

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

**Vývoj a změny Ústavy v souvislosti
s obsazením postů nejvyšších ústavních
činitelů**

Pavel Turnhöfer

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Pavel TURNHÖFER**
Osobní číslo: **R18M0432P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Vývoj a změny Ústavy v souvislosti s obsazením postů nejvyšších ústavních činitelů.**
Zadávací katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Ústava České republiky
3. Postavení ústavních činitelů v rámci Ústavy
4. Ústavní vývoj v souvislostech s vlivy ústavních činitelů
5. Porovnání vlivů a změn jednotlivých ústavních činitelů
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

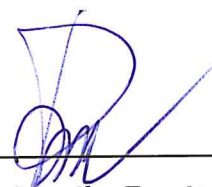
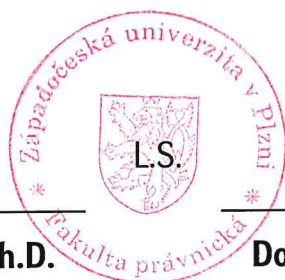
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9.
- SHELLE, Karel. *Dějiny ústavního práva*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-998-4.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-126-7.
- KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní zřízení České republiky*. Praha: Vyšehrad, 1997. ISBN 80-7021-192-X.
- WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-822-8.
- ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *25 let Ústavy České republiky*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-372-8.
- CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ, ed. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-63-4.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Pezl, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **16. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

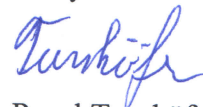

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vývoj a změny Ústavy v souvislosti s obsazením postů nejvyšších ústavních činitelů, zpracoval samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámce pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Pavel Turnhöfer

Poděkování

Touto formou bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Tomášovi Pezlovi za celkové vedení, konstruktivní kritiku, cenné rady a poskytnutý čas ke konzultacím.

Současně bych tímto chtěl vyjádřit poděkování celé své rodině, která mě po celou dobu studia i při zpracování této diplomové práce podporovala. Velké díky patří zvláště mé sestře Anně, které mimo jiného vděčím i za nápad, který mě přivedl k tématu této práce.

Seznam zkratk:

ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
KPR	Kancelář prezidenta republiky
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. a ústavního zákona č. 295/2021 Sb.
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy/Severoatlantická aliance
NSS	Nejvyšší správní soud
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ÚS	Ústavní soud České republiky

Obsah

Úvod.....	1
1 Ústava České republiky	3
2 Postavení ústavních činitelů v rámci Ústavy	5
3 Ústavní vývoj v souvislostech s vlivy ústavních činitelů	8
3.1 Vlivy Václava Havla před funkcí prezidenta ČR	9
3.1.1 Zkušenosti s tvorbou předpisů nejvyšší právní síly.....	9
3.1.2 Působnost Václava Havla v období ČSFR	10
3.1.3 Vliv na přípravu Ústavy z roku 1993	12
3.2 Prezident Václav Havel	18
3.2.1 První prezidentské období.....	18
3.2.2 Druhé prezidentské období.....	22
3.2.3 Václav Klaus	29
3.2.4 Miloš Zeman.....	33
3.3 Prezident Václav Klaus	36
3.3.1 První prezidentské období.....	36
3.3.2 Druhé prezidentské období.....	46
3.4 Prezident Miloš Zeman.....	55
3.4.1 První prezidentské období.....	56
3.4.2 Druhé prezidentské období.....	66
4 Porovnání vlivů a změn jednotlivých ústavních činitelů.....	76
4.1 Vlivy na vznikající Ústavu	77
4.1.1 Václav Havel	77
4.1.2 Václav Klaus	78
4.2 Přímé vlivy na Ústavu	79
4.2.1 Václav Havel	79
4.2.2 Václav Klaus	80
4.2.3 Miloš Zeman.....	81
4.3 Nepřímé vlivy na Ústavu	84
4.3.1 Legislativní proces ze strany prezidenta	84

4.3.2 Jmenovací pravomoci prezidenta	91
Závěr.....	98
Resumé	100
Zdroje	101
Knižní literatura	101
Články.....	103
Webové články	103
Soudní rozhodnutí.....	111
Disertační práce	112
Ostatní.....	112

Úvod

Ústava České republiky, jakožto základní stavební blok českého právního řádu, je v platnosti již více jak třicet let. Při svém vzniku byla v dosti obtížné situaci, neboť čas na její sepsání nebyl přiměřený tomu o jak důležitý dokument se jedná. Během necelého půl roku musela být sepsána zcela nová ústava, prodiskutována v ústavodárném sboru a nakonec přijata. Během následujících let až do současnosti prošla určitým vývojem, tak jak je běžné pro každou právní normu ve vztahu ke změnám ve společnosti a celkovou situaci ve státě. Některé změny byly přímé formou novelizací, tedy psanými ústavními zákony, které přidávaly, měnily či rušily jednotlivá ustanovení. Na druhou stranu některé změny nastávaly a vyvíjely se postupem času, do jisté míry „nepřímo“.

Některé z těchto „nepřímých“ vlivů byly spojeny s funkcemi nejvyšších ústavních činitelů, což je tématem této diplomové práce. Tyto posuny ve vnímání jednotlivých článků Ústavy rezonovaly jak akademickou, tak i občanskou společností především v nedávných letech a vyvolávaly dosti smíšené reakce. Pozornost této práce bude zaměřena na jednání nejvyšších ústavních činitelů ve vztahu k Ústavě, průzkum jejich vlivu na její tvorbu, způsoby, jakými vůbec docházelo k nastíněným změnám, souvislosti mezi jednotlivými změnami, analýzy a v konečné fázi i zhodnocení vývoje, který byl zapříčiněn těmito ústavními činiteli.

V prvních dvou úvodních kapitolách se tato práce zaměří nejprve obecně a šířeji na Ústavu samotnou a postavení nejvyšších ústavních činitelů v kontextu jejího obsahu. Následně práce podrobněji zanalyzuje jádro problematiky, a to vzhledem ke třem hlavním ústavním činitelům, které za dobu existence Česká republika měla a to vykonavatele prezidentské funkce, tedy Václava Havla, Václava Klause a Miloše Zemana. U každé ze zmíněných osobností bude rozebrán její vývoj, případné spory a názory, které zastávaly ve vztahu k získaným pravomocem a Ústavě jako celku, během jejich dvou volebních období, kdy zastávaly funkci v prezidentském úřadu. U Václava Havla budou včleněny i jeho předcházející zkušenosti z období Československa a nastíněny vlivy, které formovaly Ústavu v roce 1992. Následně u Václava Klause a Miloš Zemana budou zahrnuty jejich předcházející funkce, kdy oba vykonávali zároveň i další role ústavních činitelů, zejména předsedy vlády a předsedy Poslanecké sněmovny.

V závěru si tato práce klade za cíl zhodnotit a porovnat dílčí vlivy a změny, které nastaly v průběhu jednotlivých funkčních období v rozmezí let 1993 do současnosti a celkové zhodnocení pozitivních a negativních vlivů, pakliže nějaké vůbec vyvstanou k Ústavě. Budou sledovány proměny chápání rolí nejvyšších ústavních činitelů. Během závěrečné analýzy dojde k vyhodnocení případných problémů, které vyplynou ze současného stavu, porovnání s ústavní naukou a názory předních ústavních právníků a závěrem bude navržen způsob řešení a možná východiska do budoucna.

K tomuto tématu bude využita jak odborná literatura monografická, komentářová i sborníkového typu. Mimo to uváděná tvrzení se budou opírat o velké množství komentářů poskytovaných v rámci rozhovorů, webových a novinových článků, stejně tak jako tiskových zpráv a stanovisek jednotlivých osob. Bude vhodné získat taktéž přístup k patřičným archiváliím. Práce se výrazně zaměří na porovnání jednotlivých právních názorů, které mohou být na danou problematiku jak v politické, tak zvláště i právní sféře odlišné, a to i mezi akademiky.

Dané téma, které bylo vybráno k této kvalifikační práci, bylo zvoleno zejména z důvodu jeho aktuálnosti a častým diskusím, které se v této problematice vyskytovaly nebo stále ještě vyskytují. Předmět této práce se pohybuje v mezioborovém prostoru mezi politologií a ústavním právem, což jsou obory pro autora práce velice zajímavé a poutavé. Rovněž by tato práce měla prohloubit znalosti jak v právní, tak i v historické a politologické oblasti.

1 Ústava České republiky

Tato práce svým zaměřením se bude nejvíce zabírat výkladem jednotlivých článků Ústavy a poznatkům, jak ústavní činitelé nakládali se svými pravomocemi. Jak totiž popisuje prof. Pavlíček samotný obsah Ústavy není dostačující a je nutné též hledět na reálné ústavní poměry. Nutnost takovéto znalosti je v tom, že faktická stránka a stránka právní se mohou často lišit¹. Není proto cílem práce detailně rozebrat Ústavu a její obsah. Tento úkol by byl na samostatnou práci, a proto v této kapitole budou ve stručnosti rozebrány úplné základy, které utvoří východisko k následujícím kapitolám.

Dne 1. ledna 1993 vešla v účinnost Ústava České republiky jako ústavní zákon č. 1/1993 Sb. S celkem 113 články se tento dokument stal základem nového státního útvaru, České republiky. Ústavou je totiž možné souhrnně označit soubor právních norem, ve kterých jsou zakládány ty nejdůležitější vztahy ve státě, ze kterých je dále odvozováno. V tomto souboru jsou tak obsaženy základní instituce státu, činnosti, které vykonávají, stejně tak jako vysvětleno řízení státu jako takového². Z takového dokumentu tudíž veškerý lid získává základní představu o tom v jakém státě žijí, jaká jsou základní pravidla, uspořádání, kompetence a vztahy mezi státem a jimi samotnými.

Ústava České republiky je ústavou psanou, polylegální a veskrze rigidní. Psanou ústavou je z důvodu kodifikace v právních předpisech, které právě tím vymezují onen soubor základních právních předpisů. Polylegalita Ústavy je odvozována z množství jednotlivých dokumentů, které Ústavu České republiky tvoří. Tomuto celku ústavních předpisů je v materiálním smyslu v České republice označován ústavní pořádek³. V širším slova smyslu tak ústavu tvoří Ústava České republiky, tak i Listina základních práv a svobod, dokument který byl v České republice vyhlášen pod č. 2/1993 Sb. Ústavní pořádek pak podle čl. 112 Ústavy tvoří mimo Ústavu a Listinu i ústavní zákony přijaté podle Ústavy, ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující státní

---

¹ PAVLÍČEK, Václav a Věra JIRÁSKOVÁ. *Ústavní právo a státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021, 352 s. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-506-7.

² tamtéž, 338 s.

³ KYSELA, Jan. *Ústava mezi právem a politikou: úvod do ústavní teorie*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-022-2.

hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992.

Rigidita je pak spatřována v možnostech Ústavu a ústavní pořádek měnit a to jak v negativním smyslu, tak i v rámci jeho rozšiřování. Jak vysvětluje prof. Pavlíček a kol. flexibilní ústavu je možné měnit běžnými zákony, kdežto u rigidní je stanoven zvláštní postup, který je oproti tomu značně ztížený⁴. Takovýto zvláštní postup je v čl. 9 odst. 1 Ústavy České republiky, kde je řečeno: „*Ústava může být doplňována či měněna pouze ústavními zákony*”. Zde je Ústavou myšlena ústava v širším smyslu. Takovýmto ústavním zákonem je zákon, který je označen a vyhlášen jako ústavní a při jeho schvalování byl odsouhlasen kvalifikovanou většinou všech poslanců a kvalifikovanou většinou všech přítomných senátorů podle čl. 39 odst. 4 Ústavy. Od roku 1993 do současnosti byla Ústava České republiky měněna osmkrát, což vypovídá i o rigiditě této Ústavy. Listina základních práv a svobod byla oproti tomu měněna dokonce pouze dvakrát, a to ústavním zákonem č. 162/1998 a ústavním zákonem 295/2021 Sb.

Obsahově Ústavu České republiky můžeme dělit do devíti základních částí, a to do Preambule a osmi hlav. Preambule (z latinského slova *praeambulum*) můžeme považovat za jakousi slavnostní uvozovací část, která nemá charakter právní normy, ale měla by sloužit jakožto nastínění východisek a stanovení směru dané právní úpravy.⁵ Hlava první stanovuje nejzákladnější atributy státu, konfiguraci a rozdělení moci, základní složky právního státu, princip pluralitního politického systému a obsahuje i mimo dalšího materiální ohnisko Ústavy. Jak uvádí prof. Klíma následné hlavy Ústavy upravují základní principy státní, politické a ústavní moci, kdy je Ústavou (v hlavě druhé až čtvrté) dělena státní moc na složky zákonodárnou, výkonnou a soudní. Následně je v samostatných hlavách upraveno fungování Nejvyššího kontrolního úřadu, České národní banky a územních samospráv. Hlava osmá pak závěrem řeší problematiku kontinuity státu a práva⁶.

⁴ PAVLÍČEK, Václav a Věra JIRÁSKOVÁ. *Ústavní právo a státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021, 338 s. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-506-7.

⁵ BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, E., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁶ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 176 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4

2 Postavení ústavních činitelů v rámci Ústavy

Na úvod je důležité vysvětlit a vymežit hlavní pojem, kterým se práce zabývá, a to pojmu ústavního činitele. Tento pojem samotný v Ústavě nenalezneme. Jsou tím však právní naukou označováni funkcionáři, kteří jsou právě Ústavou vyjmenováni. Tyto funkce jsou vykonávány nejčastěji zvolením (prezident republiky, předsedové obou komor parlamentu, poslanci a senátoři) a případně jmenováním (soudci Ústavního soudu, členové Bankovní rady, prezident a viceprezident Nejvyššího kontrolního úřadu). Mezi těmito funkcionáři jsou pak ze státoporného hlediska nejdůležitější ti, co mají nejvíce pravomoci jak v oblasti zákonodárství, exekutivy, tak soudnictví.

Hierarchizaci ústavních činitelů pak můžeme řadit následovně. Na vrcholu této soustavy, jako nejvyšší ústavní činitel, je prezident republiky. Tento status získává z Ústavy z čl. 54. odst. 1., kde je řečeno že: „*prezident republiky je hlavou státu*“. Tímto dává ústavodárce na vědomí, že prezident je vrcholem státu, nikdo nad ním formálně nestojí. Prezident je zároveň společně s vládou začleněn jakožto součást moci výkonné. Toto zařazení však nemusí bezvýhradně znamenat, že by ústavodárce chápal nutně roli prezidenta jen jako další orgán moci výkonné, ale zejména by pozice prezidenta měla být vůči vládě v rámci koordinování a vzájemného pozitivního ovlivňování.⁷ V literatuře najdeme pro prezidenta specifičtější postavení, kdy prezident podle některých názorů má být spíše výjimkou, má zastávat „*moc neutrální*“, neboli jak ve svém nálezu vyřkl Ústavní soud, být nadstranickým⁸. Tato pozice a oddělení prezidenta byly ještě více posíleny ústavním zákonem 71/2012 Sb., který nově zaváděl přímou volbu prezidenta, na rozdíl do té doby platné úpravy, kdy prezident byl volen nepřímo na společné schůzi obou komor Parlamentu.

Vztah prezidenta a vlády je nejlépe možné posoudit z prezidentských pravomocí. Ústava rozlišuje prezidentovo pravomoci do dvou základních kategorií, a to na pravomoci kontrasignované (čl. 63 Ústavy), při kterých bez spolupodpisu předsedy vlády či případně pověřeného člena vlády je takovýto akt neplatný a pravomoci, u kterých prezident vystupuje sám za sebe a nepotřebuje k tomu žádné

---

⁷ NOVÁK, Miroslav a Miloš BRUNCLÍK, ed. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, 238 s. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-179-6.

⁸ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/01 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 285/2001 Sb.

další schválení či ověření z další strany (čl. 62 Ústavy). Nutnost tohoto dělení spočívá v odpovědnosti za dané akty. Prezident republiky není podle Ústavy (čl. 54 odst. 3) z výkonu své funkce odpovědný. Jediná možnost, kdy lze prezidenta činit odpovědným se naskytuje při ústavní žalobě na prezidenta z velezrady nebo jiného hrubého porušení Ústavy nebo jiné části ústavního pořádku. U kontrასignovaných aktů přebírá místo prezidenta za takovéto akty vláda, která je posléze odpovědna Poslanecké sněmovně, která může vyvodit z těchto aktů vlády odpovědnost formou vyslovení nedůvěry. Prezident má důležitou funkci v systému dělby moci a proto jeho pravomoci můžeme dělit na pravomoci reprezentační, moderační, garanční a případně vyvažovací.⁹ O jednotlivých pravomocích bude dále jednáno v následujících kapitolách.

Po prezidentu nastupují v hierarchizaci státních činitelů předsedové obou komor Parlamentu. Jednotliví předsedové především reprezentují samotné komory Parlamentu a vykonávají svoji působnost zejména podle Ústavy a podle jednacích řádů jednotlivých komor Parlamentu. Předsedu Senátu můžeme zařadit na druhou pozici v hierarchizaci ústavních činitelů, a to z několika důvodů. Ten nejhlavnější důvod nacházíme v samotné koncepci Senátu, kdy právě horní komora Parlamentu je na rozdíl od dolní komory nerozpustitelná, a tedy i předseda Senátu slouží jakožto jistá pojistka. To koneckonců lze doložit i v souvislosti s čl. 66 Ústavy, kdy právě na předsedu Senátu přecházejí pravomoci prezidenta (v případě že úřad prezidenta je uvolněn a Poslanecká sněmovna je rozpuštěna) vyjmenované v čl. 62 písm. a) až e) a k) a dále čl. 63 odst. 1 písm. f), jde-li o vyhlášení voleb do Senátu. Nadřazenost nad předsedou Poslanecké sněmovny lze taktéž vyčíst z povahy k úřadu prezidenta. Podle čl. 59 Ústavy právě do rukou předsedy Senátu skládá nově nastupující prezident prezidentský slib a podle čl. 61 do jeho rukou taktéž v případě abdikace prezident skládá svůj úřad. Mezi další významné ústavní pravomoci předsedy Senátu můžeme zařadit i vyhlašování voleb prezidenta republiky a samotné řízení horní komory Parlamentu, která jakožto jediná komora má pravomoc podle čl. 65 Ústavy podat žalobu proti prezidentovi k Ústavnímu soudu.

---

⁹ WINTR, Jan. Prezident republiky jako reprezentant státu, garant řádu a moderátor politických sporů. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 42-59. ISBN 978-80-210-4520-0.

Post předsedy Poslanecké sněmovny je možno zařadit na třetí pořadí nejvyšších ústavních činitelů. Význam tohoto postavení je mimo reprezentace Poslanecké sněmovny a její vedení v případech, kdy je prezidentský úřad uvolněn. V takových chvílích, pakliže není rozpuštěna Poslanecká sněmovna, právě na předsedu Poslanecké sněmovny přechází většina samostatných pravomocí prezidenta, které jsou v Ústavě uvedeny pod čl. 63. Nepřejímá však veškeré pravomoci, ale jen ty, které může převzít i předseda Senátu. Dále je role předsedy významná mimo dalšího i ve funkci zákonodárné, kdy právě předseda Poslanecké sněmovny předkládá zákony vrácené prezidentem a Senátem k novému hlasování a připojuje svůj podpis ke schváleným zákonům vedle prezidenta a předsedy vlády.

Poslední nejvýznamnější funkcí v rámci nejvyšších ústavních činitelů můžeme zařadit předsedu vlády České republiky. Vláda České republiky je, jak stanovuje čl. 67 Ústavy odst. 1, vrcholným orgánem moci výkonné. Vláda jako celek je odpovědná Poslanecké sněmovně, která ji může vyslovit důvěru či nedůvěru. Ve vztahu k prezidentovi jsou nejdůležitější ustanovení určující jmenování předsedy vlády a ostatních členů vlád podle čl. 68 Ústavy. Funkce předsedy vlády je pak především organizačního charakteru, kdy mimo dalších úkolů, organizuje činnost vlády a řídí její schůze. Čtvrtou příčku v hierarchii nejvyšších ústavních činitelů zastává z důvodu provázanosti na ostatní složky moci, kdy pozice předsedy vlády, potažmo vlády jako celku, je možno určit jako nejvíce volatilní z výše jmenovaných. Důležitost předsedy vlády vychází taktéž v případě uvolnění úřadu prezidenta, kdy na nositele této funkce je přenesena většina pravomocí prezidenta, u kterých je potřeba kontrasignace (čl. 66 Ústavy). V takovém případě Ústava umožňuje vykonávat předsedovi vlády většinu prezidentských pravomocí pod čl. 63. Role předsedy vlády je taktéž významná, stejně jako u předsedy Poslanecké sněmovny, v rovině zákonodárné, kdy předseda vlády stvrzuje přijatý zákon svým podpisem.

3 Ústavní vývoj v souvislostech s vlivy ústavních činitelů

Období vývoje Ústavy České republiky lze dělit různými kritérii, například podle zvolené metodiky a přístupu, zaměření včetně vhodnosti, a proveditelnosti řešení daného tématu. Mezi jednou z daných vývojových oblastí, na kterou lze nahlížet, je vliv určitých osobností ve výkonu funkcí ústavních činitelů. Obsah studie bude zaměřen na vývoj Ústavy České republiky ve vztahu k ústavním činitelům, a to těm nejvyšším. Především na osobnosti, které vykonávaly funkci prezidenta České republiky, případně i na další významné činitele, jako jsou předsedové obou komor Parlamentu České republiky. Z tohoto hlediska je však nejprve nutné nastavit další způsob analýzy a hodnocení. Dva hlavní přístupy k tomuto tématu se liší zejména podle různorodé možnosti členění a způsobem výkladu událostí společně s jejich hodnocením v souladu s celkovou kontinuitou Ústavy.

První možností členění je popis a posouzení daných vlivů na Ústavu České republiky z hlediska konkrétního ústavního subjektu, bez ohledu na rozlišení ústavních pozic, které daná osoba v danou chvíli zastávala a vztahem k ostatním aktérům. Ve sféře tohoto postupu by tímto způsobem byla vyloučena chronologická vazba. V této souvislosti je však zásadní problém ve vývoji, zejména z důvodu politického prostředí na území České republiky, kdy nejvyšší ústavní role jsou opakovaně přiřazovány politicky silným osobnostem, které tímto způsobem v časovém období, které je touto prací vytyčeno, dokázaly zastávat hned několik funkcí nejvyšších ústavních činitelů. Druhou možností, jak tento rozpor vyřešit je postupování čistě chronologicky v závislosti na změny, které byly vůči Ústavě České republiky implementovány, navrhnuty, popřípadě podporovány bez ohledu na osobnost a její dopad. Nehledělo by se tak na dané osobnosti a jejich vliv v souhrnu, ale čistě v časových souvislostech ve vývoji Ústavy.

Nejvhodnějším řešením v rozsahu této kapitoly je z důvodu přehlednosti, tak i pro zahrnutí veškerých možných aspektů, které by mohly pomoci při chápání dále popsanych vlivů, členění dané kapitoly na období podle nejvyšších ústavních činitelů, tedy podle osobností prezidenta České republiky. Prvořadě bude v takové podkapitole vysvětlen a chronologicky popsán vývoj vůči osobnosti prezidenta a společně s tím, pokud v daném období byla na ústavněprávní scéně další silná osobnost ústavního činitele, která dokázala ovlivnit Ústavu České republiky po

formální či materiální stránce, bude vliv takové osobnosti včleněn do samostatných podkapitol a dovysvětlen. Z tohoto důvodu bude kupříkladu osobnost Václava Klause a Miloše Zemana analyzována v rámci několika kapitol, a to jednak z pohledu jejich výkonu ve funkci premiéra/předsedy Poslanecké sněmovny České republiky a zároveň výkonu funkce prezidenta. Současně bude pro koherentní výklad specifických problematik, které obsáhly častokrát i několikaleté období, informace a výklad podán uceleně tak, aby byly zřejmé s tím spojené souvislosti.

3.1 Vlivy Václava Havla před funkcí prezidenta ČR

Mezi první období bude prvořadě zahrnut časový úsek dvou funkčních období prezidenta Václava Havla. Termínově určeno se tak bude jednat o dobu mezi 26. ledem 1993, kdy Poslanecká sněmovna zvolila Václava Havla prvním prezidentem v rámci samostatné České republiky až 2. únorem 2003, kdy vypršel Václavu Havlovi druhý mandát. Do předmětného období bude zároveň částečně zahrnuta i poslední část končící Československé federativní republiky, tedy především období od voleb v červnu roku 1992, kdy v tomto rámci bude nejdůležitější otázka blížícího se rozpadu federace a společně s tím i vyhlášení abdikace Václava Havla na úřad prezidenta. V této podkapitole budou zčásti rozebrány vlivy, které se podílely na připravování přechodu k dvou samostatným republikám a s tím svázané nutné změny a přípravy ústavněprávních změn. Tématem bude i tvorba nové Ústavy samostatné České republiky.

3.1.1 Zkušenosti s tvorbou předpisů nejvyšší právní síly

V roce 1992 byl po červnových volbách předurčen stát k rozdělení, zvláště díky nezvládnuté situaci u šance na nalezení shody na ukončení sporů o společném státu (které nakonec vyústilo dne 17. července 1992 schválením „*Deklarácie zvrchovanosti*“¹⁰ v rámci Slovenské národní rady) a společně s tím i rezignaci Václava Havla na post prezidenta, neboť jak řekl v projevu k občanům z předmětného dne „*Nemohl nést odpovědnost za vývoj, na který přestává mít vliv*“¹¹. Ještě před tím však Václav Havel dokázal ve sféře své zákonodárné činnosti předložit, ať jen neformálně v úrovni společenské diskuse či přímo jako návrh, hned několik ústavních zákonů, které do velké míry předpověděly směr a vývoj, který

¹⁰ DEKLARÁCIA Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky Schválené Slovenskou národnou radou uznesením zo 17. júla 1992 číslo 26,[online] [cit. 17.3.2023] dostupné online: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_deklaracia-o-zvrchovanosti.htm

¹¹ HAVEL, Václav. *Abdikační projev prezidenta ČSFR V. Havla* [online]. Praha, Pražský hrad, 17. 7. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Show/157184>

Václav Havel bude prosazovat při vznikající nové Ústavě samostatné České republiky.

Největším rozsahem ústavodárné činnosti za období prezidentství v rámci ČSFR je nepochybně návrh Václava Havla na novou federální ústavu, a to i přes fakt, že v konečném důsledku nebyl tento návrh předložený jako oficiální zákonodárný počin prezidenta. Předmětná úprava tak sloužila pouze jako možný námět pro celospolečenskou diskusi v tehdejší době, a zvláště pak vůči politické debatě¹². Tento návrh tak můžeme zároveň posuzovat jako směr a hodnoty, které Václav Havel zastával a považoval za nezbytné pro fungující demokratický stát, tak zároveň jako podklad při pozdějších pokusech v rámci záchrany společného státu.

Mezi další ústavodárné snahy Václava Havla patří jeho návrh ústavního zákona o způsobu přijetí nové Ústavy ČSFR¹³, jenž však nakonec neprošel přes odpor slovenských představitelů, kdy slovenská část Sněmovny národů i Sněmovna lidu neodsouhlasily přijetí tohoto zákona¹⁴. Mezi další významné návrhy spadají nová úprava zákona o referendu společně s tím i návrh ústavního zákona o změnách Federálního shromáždění a zřízení Federální rady. Nutno dodat, že přes neustálé obstrukce jak z české, tak i slovenské strany kvůli nejrůznějším důvodům se ani v jednom případě nenašel dostatečný počet hlasů pro přijetí těchto zákonů.

3.1.2 Působnost Václava Havla v období ČSFR

Václav Havel, narozen 5. října 1936 v Praze, započal svoje první zásadní myšlenky a vlivy na právní řád prosazovat především s jeho zvolením dne 29. prosince 1989 do funkce prezidenta Československé socialistické republiky. Ústava z roku 1960 a s tím spojený i ústavní zákon č. 143/1968 Sb. (především pak ve vyhlášeném úplném změně č. 103/1991 Sb.) stanovovaly pravomoci prezidenta a jeho možnosti upravovat politický a právní směr diametrálně odlišně od úpravy, která následovala, a to především v návaznosti na pozdější úpravu v rámci zákona č. 1/1993 Sb. tedy Ústavy České republiky.

Ústava z roku 1960 prezidentovi neumožňovala využívat právo veta, které prezidentské funkci bylo přiřazeno až Ústavou z roku 1993, ale naopak v rámci

---

¹² HAVEL, Václav, *Návrh Ústavy České a Slovenské Federativní Republiky, předložený prezidentem ČSFR Václavem Havlem Veřejnosti* [online]. otištěno v Hospodářských novinách 14. března 1991. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Download/257192>

¹³ Tisk č. 1054 Návrh Prezidenta ČSFR ústavního zákona o způsobu přijetí nové Ústavy ČSFR

¹⁴ Stenozáznam jednání společné schůze SL a SN FS ze dne 21. 1. 1992

článku 45. odst. 1 prezidentovi příslušela pravomoc předkládat návrhy zákonů Federálnímu shromáždění. Co ještě více umožnilo ovlivňování nejen Ústavy byl ústavní zákon č. 91/1991 Sb. o Ústavním soudu České a Slovenské Federativní Republiky. Podle tohoto zákona se prezidentovi republiky nově umožňovalo podávat návrhy Ústavnímu soudu na zahájení řízení (článek 8. odst. 1 písm. a) o zrušení právních předpisů, jmenovitě ústavních zákonů, zákonů a nařízení vlád (článek 2), dále pak kompetenční spory a byla mu dána pravomoc podávat návrhy na zahájení řízení o podání výkladu ústavních zákonů.

Nutno poznamenat, že již od svého jmenování do funkce prezidenta v roce 1989 byl Václav Havel ve využívání svých svěřených pravomocí coby prezidenta důsledný. To dokazuje i fakt, že při svém prvním vystoupení v rámci projevu ve Federálním shromáždění konaném dne 23. ledna 1990 spojil svůj projev¹⁵ s představením hned čtyř návrhů, mezi nejvýznamnější můžeme zařadit první dva, a to zákon o změně názvu republiky a zákon o státních znacích¹⁶. Během poměrně krátkého volebního období ve funkci prezidenta federace stihl Václav Havel navrhnout více jak dvacet návrhů zákona, zákonných opatření či ústavních zákonů.

Byť není záměrem práce posuzovat vliv na právní vývoj v předešlém státním útvaru, ze kterého Česká republika 1. ledna 1993 vznikla, je nutné zmínit se o vývoji, na kterém se podílel Václav Havel a následně na to i do určité míry navázal právě při výkonu funkce prezidenta již samostatné České republiky. Největší podíl můžeme přiřadit snahám Václava Havla o ukotvení nového československého soustátí a jeho nově nabytých demokratických hodnot.¹⁷ Tento

---

¹⁵ HAVEL, Václav, *Projev prezidenta ČSSF Václava Havla ve Federálním shromáždění*. [online]. Praha, 23. ledna 1990. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Download/124181>

¹⁶ Jednalo se o tisky:
č. 244 Návrh prezidenta Československé socialistické republiky na ústavní zákon o změně názvu Československé socialistické republiky, České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky;
tiskl č. 245 Návrh prezidenta Československé socialistické republiky na ústavní zákon o státních znacích České republiky, Slovenské republiky a Československé republiky;
tisk č. 246 Návrh prezidenta Československé socialistické republiky na zákon o změně názvu vysoké školy

tisk č. 248 Návrh prezidenta Československé socialistické republiky na zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)
¹⁷ to potvrzuje i vystoupení V.H. v rámci ve Federálním shromáždění dne 23. ledna 1990, kde v rámci projevu vystoupil s větou: „Věříte mi, doufám, že všechny tyto změny nepřipravuji proto, abych zvětšoval svou osobní moc a slávu...pokud se vám zdá, že v těchto věcech přeci jen zbytečně pospíchám, pak si, prosím, uvědomte, že jde o úkoly, které pospíchají ze samé své podstaty, i to, že před sebou nemám neomezený čas a že bych chtěl svým nástupcům předat svůj úřad v podobě, za jakou bych se před nimi nemusel stydět., ref. 15.

fakt nejvíce odráží jeho návrhy a neustálé snahy o vytvoření nové federální ústavy a patřičnou reformaci celkového ústavního zřízení, které by patřičně reflektovaly politickou situaci v zemi a společně s tím i důrazněji upevňovaly stát vůči politickým otřesům a štěpení společnosti, které v samotném důsledku mohly za zánik společného státu Čechů a Slováků.

3.1.3 Vliv na přípravu Ústavy z roku 1993

Václav Havel po abdikaci na post prezidenta ČSFR 20. července 1992, kdy v nastolené politické situaci byl již poměrně jistý budoucí rozpad federace na Českou a Slovenskou republiku, jako soukromá, byť stále významná osoba, zahájil snahy, kterými se pokoušel ovlivnit budoucí směřování ústavního základu České republiky. První takovouto snahou byl dokument nazvaný „*Několik poznámek na téma české ústavy*“ ze dne 7. srpna 1992, tedy 18 dní od své abdikace na post prezidenta¹⁸.

Tento předmětný dokument, v té době neveřejný, byl určen především pro členy komise¹⁹, kteří dostali zadání vypracovat novou Ústavu ČR. Tato komise byla zřízena dne 10. července 1992 usnesením vlády České republiky o zřízení Komise vlády České republiky pro přípravu Ústavy České republiky. Tedy ihned krátce po jmenování vlády Václava Klause. K zřízení této komise došlo dle usnesení vlády č. 484²⁰ a práce této komise započala v polovině července 1992, kdy zároveň probíhala činnost i komise předsednictva ČNR pro přípravu ústavy, přičemž byl následně vydán dokument nazvaný „*Zásady Ústavy České republiky*“ ze dne 18. 7. 1992²¹, který byl přijat právě komisí předsednictva ČNR i přes to, jak uvádí prof. Jan Kysela že tento dokument byl s největší pravděpodobností vypracován Komisí

---

¹⁸ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

¹⁹ Není přesně možné ověřit, kdo vše dostal a četl dané poznámky, zvláště více jak 30 let od napsání a rozeslání předmětného dokumentu. Co se dá říct určitě je fakt, že Václav Havel tento dokument prostřednictvím svého tajemníka Vladimíra Hanzela nechal rozeslat text minimálně následujícím: pánům Dobrovskému, Růžičkovi, Klokočovi, Klausovi, Uhdemu, Kalvodovi, Ceplovi, Zářeckému a paní Chrastilové.

²⁰ Usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 1992 č. 484o zřízení Komise vlády České republiky pro přípravu Ústavy České republiky, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A28B975F5D902D51C12571B6006DCA33

²¹ KYSELA, Jan. *Příspěvek ke studiu dvoukomorových soustav* [online]. (c) 2023 Senát PČR, Praha [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: https://www.senat.cz/informace/z_historie/studie/sbornik/c4.php?ke_dni=18.12.2019&O=12

vlády. Z tohoto můžeme rovněž dovodit prvořadou nadřazenost vládní komise při tvorbě nové ústavy nad komisí parlamentní.²²

V předmětném osmnácti stránkovém dokumentu zasláný Václavem Havlem Komisi vlády jsou rozebrány postupně veškeré možné otázky, které mohly teoreticky vyvstat při sepisování nové ústavy. Úvodem je vystavěna poněkud do dnešní doby nepřilíš aplikovatelná představa, že by se založením státu měly být přijaty tři základní dokumenty. A to, jak nazývá sám Václav Havel, první dokument „*Deklarace o vzniku a důvodech vzniku samostatné České republiky*”. U tohoto dokumentu, jak sám uvádí, by bylo vhodné inspirovat se alespoň z části Deklarací nezávislosti vydanou v roce 1776, než již zmíněnou slovenskou Deklarací svrchovanosti. U této ideje k zřízení „*Deklarace*” Václav Havel v souhrnu komentuje pouze to, co se v samotném závěru vešlo do preambule Ústavy České republiky, tedy k jakým tradicím se občané v novém státě navracejí, na co se novým státním útvarem navazuje a k jakým zásadám se občané touto ústavou zavazují.

Rozdíl mezi preambulí Ústavy České republiky a návrhem sepsání deklarace z pohledu Václava Havla měl být především spatřován v obsáhlosti těchto dvou textů. Zatímco Preambuli Václav Havel považuje za sice nutný obsahový prvek ústavy, sám ale doporučuje, aby znění preambule bylo strohé. Viz jeho navrhované znění ve formulaci: „*My občané České republiky, si dáváme prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců tuto ústavu.*”²³. Naopak u „*Deklarace*” by mělo být shrnuto odůvodnění proč Česká republika jako samostatný stát vznikla, vysvětlena historie českého národa, stejně tak zde měly být objasněny důvody rozpadu federace (zde jak sám dodává by zároveň tento text měl sloužit i ostatním národům jako jakési vysvětlení co se vlastně stalo a proč) a sepsány by podle Václava Havla měly být i ideály jak sám uvádí „*v jejichž jménu byla totalita svržena*” (především myšlena totalita nacistická a komunistická jak je uváděno) a taktéž by zde měla být zmínka o vůli k „*toleranci, míru a budování demokratické Evropy a účasti se její integračních procesů*”²⁴.

Číselně označený třetí dokument pojmenovaný jako „*Ústavní zákon upravující „technicky” všechny náležitosti vzniku samostatného státu a prvních*

---

²² KYSELA, Jan. Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů, s. 415-416, Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-89-0.

²³ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

²⁴ tamtéž

(přechodných) fází jeho existence” by jak tento sáhodlouhý název vypovídá, měl obsahovat všechny přechodná ustanovení, která by se měla vyjmout z Ústavy České republiky a dát do tohoto speciálního zákona. Tento zákon by měl obsahovat, jak je uváděno v demonstrativním výčtu „*veškeré procesní záležitosti zániku federace, institucí, přechodných opatření na jsoucí volební období, platnosti federálního zákonodárství na území ČR atd. atd.*” Jako důvod pro takový ústavní zákon uvádí Václav Havel přispění k čistotě ústavy, kdy by tato předmětná ustanovení stála mimo ústavu a tím jí podle názoru Václava Havla ústavu neznečišťovala ustanoveními, kterými na rozdíl od Ústavy budou za pár měsíců, maximálně let beze smyslu. Neobtěžkávaly by prý tak Ústavu jakýmiisi aktualitami, které budou v následovných letech bezpředmětné.

Nejvíce rozpracovaným dokumentem, co se týče možností budoucí úpravy, je dokument druhý, tedy samotná Ústava České republiky. Zatímco jednotlivým hlavám a ustanovením Václav Havel věnuje zbytek textu, k myšlenkám předchozích dvou dokumentů, které navrhuje k připojení s Ústavou se již vícekrát nevrací. V ústavě Václav Havel spatřuje význam hlavy první v tom, co by se dnes dalo nazvat materiálním ohniskem ústavy a zároveň pojistkou, která by zaručila obranyschopnost demokracie jako takové. Při předestírání možné hlavy II. ústavy by se měly uvádět základní práva a svobody občanů, kdy navrhuje: „*Snad lze vyjít z dnešní federální Listiny, zbavit ji trochu mnohomluvnosti (tedy zestručnit)*”²⁵ zároveň v rámci této kapitoly uvádí ustanovení, ve kterém by mělo stát: „*Všechna vyjmenovaná práva může stát plnit jen tehdy, budou-li občané plnit své povinnosti ke státu.*”²⁶

V části třetí Václav Havel oroduje za jednokomorový systém, uvádí nepraktičnost dvojkolejnosti a obává se o opakování situace z ČSFR. Stejně tak jako že Senát postupem času bude čím dál tím více viděn jako nedůležitá část Parlamentu – jak sám nazývá „*mrtvou větví ústavního systému*”, kdy lidé nebudou schopni být viděni jako zástupci regionů – nebude vidět práce pro daný region – lidé je budou vidět jako „*popražtěl*” a ne zcela plnohodnotné zástupce navíc bez reálného vlivu na život regionů. Václav Havel zde taktéž předpovídá (sice v budoucnu neuskutečněný) boj regionálních zastupitelstev, který by mohl

²⁵ Zde je najisto autorem myšlena Listina základních práv a svobod nesena ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., která byla schválena 9. ledna 1991 Federálním shromážděním ČSFR

²⁶ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

obhajovat svou silnější regionální legitimitu a bojovat o pravomoci se Senátem. Udává zároveň i přirovnání, kdy reprezentanty Slovenska byli poslanci v rámci SNR, zatímco zástupci Slovenska ve FR, respektive ve sněmovně národů byli chápáni jako federální Slováci, jak uvádí: „*jako Slováci méně hodnotní, méně slovenští*“.²⁷

U tématu Senátu je též důležité postřehnout, na jakém principu Václav Havel pozici senátora vnímal. Podle jeho názoru by měl být senátor čestná pozice, a tedy z pozice platové nerovná pozici poslance. Senát jako takový by zároveň měl zasedat méně často, neboť by měl méně práce než samotná Poslanecká sněmovna, ale taktéž, aby tím senátoři získali více prostoru pro práci v regionech, ze kterých byli zvoleni. S vládním návrhem Václav Havel souhlasí v tématu nerozpuštělnosti Senátu oproti Poslanecké sněmovny. Zároveň souhlasí s delším volebním obdobím u senátorů na rozdíl od volebního období poslanců. V otázce voleb do Senátu byl Václav Havel zastáncem systému většinového. Ohledně velikosti obou těles pak navrhuje velikost v celkovém počtu dvě stě (150 poslanců a 50 senátorů). Sám Václav Havel je v textu pro kombinovaný systém i když sám připouští možnost systému poměrného.

Důležitá součást předloženého návrhu je pak nepochybně v řešení situace, kdy bude rozpuštěna Poslanecká sněmovna. Byl tak navržen systém (na rozdíl od předcházejících návrhů Václava Havla, kdy orodoval, aby právě prezident byl tím orgánem, který za času rozpuštění Poslanecké sněmovny měl pravomoc vydávat zákony), který se zároveň dostal do konečné verze Ústavy, tedy že za dobu rozpuštění Poslanecké sněmovny vydává právní normy síly zákona Senát. Tyto normy následně po opětovném zvolení Parlamentu buďto potvrdí či zruší.²⁸

V rámci odkazů na předešlé pokusy Václava Havla o vytvoření Ústavy (tehdy Ústavy ČSFR) zmiňuje soulad svého přesvědčení a vládního návrhu na kompetence prezidenta na jmenování a odvolávání vlády pouze na předsedův návrh. V obsahu hlavy čtvrté, která by měla nést označení jako moc výkonná Václav Havel upozorňuje na pořadí zmiňovaných institucí coby prezidenta a vlády, kdy podle jeho přesvědčení by měl prezident být v hlavě čtvrté zařazen před vládou, neboť podle jeho názoru: „*vlády se obvykle střídají častěji než prezidenti a že tedy*

---

²⁷ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

²⁸ tamtéž

prezident symbolizuje přeci jen víc kontinuitu státní moci a tím vůbec státu jako takového”.

V rámci práv a pravomocí prezidenta se Václav Havel dotýká, v té době nepříliš časté myšlenky, volby prezidenta napřímo občany. V této problematice sám uvádí, že volba prezidenta občany přímo neznamena, že má automaticky více pravomocí, nebo že je dokonce v čele exekutivy, znamená to podle Václava Havla pouze, že prezident je vybaven vlastní politickou legitimitou, jinou než má vláda. Sám se navíc názorově kloní právě k přímé volbě, když zároveň dodává neochotu politické garnitury na takovouto volbu, když zmiňuje, že v současné době v rámci politických stran vzrůstá obava, že by takto přímo volený prezident mohl jaksi „přerůst přes hlavu” a příliš by jim komplikoval život. V možnostech na volbu prezidenta Václav Havel opět odkazuje na svoji dřívější variantu Ústavy ČSFR, kde navrhoval přímou volbu až vzápětí, kdy by Parlament nebyl schopen zvolit prezidenta.

K dalším pravomocím Václav Havel zmiňuje nejzásadnější rozpuštění Poslanecké sněmovny v případě, kdy by třikrát po sobě za určitou dobu (navržena byla doba 6 měsíců) nebyla schopna se shodnout na vládě. Zároveň s tím uvádí i kompromisní návrh, a to jmenování úřednické vlády za předpokladu nevole Poslanecké sněmovny se dohodnout na vládě. Tato úřednická vláda by však mohla vládnout jen rok (podle Václava Havla by v případě, že by vládla déle „*to by pak mohli pořád vládnout jen úředníci*”). Následně by bylo opět na Poslanecké sněmovně jmenování vlády. V případě, že by se opět nenašla shoda musela by být Poslanecká sněmovna rozpuštěna.²⁹

Druhou významnou pravomocí by pak mělo být suspenzivní veto prezidenta. Dané právo pak Václav Havel nazývá přesně tím, co dělá z prezidenta politicky relevantní sílu a pojistku proti různým nebezpečím. Zároveň s tím by role prezidenta podle Václava Havla měla spočívat i v čemsi co nazývá jakousi „neutrální silou”, která by zasahovala v případě konfliktu mezi vládou a Parlamentem.

V poslední části textu Václav Havel zmiňuje některé důležité pasáže, které by neměly chybět v následné Ústavě České republiky. Mezi těmito pasážemi je

---

²⁹ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

nejvíce prostoru věnováno územnímu členění nově vzniklého státu a možným pravomocem a kompetencím těchto územních celků. V neposlední řadě Václav Havel zmiňuje i potřebu ústavněprávní regulace stavu, kdy dojde k ohrožení státu. Jak sám dodává: „*Lze si snadno představit, že rázem budou utřaty všechny dodávky ropy, vtrhne sem statisícová armáda napůl ozbrojených uprchlíků...*” a sám navíc dodává a zpětně hodnotí i nedokonalost pokusu tento stav institucionalizovat v jeho návrhu federální ústavy.³⁰

Z vládní iniciativy následně vláda přijala návrh nové Ústavy České republiky dne 4. listopadu 1992, který posléze předložila Česné národní radě³¹. Jak je zároveň uváděno s Václavem Havlem konzultovali možnou podobu nové Ústavy někteří tehdejší poslanci z řad Občanské demokratické strany včetně Petra Koháčka a Hany Marvanové, která byla současně jedním ze dvou zpravodajů ústavněprávního výboru České národní rady³². Mimo výše uvedený text o možném znění Ústavy Václav Havel následně sděloval své názory u konkrétních ustanovení formou jednotlivých dopisů. První z nich, datovaný 4. 11. 1992, tedy ten samý den, kdy vláda přijala návrh nové Ústavy, byl bezprostřední reakcí na daný návrh.

V souhrnu lze říct, že bezesporu Václav Havel předložil postoje a názory, které byly v souladu s názory a přesvědčením vlády a zpracovatelů Ústavy, případně zavdal okruhy témat, které by měla nastávající Ústava patřičně rozebírat. Jak upozorňuje i JUDr. Chrastilová a Mgr. Mikeš bylo by nepřilíš racionální se domnívat, že právě Václav Havel přispěl pomocí svých poznámek a textů k razantnějšímu odklonu a novému směřování Ústavy³³. Je více pravděpodobné, že názory Václava Havla se staly do jisté míry především oporou těch, kteří zastávali podobné názory jako Václav Havel nebo přinejmenším měli podobné smýšlení ve věci implementování určitých institutů a jim příslušných ustanovení. Jak dodávají JUDr. Chrastilová a Mgr. Mikeš „*Václav Havel se v některých bodech shodoval s tehdejší Legislativní radou vlády, popřípadě*

---

³⁰ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

³¹ ČNR, VII. volební období, sněmovní tisk č. 152, vládní návrh Ústavy České republiky, dostupné online: https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01.htm

³² CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ, ed. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-63-4.

³³ tamtéž

s pozměňovacími návrhy jednotlivých poslanců, kteří měli stejný pohled na věc. Některé návrhy byly i široce sdíleny v České národní radě³⁴”.

Neméně důležitým faktem je i nadhled a určitá předvídatost Václava Havla do problémů, které nastaly především po vzniku samostatného českého státu a s tím vznikem i nové Ústavy. Zejména tím je myšlen problém s regionálním členěním nového státu, který se v konečném důsledku vyřešil až ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a případy, kdy by došlo k ohrožení státu, což řeší Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky.

3.2 Prezident Václav Havel

Prezident Václav Havel celkově za dobu úřadování v pozici prezidenta České republiky vrátil k novému hlasování dvacet sedm zákonů, jedenáctkrát se obrátil na Ústavní soud. Současně po čas svého výkonu zavedl vlastní způsob nakládání se zákonem a promítání svých názorů na danou problematiku, kdy v rámci podpisů předložených zákonů podepisoval s tzv. výhradou, kdy uváděl své výhrady a případně i možné návrhy novelizací řešených zákonů.

3.2.1 První prezidentské období

V prvním roce výkonu prezidentské funkce vzešla z rukou Václava Havla první dvě zásadní ústavní opatření, a to zaprvé u celního zákona³⁵, kdy prezident vůbec poprvé uvedl v platnost ustanovení článku 50. odst. 1, tedy možnost vrátit přijatý zákon k novému hlasování. Dané veto bylo důležité nejenom z důvodu, že prezident viděl v zákoně průlom principu rovnosti občanů³⁶, kdy podle jeho vyjádření měla imunita jako institut především sloužit k ochraně zákonodárního sboru, a nikoliv jako osobní privilegium. Daleko důležitějším důvodem byla účinnost zákona, která byla stanovena na 1. července 1993, zatímco prezident dostal zákon k dispozici až dne 7. července 1993. Václav Havel se tehdy domníval (stejná situace nastane o čtyři roky později u vodního zákona³⁷), že podle zákona o Sbírc

---

³⁴ tamtéž

³⁵ Zákon ze dne 7.7.1993, kterým se mění a doplňuje zákon č. 13/193 Sb., celní zákon, ve znění zákona č. 35/1993 Sb.

³⁶ Zákon nově vylučoval z celní kontroly poslanecká zavazadla a taktéž vylučoval povinnosti podrobit se osobní prohlídce z důvodu, že by mohli u sebe mít zboží podléhající clu.

³⁷ Jednalo se o novelu zákona ze dne 28. 2. 1997, kterým se mění a doplňuje zákon č. 138/1973 Sb., ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb., a zákona č. 114/1995 Sb.

zákonů nelze takto zákon schválit.³⁸ Na rozdíl od pozdější úpravy Vodního zákona se poslanci nezabývali prezidentovou námitkou ohledně zpětné účinnosti, ale i přesto zákon nebyl schválen potřebnou většinou a platilo, že zákon nebyl přijat³⁹.

Druhým významným počinem ve funkci prezidenta bylo první podání Václava Havla návrhu Ústavnímu soudu na zrušení zákona o hanobení Parlamentu, vlády a Ústavního soudu⁴⁰. Rozpor s Ústavou prezident spatřoval zvláště v tom, že dané omezení svobody projevu nepovažoval za nezbytné v demokratické společnosti. Stejně tak poukazoval na nedostatečné vymezení skutkové podstaty, které by mohlo sloužit k neúměrné trestní represi. Ústavní soud se v závěru ztotožnil s prezidentovými názory a stanovil, že takto formulovaná ochrana Parlamentu, vlády a Ústavního soudu není v demokratické společnosti nezbytná a napadená ustanovení trestního zákona zrušil⁴¹. Tento náleží je zároveň ve vztahu k prezidentu důležitý i z pohledu aktivní legitimity. Zabýval se totiž i tím, zdali je prezident návrh oprávněn podat sám nebo zdali se jedná o akt nutný kontrasignovat. Soud došel k závěru, že se nejedná o rozhodnutí prezidenta republiky, které by vyžadovalo kontrasignaci, jelikož se nejedná o rozhodnutí prezidenta s právními důsledky, ale jedná se pouze o jeho podnět orgánu, který až následně rozhodne v merituu věci.

V roce 1994 prezident Václav Havel použil veto k dvěma zákonům a to u zákona o správních poplatcích, kdy zákon však byl znovu kvalifikovanou většinou přijat (přesto Poslanecká sněmovna svým usnesením navrhla ministerstvu financí vypracovat vyhlášku, která by námitky prezidenta k tomuto zákonu reflektovala. Tato vyhláška byla vydána následující rok⁴²). Významnější vrácení zákona k novému hlasování se pak jeví veto prezidenta k zákonu o výkonu povolání autorizovaných architektů. Toto veto bylo opět přehlasováno, ale prezident Václav Havel hned počátkem následujícího roku podal návrh Ústavnímu soudu na zrušení části tohoto zákona, a to pro rozpor s čl. 1 Listiny a čl. 1 Ústavy. Prezident argumentoval nerovností subjektů v zákoně, kdy jsou podle jeho názoru ustanovení zákona protiústavní z důvodu porušení zaručené rovnosti před zákonem. Ústavní

³⁸ Dopis prezidenta republiky V. Havla předsedovi Poslanecké sněmovny M. Uhdemu ze dne 22.7. 1993, KPR č. j. 6451/93 – L 356

³⁹ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny z 15.9.1993

⁴⁰ Zákon č. 292/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích

⁴¹ Nález ÚS sp. zn. Pl. I. ÚS 43/93 ze dne 12. 4. 1994, vyhlášený pod č. 91/1994 Sb.

⁴² Vyhláška Ministerstva financí č. 81/1995 Sb., o osvobození od správních poplatků

soud však nesdílel prezidentovy názory a návrh byl v celém rozsahu zamítnut⁴³. Společně s tímto návrhem Ústavnímu soudu Václav Havel zaslal návrh na zrušení ustanovení zákona o spotřebních daních⁴⁴, a to pro rozpor s č. 1 „Listiny a článku 79 odst. 3 Ústavy, a to z důvodu toho, že zákon dával možnost ministerstvu vydat vyhlášku, která by určovala znaky malého nezávislého pivovaru (kterým by náleželo nově daňové zvýhodnění) a to, aniž by zákon stanovoval další podrobnosti a mantinely této vyhláše. Ústavní soud se v nálezu připojil k názoru prezidenta ve věci libovůle zákona svěřujícího vydání prováděcího předpisu bez jakýchkoliv mantinelů. Ústavní soud potvrdil, že takový prováděcí předpis by nebyl v souladu s ústavním pořádkem, jelikož podstatné právní úpravy přísluší pouze Parlamentu. Ústavní soud zrušil napadené zmocňovací ustanovení jakož i na jeho základě vydanou vyhlášku.⁴⁵

V následujícím období prezident Václav Havel uplatnil veto ještě v několika případech, a to při novele zákona na ochranu před alkoholismem a jinými toxikomaniemi⁴⁶. Zákonu prezident především vytýkal nedostatečnou lhůtu výrobcům tabákových produktů pro implementaci zákonných ustanovení, což by podle názoru prezidenta vedlo k nutnosti zákon nedodržovat ze strany producentů. Při novém hlasování o zákoně prezidentovy námitky uspěly a zákon nebyl znovu schválen kvalifikovanou většinou poslanců⁴⁷. Neúspěch naopak Václav Havel zaznamenal u jeho pokusu o zastavení neustálého prodlužování účinnosti lustračních zákonů⁴⁸, které byly původně přijaty v roce 1991, respektive 1992 a to s omezenou účinností do roku 1996. V září 1995 byla účinnost zákonů prodloužena o další čtyři roky, tedy až do konce roku 1999. Prezident především namítal nevhodné řešení neustálého prodlužování účinnosti těchto zákonů, místo aby Parlament řešil otázku podmínek pro přijetí do některých veřejných funkcí komplexní úpravou. Dále pak namítal i nedostatek analýzy vhodnosti a aplikovatelnosti lustračních zákonů v daném stavu⁴⁹. Při opětovném projednání

---

⁴³ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 4/95 ze dne 7. 6. 1995, vyhlášený pod č. 168/1995 Sb.

⁴⁴ Zákon č. 260/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 587/1992Sb., o spotřebních daních

⁴⁵ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 3/95 ze dne 11. 10. 1995, vyhlášený pod č. 265/1995 Sb.,

⁴⁶ Zákon ze dne 19.4.1995, kterým se mění a doplňuje zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění zákona č. 425/1990 Sb.

⁴⁷ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny ze dne 24.5.1995, hlasování č. 66

⁴⁸ Lustračními zákony jsou namysli: Zákon č. 451/1991 Sb. tzv velký lustrační zákon a Zákon č. 279/1992 Sb. tzv malý lustrační zákon

⁴⁹ Dopisy prezidenta republiky V. Havla Poslanecké sněmovně z 13.10. 1995, KPR č.j. 7134/95 dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/GetThumbnail/113198>

poslanci zůstali u původního znění zákonů a Poslanecká sněmovna tak setrvala na svém původním stanovisku. Zákony získaly kvalifikovanou většinu a byly vyhlášeny⁵⁰.

3.2.1.1 Retroaktivní účinnost zákona

Mezi nejdůležitější činy Václava Havla v jeho prvním volebním období lze řadit veto prezidenta republiky k návrhu novely vodního zákona⁵¹ a zároveň s tím návrh Ústavnímu soudu na zrušení novely zákona na ochranu zvířat proti týrání. U vodního zákona byl problém v účinnosti tohoto zákona, jelikož zákon byl sice schválen Poslaneckou sněmovnou již 20. prosince 1996, ale s účinností od 1. března 1997⁵². Vlivem vrácení zákona Senátem 23. ledna 1997 musela Poslanecká sněmovna hlasovat o zákonu znovu a to 28. února 1997, kdy setrvala na původním znění zákona a pozměňovací návrhy Senátu nepřipustila. Prezident Václav Havel dostal k podpisu zákon tímto zdržením až 3. března 1997, tedy dva dny poté co měl zákon nabýt účinnosti. Prezident tak využil svého práva a zákon Poslanecké sněmovně vrátil s tím, že podle jeho názoru by zákon mohl platit retroaktivně a u adresátů by mohl vést k právní nejistotě⁵³. Po opětovné debatě v Poslanecké sněmovně se poslanci ve většině ztotožnili s pochybnostmi uvedenými prezidentem, ale pro opětovné přijetí zákona se nenašlo dostatek hlasů. Zákon tedy nebyl přijat⁵⁴.

3.2.1.2 Spor o lhůtu určenou k podání veta

Významný byl i počin prezidenta ve věci novely zákona na ochranu zvířat proti týrání. U daného zákona nastala situace, kdy prezident dostal zákon k podpisu 13. června 1997, následně zákon kvůli svým výhradám k používání živých zvířat při výcviku nepodepsal a v sobotu 28. června jej vrátil Poslanecké sněmovně, přičemž jeho veto bylo doručeno až 30. června v pondělí. Nastala situace, kdy předseda Poslanecké sněmovny Miloš Zeman nabyl přesvědčení, že prezidentovi marně uplynula patnáctidenní lhůta pro uplatnění veta a obratem vrátil zákon prezidentovi k podepsání s výhradou překročení lhůty⁵⁵. Václav Havel nesouhlasil s tímto výkladem Ústavy, opíral se o obecná pravidla počítání lhůt, kdy v případě,

⁵⁰ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny ze dne 18.10.1995, hlasování č. 10 a 11

⁵¹ Sněmovní tisk č. 34 Poslanecká sněmovna, 2. období, 1996–1998, dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=2&T=34>

⁵² Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny ze dne 20.12. 1996

⁵³ Dopis prezidenta republiky V. Havla Poslanecké sněmovně ze dne 17. 3. 1997, KPR č.j. 2700/97

⁵⁴ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny ze dne 2. dubna 1997, hlasování č. 134

⁵⁵ Dopis předsedy Poslanecké sněmovny M. Zemana prezidentu republiky V. Havlovi ze dne 3.7. 1997, č. j. 2654/97 SP

že případně lhůta na sobotu či neděli považuje se za poslední den lhůty následující první pracovní den. Prezident tak dopisem znovu požádal předsedu Zemana o předání zákona k novému hlasování⁵⁶. V Poslanecké sněmovně následně vznikla debata ohledně stanoviska prezidenta s tím, že ústavně-právní výbor dospěl k závěru, že sněmovna může vyjádřit svůj postoj k tomu, zda byl zákon vrácen včas či naopak jedině hlasováním o jím navrženém usnesení. Poslanci následně hlasovali o usnesení, které znělo, že Poslanecká sněmovna nebude o zákoně znovu hlasovat, protože nebyla splněna podmínka v čl. 50 odst. 1, tedy že prezident republiky zákon nevrátil ve lhůtě stanovené Ústavou. Dané usnesení úspěšně prošlo hlasováním a zákon byl na základě rozhodnutí sněmovny vyhlášen spolu s tímto usnesením⁵⁷.

Prezident se po daném hlasování obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení této novely pro odpor s čl. 50 Ústavy, a to z důvodu nehlasování o zákonu, který prezident vrátil k novému hlasování a zároveň argumentoval stejně jako v dopise předsedovi Poslanecké sněmovny obecnými pravidly při počítání lhůt. Na prezidentův návrh Ústavní soud vydal nález, ve kterém provedl komparaci zahraničních ústavních úprav a v závěru potvrdil závěr prezidenta o navrácení zákona k novému hlasování ve lhůtě a tím, že: *„uvedený zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů bez toho, že by o jeho přijetí Poslanecká sněmovna opětovně hlasovala, došlo postupem Poslanecké sněmovny k porušení čl. 50 odst. 2 Ústavy“*⁵⁸. Ústavní soud tak plně vyhověl návrhu Václava Havla a danou novelu zákona zrušil.

3.2.2 Druhé prezidentské období

Do druhého prezidentského období Václav Havel vstoupil 20. ledna 1998, kdy se konala volba prezidenta republiky. Protikandidáty Václavu Havlovi byli Stanislav Fischer a Miroslav Sládek. Do druhého kola volby však následně postoupil pouze Václav Havel, který získal při hlasování v prvním kole nejvíce hlasů ze všech kandidátů jak v Poslanecké sněmovně, tak v Senátu. Úřadu prezidenta se posléze ujal dne 2. února, kdy podruhé složil slib prezidenta republiky.

---

⁵⁶ Dopis prezidenta V. Havla předsedovi Poslanecké sněmovny M. Zemanovi ze dne 7.7. 1997, č. j. 5920/97

⁵⁷ Stenozáznam jednání Poslanecké sněmovny ze dne 5.9. 1997, usnesení uveřejněno pod č. 244/1997 Sb., zákon byl vyhlášen pod č. 243/1997 Sb.

⁵⁸ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997, vyhlášený pod č. 30/1998 Sb.

Václav Havel pokračoval ve způsobu výkonu svého prezidentství ve stejném režimu jako v prvním období. V roce 1998 vrátil Poslanecké sněmovně dva zákony k novému hlasování, a to u novely trestního zákona⁵⁹ a novely zákona o loteriích a jiných podobných hrách⁶⁰. U obou zákonů nakonec prezidentovy argumenty nebyly vyslyšeny a sněmovna v obou případech zákon znovu schválila.

První významnější zásah přišel se zákonem o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech⁶¹. Tento zákon navazoval na situaci vzniklou v roce 1991, kdy Federální shromáždění přijalo zákon upravující transformaci družstev a s tím i vypořádání majetkových podílů příslušných osob. Tuto úpravu měl nově měnit zákon, který navrhoval změnit způsob vydání majetkových podílů z těchto družstev, kdy by nově oproti původnímu zákonu měly dané osoby místo vydání jejich majetkových podílů získat pouze desetiprocentní podíl, který by jim byl uhrazen a ve zbytku nároku by získaly dluhopis se splatností dvacet let.

Na tuto úpravu reagoval Senát, který s tímto návrhem zákona nesouhlasil z důvodu, že podle jeho názoru zákon odnímá vlastníkům právo bez veřejného zájmu a působí retroaktivně. Při vrácení zákona Poslanecké sněmovně poslanci setrvali na původním návrhu a zákon postoupili prezidentu⁶². Václav Havel zastával podobný názor jako Senát a zákon vrátil k novému hlasování. Mezi důvody vrácení zákona uvedl legitimní očekávání oprávněných osob na vyplacení jejich podílů v plné výši. Jak uváděl v dopise Poslanecké sněmovně: „*Zákon tímto způsobem porušuje jeden ze základních principů právního státu, a to princip důvěry v právo a ve svých důsledcích oslabuje Ústavou zaručenou ochranu vlastnických práv*“⁶³.

---

⁵⁹ Zákon byl vyhlášen pod č. 112/1998 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰ Zákon byl vyhlášen pod č. 149/1998 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění zákona č. 70/1994 Sb., a o změně a doplnění dalších zákonů

⁶¹ Zákon byl vyhlášen pod č. 144/1999 Sb. zákon, kterým se mění zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁶² Výsledek hlasování dostupný online na adrese: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=13954>

⁶³ Dopis prezidenta republiky V. Havla Poslanecké sněmovně z 2.6.1999, KPR č. j. 3325/99, obsah dopisu zveřejněn v nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 17/99 ze dne 7. 1. 2000, vyhlášen pod č. 3/2000 Sb.

Poslanecká sněmovna při následném hlasování o zákonu přehlasovala veto prezidenta⁶⁴, avšak proti zákonu podala skupina poslanců návrh na zrušení tohoto zákona Ústavním soudem. Ústavní soud se výslovně postavil za stanovisko Senátu a prezidenta, když dospěl k závěru, že zákon: „*porušuje jeden ze základních principů právního státu, a to princip právní jistoty a důvěry v právo, jak vyplývá z čl. 1 Ústavy ČR*“⁶⁵.

V půli druhého volebního období Václava Havla ve sféře výkonu prezidenta nabyla jeho činnost na vyšší aktivitě. Václav Havel jen v roce 2000 vrátil celkem šest zákonů, další tři sice podepsal, ale s výhradou, jak bylo u Václava Havla zvykem formou dopisu poslancům a třikrát se obrátil na Ústavní soud.

Václav Havel dokazoval však svůj vliv na český právní řád i nejenom v rámci svých svěřených pravomocí coby prezidenta, ale i jako autorita. Příkladem může být novela zákona o konkursu a vyrovnání⁶⁶. U tohoto zákona Václav Havel sice nepoužil právo veta ani návrh Ústavnímu soudu ke zrušení, ale využil svého práva a obrátil se dopisem na předsedu Poslanecké sněmovny⁶⁷ a spolu s tím i na poslance týkajícím se legislativně technické chyby, která se do příslušného zákona dostala. Chyba nastala vypuštěním zvláštních pravidel pro konkurzní řízení, přičemž chyba znamenala postupování v takovém případě podle občanského soudního řádu. Jak uvádí JUDr. Chrastilová a Mgr. Mikeš: „*Taková úprava by v samotném konci znamenala případně i povinnost doručit všem účastníkům řízení, kteří se při velkých konkurech počítají na tisíce*“⁶⁸. Daná úprava by fakticky byla nerealizovatelná a došlo by s velkou pravděpodobností k ochromení institutu konkurzního řízení. Po tomto zjištění a informování navrhovatele, ministra spravedlnosti Otakara Motejla a následně i předsedy Poslanecké sněmovny a poslanců byl zákon přijat, a to zejména z důvodu informování prezidenta o plánované novelizaci zákona, ke které došlo již v červnu téhož roku, což značí závažnost celé situace⁶⁹.

⁶⁴ Výsledek hlasování dostupný online na adrese: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=14573>

⁶⁵ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 17/99 ze dne 1. 12. 1999, vyhlášený pod č. 3/2000 Sb.

⁶⁶ Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

⁶⁷ Dopis prezidenta republiky V. Havla předsedovi Poslanecké sněmovny V. Klausovi ze dne 16.4.2000, kancelář předsedy Poslanecké sněmovny č.j. 4721/00

⁶⁸ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ, ed. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-63-4.

⁶⁹ Zákon č. 214/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

3.2.2.1 Volební zákon

K jedním z největších střetů mezi prezidentem a Poslaneckou sněmovnou došlo v roce 2000 u volebního zákona⁷⁰ a zákona o sdružování v politických stranách a hnutích⁷¹. Václav Havel odůvodňoval svůj negativní postoj k zákonům jak při vrácení k hlasování Poslanecké sněmovně, tak i později při návrhu Ústavnímu soudu, především z důvodu omezení soutěže politických stran a to zejména v případě vzniku volebních koalic, dále novému způsobu přepočtu hlasů na mandáty a postavil se i proti novému výpočtu příspěvků na úhradu volebních nákladů. Jelikož oba předmětné zákony byly následně znovu přijaty a veto prezidenta bylo překonáno⁷² podal Václav Havel u obou zákonů návrh Ústavnímu soudu na jejich zrušení, přesněji řečeno u volebního zákona návrh na zrušení § 27 a § 48 až § 50 a u druhého zákona prezident vytýkal § 20 a § 85 zákona. Proti volebnímu zákonu se zároveň s prezidentem postavila i část senátorů, kteří taktéž napadali z podobných důvodů předmětný zákon⁷³.

Ústavní soud při projednávání zákonů po rozboru jak názoru prezidenta, tak po vyjádření se k věci ze strany Poslanecké sněmovny, rozhodl v rámci návrhu na zrušení volebního zákona vyhovět návrhu z části, přičemž ponechal ustanovení § 49 tedy ustanovení upravující koalice. Ústavní soud ve zbytku návrhu vyhověl a dané ustanovení zrušil dnem vyhlášení nálezu. Společně s tím však pozbyla platnost i vyhláška Ministerstva financí č. 268/2000 Sb.⁷⁴ U zákona o financování politických stran návrhu Ústavní soud vyhověl kromě části ohledně náhrady volebních nákladů, kdy bylo řízení zastaveno, jelikož napadené ustanovení bylo zrušeno již nálezem souvisejícím s volebním zákonem⁷⁵.

3.2.2.2 Spor o Českou národní banku

V rozsahu pravomocí a nezávislosti Ústavních institucí byl určující i spor u novely zákona o České národní bance⁷⁶. Tento zákon měl stanovovat nové cíle

---

⁷⁰ zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů

⁷¹ Zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích Jelikož zde je snad nejvíce znát názorový střet prezidenta Václava Havla a Václava Klause (v té době coby předsedy Poslanecké sněmovny) následující část bude věnována zejména z pohledu prezidenta a Ústavního soudu, zatímco pohled Václava Klause bude rozebrán v další části práce.

⁷² Výsledek hlasování dostupný [online] [cit. 17. 3. 2023] na adrese: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=19303>

⁷³ Jednalo se o podání skupiny třiceti tří senátorů zastoupených JUDr. Kateřinou Šimáčkovou

⁷⁴ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 42/2000 ze dne 24. 1. 2001, vyhlášený pod č. 64/2001 Sb.

⁷⁵ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 53/2000 ze dne 27. 2. 2001, vyhlášený pod č. 98/2001 Sb.

⁷⁶ Jednalo se o novelu zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance

ČNB, rozdílné od Ústavy. Stanovoval by zároveň inflační cíle a režim kurzu k cizím měnám, který by měl být po dohodě s vládou. Dále pak měl být rozpočet provozní části ČNB nově schvalován Poslaneckou sněmovnou. Ze strany ČNB bylo dále vytýkáno i vymezení majetku s kterým nakládá a též i nově možnost kontroly hospodaření ČNB Nejvyšším kontrolním úřadem mimo jiné⁷⁷.

Zákon byl vrácen Poslanecké sněmovně jak Senátem, tak následně i prezidentem, přičemž v obou případech byl zákon schválen potřebným kvorem poslanců⁷⁸. Opět jelikož se jedná o spor především mezi vládou, předsedou poslanecké sněmovny a prezidentem bude v aktuální části rozebrán pohled a názory prezidenta Václava Havla, který proti zákonu podal návrh na zrušení některých ustanovení zákona o České národní bance ve znění novely č. 422/2000 Sb. Současně s tímto zákonem dospěl na vrchol i spor v rámci pravomoci prezidenta jmenovat guvernéra ČNB, kdy Václav Havel po rezignaci Josefa Tošovského jmenoval guvernérem, do té doby viceguvernéra, Zdeňka Tůmu s jehož jmenováním nesouhlasila vláda, která ve svém usnesení uvedla svůj nesouhlas s kontrasi gnací daného jmenování předsedy vlády⁷⁹. Důležitost tohoto usnesení je ve faktické stránce věci. Do dané chvíle nenastala totiž situace, kdy by ze strany předsedy vlády vyvstala potřeba či snad povinnost kontrasi gnace jmenování.

Na zmíněnou situaci a její vyřešení se obrátili výše zmínění aktéři ve dvou Ústavních řízeních, a to v rámci podání vlády Ústavnímu soudu ve věci jmenování guvernéra a zároveň podání Ústavnímu soudu návrhu na zrušení části novely zákona o ČNB.

V řízení před Ústavním soudem o zrušení části zákona o ČNB Ústavní soud rozhodl nálezem, ve kterém zrušil stanovení hlavního cíle ČNB, vázanost prezidenta republiky při jmenování bankovní rady návrhem vlády, dělení rozpočtu na provozní a investiční. Společně s tím zrušil i ustanovení upravující hlavní cíle

---

⁷⁷ BARÁK, Josef Barák. Emisní banka hospodáří vlastním majetkem. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2000, 31. 8. 2000 [cit. 2023-03-15]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-761413-emisni-banka-hospodari-vlastnim-majetkem>

⁷⁸ Senát byl přehlasován dne 27. 10. 2000, odkaz na výsledek hlasování: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=20532>
Veto prezidenta bylo přehlasováno dne 7. 12. 2000,

odkaz na výsledek hlasování: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=24057>

⁷⁹ Usnesení vlády č. 1210 z 28. 11. 2000

ČNB a nutnost dohody mezi ČNB a vládou ohledně inflačního cíle a režimu kurzu české národní měny k cizím měnám⁸⁰.

3.2.2.3 Zákon o ústavní nebo ochranné výchově dětí

K posledním významnějším střetům mezi prezidentem a Parlamentem došlo v posledním roce druhého volebního období Václava Havla ve funkci prezidenta České republiky u zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy⁸¹ a u zákona o soudech a soudcích⁸², přičemž v těchto případech se prezident obrátil na Ústavní soud s návrhem na zrušení určitých částí těchto zákonů.

U prvního zákona se jednalo o návrh, který měl nově upravit danou úpravu detailněji, a to především při zavedení institutu smluvní rodiny, kdy by daný institut umožňoval výchovu dítěte v cizích rodinách, zároveň by tento smluvní vztah byl mezi ředitelem diagnostického ústavu, ve kterém bylo dítě umístěno, který by smlouvu zároveň i sjednával. Hlavní domnělou výhodou mělo být rozhodování mimo soudní řízení. Detailnější úprava byla svěřena prováděcí vyhlášce Ministerstva práce a sociálních věcí. Při hlasování v horní komoře Parlamentu Senát zákon zamítl a posléze byl zákon znovu přijat Poslaneckou sněmovnou. Prezident zastával názor Senátu a současně proti návrhu se vyjádřila i zástupkyně veřejného ochránce práv Anna Šabatová.

Hlavním argumentem prezidenta proti tomuto zákonu byla nedostatečná zákonná úprava a velká možnost zneužití nového institutu. V rámci návrhu Ústavnímu soudu prezident dokládal porušení čl. 4 Ústavy společně s čl. 32 odst. 1 a 4 Listiny. Ústavní soud rozhodl o návrhu až po vypršení prezidentského mandátu Václava Havla v roce 2004. V textu nálezu Ústavní soud odůvodňuje své rozhodnutí zrušení § 8 odst. 4 věnující se institutu smluvní rodině a stejně tak zrušení zmocňovacího ustanovení zákona v rámci § 42 odst. 2, jenž zmocňovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí na vydání vyhlášky stanovující podrobnosti pro výběr a přípravu smluvních rodin⁸³.

⁸⁰ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 59/2000, ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 278/2001 Sb.

⁸¹ Zákon byl vyhlášen pod č. 109/2002 Sb., zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

⁸² Zákon byl vyhlášen pod č. 6/2002 Sb., Zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

⁸³ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/02 ze dne 30. 6. 2004, vyhlášený pod č. 476/2004 Sb.

3.2.2.4 Zrušení částí zákona o soudech a soudcích

Zákon o soudech a soudcích prezident sice podepsal, ale s výhradou, kdy oznámil, že proti zákonu se v některých částech zákona obrátí na Ústavní soud kvůli rozporu s ústavními principy. Mezi výhrady, které předložil ve svém návrhu Ústavnímu soudu, prezident uvádí nesouhlas se zákonným požadavkem na vzdělávání soudců ve státě zřízené speciální instituci a to v tzv. Justiční akademii. Též nesouhlasil s nově uvedenou možností ministra spravedlnosti zahájit proti soudci řízení o zkoumání jeho odborné způsobilosti s důsledkem možného skončení jeho mandátu, a to aniž by důvodem k tomuto kroku byla rozhodovací činnost soudce. Ústavní soud v této věci rozhodl nálezem, ve kterém prezidentu republiky plně vyhověl a všechna ustanovení napadená prezidentem zrušil. V rámci argumentace Ústavní soud potvrdil názor, že daná úprava by významně zasáhla do nezávislosti soudců, byť cíle reformy lze považovat za legitimní⁸⁴.

Po zbytku funkčního období Václav Havel nepodal již žádný návrh Ústavnímu soudu. Na poli zákonodárském však stále zůstával aktivní až do samotného konce mandátu. V posledním roce stihl vrátit čtyři zákony k novému hlasování, přičemž u novely živnostenského zákona⁸⁵ se jednalo o veto podané 27. června tedy sedm dní po skončení volebního období Poslanecké sněmovny, čímž se stalo veto „*absolutním*” tedy v tom smyslu, že o vráceném zákonu již nemohlo být znovu hlasováno a zákon proto nebyl vyhlášen. Zajímavostí je i fakt, že veta „*absolutního*” se Václav Havel (na rozdíl například od Václava Klause, jak bude uvedeno následně) co nejvíce zdržoval, byť zde i přes dřívější tvrzení své pravidlo porušil. To lze doložit případem novely zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích⁸⁶, kdy i přes své námitky k zákonu prezident veto k tomuto zákonu nepodal z toho důvodu, jak je doloženo v rámci jeho dopisu předsedovi Poslanecké sněmovny⁸⁷, že jak sám uvádí, by využil svého práva veta, které má povahu veta suspenzivního, změnilo by se dané veto na veto absolutní, a to jelikož Poslanecká sněmovna by nemohla o zákonu znovu jednat před nabytím jeho účinnosti. Jak Václav Havel na závěr dodává, zasáhl by tímto

⁸⁴ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.

⁸⁵ Sněmovní tisk č. 978 o změně některých zákonů v oblasti živnostenského podnikání a o zrušení některých nařízení vlády, 3. volební období 1998-2002

⁸⁶ zákon, kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. 492/2000 Sb., a některé další zákony

⁸⁷ Dopis prezidenta republiky V. Havla předsedovi Poslanecké sněmovny V. Klausovi ze dne 26. 6. 2001, KPR č.j. 3333/01

aktem do ústavodárcem vyváženého systému „brzd a protivah“ a principů dělby moci ve státě a za takové situace musí dát přednost podpisu této normy před využitím jeho pravomocí.

3.2.3 Václav Klaus

Svůj vlivu při možných změnách a celkovému vývoji Ústavy Václav Klaus započal aplikovat ještě před vznikem samostatné České republiky, a to po volbách v roce 1992, kdy budoucí rozdělení federace již předestíralo volební prohlášení ODS, jejímž byl Václav Klaus předsedou, a to v rámci sdělení: „*Rozdělení státu není naším programem; ukáže-li se však být nutným, dokážeme se s ním vyrovnat*⁸⁸“. Václav Klaus se následně na základě výsledků voleb stává premiérem České republiky⁸⁹ a již 10. června 1992 dochází k zřízení vládní komise pro přípravu Ústavy České republiky⁹⁰, jejímž předsedou se zároveň stává právě Václav Klaus.

Obsah textu samotné formulace nové Ústavy nedoznal většího ovlivnění ze strany Václava Klause, byť byl jejím předsedou. Hlavní funkci zastávali odborní členové komise, kteří vypracovávali jednotlivá znění ustanovení. Jakožto předseda vlády však měl vliv v rámci jednotlivých usnesení, které vláda vůči komisi a jejím výsledkům přijímala. Jedním z takových usnesení může být usnesení vlády ze dne 29. července, kdy vláda přijala ideový nástin z rukou komise o návrhu Ústavy České republiky⁹¹.

Nejdůležitějším zásahem v rámci přijímání nové Ústavy byla pak ze strany Václava Klause následná procesní stránka. Zároveň je nutné znovu zmínit, že v této situaci Václav Klaus sice vykonával funkci premiéra, ale současně si to předsevzala vláda s jejím předsedou Václavem Klausem v rámci programového prohlášení

---

⁸⁸ KLAUS, Václav. SVOBODA A PROSPERITA volby do PSP ČR 1992. *VOLEBNÍ PROGRAM ODS*. [online] Praha, 1992, 30. března 1992. [cit. 17. 3. 2023], Dostupné také https://www.ods.cz/docs/programy/program_1992.pdf

⁸⁹ KLAUS, Václav. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, (c) 2009-2023 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/vaclav-klaus-18023/>

⁹⁰ Na základě usnesení vlády České republiky ze dne 10. července 1992 č. 484 o zřízení Komise vlády České republiky pro přípravu Ústavy České republiky, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné z: https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A28B975F5D902D51C12571B6006DCA33

⁹¹ Usnesení vlády České republiky ze dne 29. července 1992 č. 500 k ideovému nástinu návrhu Ústavy České republiky

vlády ze dne 13. 7. 1992⁹². Důležitost tohoto kroku dokládá i odpověď předsedy vlády na dotaz poslance J. Wagnera, kdy Václav Klaus uvádí, že jsou si vědomi možnosti, že v případě, kdyby došlo k zániku České a Slovenské Federativní Republiky ještě před přijetím Ústavy České republiky, byla by pozice České republiky méně výhodná⁹³. Tato odpověď byla formulována 23. října 1992, přičemž návrh Ústavy byl postoupen do ústavodárného procesu v rámci usnesení č. 162, kdy bylo navrženo ČNR schválení navrhovaného znění Ústavy. Tato verze se již v mnoha ohledech blíží verzi Ústavy, která byla v konečném hlasování přijata. Při projednávání uvnitř České národní rady bylo vycházeno z oprávnění ČNR přijmout Ústavu České republiky ze znění ústavního zákona o zániku ČSFR, čl. 7, který zněl: *Česká národní rada a Národní rada Slovenské republiky mohou ještě před zánikem České a Slovenské Federativní Republiky s účinností nejdříve od 1. ledna 1993 přijímat ústavní a jiné zákony, jimiž zabezpečí výkon působnosti, která přejde na Českou republiku a Slovenskou republiku podle článku 2⁹⁴*. V rámci projednávání znění Ústavy bylo navrženo několik pozměňovacích návrhů, zvláště pak co se týče územněsprávního dělení nového státu, volebních systémů při volbách do Parlamentu, byla přidána trestněprávní imunita soudců Ústavního soudu a další. Při konečném hlasování bylo pro novou Ústavu 172 z 198 přítomných poslanců a Ústava tak byla přijata potřebnou většinou. Nová Ústava samostatné České republiky byla přijata 16. prosince 1992 s účinností od 1. 1. 1993.

Během druhého období vlády Václava Klause (1996-1998) došlo vůbec k první novelizaci Ústavy, a to v rámci ústavního zákona č. 347/1997 Sb., kterým se vytvořilo čtrnáct vyšších územních samosprávných celků (krajů)⁹⁵. Díky ustanovení tohoto ústavního zákona došlo k změně u dvou článků a k reformulaci čl. 99 a vypuštění čl. 103. Důvodová zpráva k tomuto ústavnímu zákonu nejprve zmiňuje naplnění čl. 100. odst. 3 Ústavy a následně srovnává stav vůči ostatním evropským státům. Zde dokládá samosprávné členění ostatních států

---

⁹² Programové prohlášení vlády – Klaus 1992: *PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY*. Vláda České republiky [online]. Praha: Vláda České republiky, 1992, 13. 7. 1992 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=26624>

⁹³ KLAUS, Václav. *Odpověď na otázku poslance ČNR Jozefa Wagera na vládu České republiky*, [online]. Česká národní rada 1992 VII. volební období 78, Praha, 23. října 1992, č.j. 1170/92-LP, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0078i00.htm>

⁹⁴ Ústavní zákon č. 542/1992 Sb. - Ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky

⁹⁵ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. - Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

v Evropě, kdy u těchto států poukazuje na nejčastější dělení na dvou až čtyřstupňovou soustavu uvnitř samosprávy. Důvodová zpráva se opírá i o význam této úpravy vůči působení ČR v Radě Evropy, kdy požadavek na zřízení samosprávných celků byl i jedním z hledisek přistoupení ČR k Evropské chartě místní samosprávy⁹⁶. Mezi zásadní důvody potřeby předmětné úpravy zmiňuje zpráva i přeshraniční spolupráci samosprávných korporací, kdy v ČR do přijetí tohoto ústavního zákona doposud neexistovaly odpovídající subjekty na vyšší úrovni než je obec⁹⁷. Ústavní zákon byl v rámci hlasování v poslanecké sněmovně dne 28. října 1997 přijat 128 hlasy⁹⁸. V následném hlasování v rámci projednávání v Senátu bylo pro ústavní zákon 44 senátorů z přítomných 64.⁹⁹ Prezident Václav Havel následně zákon podepsal.

V rozmezí dalšího vývoje, nyní již samostatné České republiky, Václav Klaus získal další významné postavení. Po červnových volbách v roce 1998 ODS, jejímž byl v té době předsedou, podepsala takzvanou Smlouvu o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice (nazývané také jako opoziční smlouva)¹⁰⁰ se stranou ČSSD. Po následovném hlasování byl Václav Klaus ustaven do funkce předsedy Poslanecké sněmovny.

Ve výkonu svého postavení byl důležitý i názorový střet s Václavem Havlem v souvislosti s volebním zákonem a zákonem o sdružování v politických stranách. Prezidentovo stanovisko, stejně tak jako celkové shrnutí, bylo již zmíněno výše, nyní bude shrnut pohled Poslanecké sněmovny a následná reakce Parlamentu na nálezy Ústavního soudu. V rámci volebního zákona bylo při opětovném hlasování, po vrácení zákona prezidentem, 124 z 129 přítomných poslanců, jelikož ostatní politické strany se na protest hlasování nezúčastnily. V rámci tohoto hlasování je důležitý komentář Václava Klause k tomuto zákonu, kdy se vyjádřil

---

⁹⁶ K tomuto kroku došlo dne 28. května 1998, kdy Česká republika podepsala Evropskou chartu místní samosprávy

⁹⁷ Tisk č. 218, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1996-1998, Vládní návrh Ústavního zákona o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1996ps/tisky/t021800.htm>

⁹⁸ Hlasování proběhlo v rámci 15. schůze, 212. hlasování. Pro návrh byly poslanci KDU-ČSL (18 hlasů z 18), ČSSD (53 hlasů z 58), ODA (13 hlasů z 13), ODS (42 hlasů z 69), [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=10340>

⁹⁹ Stenozáznam z 4. dne 9. schůze roku 1997, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssestat/hlasovani?action=steno&O=1&IS=1437&T=97086#st97086>

¹⁰⁰ Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice uzavřená mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou, [online]. Praha, 9. 7. 1998, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/milos-zeman/Opozicni-smlouva.pdf>

k záměru podat tuto novelu k Ústavnímu soudu takto: „*Pouze je problém to, že tito lidé (zde nepochybně byl myšlen jak prezident tak i Senát), když se jim dnes zdá, že ten zákon se nehodí právě konkrétně jim, připravují stížnost.*”¹⁰¹ Při jednání před Ústavním soudem se pak Poslanecká sněmovna ve svém vyjádření ze dne 22. 8. 2000, které bylo podepsáno Václavem Klausem, zdůvodňovala existenci zákona takto: „*Dosavadní způsob převodu hlasů v mandáty činnost Poslanecké sněmovny značně ztěžuje a po několik let výrazně komplikuje vytvoření stabilní většinové vlády. Zvýšení počtu volebních krajů je modifikací dosavadního systému, která však nepřekračuje hranici mezi poměrným a většinovým systémem*”¹⁰².

U zákona o financování politických stran Václav Klaus v rámci přípisu Ústavnímu soudu ze dne 3. 1. 2000 argumentoval proti návrhům předložených Václavem Havlem tak, že účelem tohoto zákona měla být „*snaha o omezení opakující se aktivity politických stran s minimální reprezentativností, které mohou směřovat pouze k získání státních prostředků, popřípadě i jinému cíli než úspěchu ve volbách.*”¹⁰³ Následná reakce Václava Klause na nálezy byla následovná: „*Rozhodnutí Ústavního soudu respektuji, i když se s ním v žádném případě neztotožňuji. Pro mě to znamená pokoušet se znovu vhodnou formou, tedy změnou Ústavy, podobný návrh v budoucnu prosadit*”¹⁰⁴.

Podobný boj mezi prezidentem a Poslaneckou sněmovnou v čele s Václavem Klausem a vládou v čele s Milošem Zemanem se opakoval, jak bylo uvedeno dříve i u novely zákona o České národní bance. V tomto případě, zásadní boj byl především mezi vládou, ale na základě opoziční smlouvy a výrokům Klause na dané téma¹⁰⁵ je bez pochybností jisté, že Václav Klaus souhlasil (ve velké míře) s postojem vlády a stál tak za předmětnou úpravou. Tento postoj dokládá v předmětné věci i jeho vystoupení v rámci následného hodnocení nálezu

---

¹⁰¹ NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. Havel vyhrál spor o volební zákon. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2001, 25. ledna 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac

¹⁰² Nález ÚS sp. zn. Pl.ÚS 42/2000 ze dne 24. 1. 2001, vyhlášený pod č. 64/2001 Sb.

¹⁰³ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 53/2000 ze dne 27.2.2001, vyhlášený pod č. 98/2001 Sb.

¹⁰⁴ NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. Havel vyhrál spor o volební zákon. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2001, 25. ledna 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac

¹⁰⁵ KLAUS, Václav. Doslov ke sporu o centrální banku. *Václav Klaus* [online]. Praha, 2000, 21.7.2000 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/912>

KLAUS, Václav. Vraťme debatě o ČNB věcný obsah. *Václav Klaus* [online]. Praha: Euro, 2000, 3. března 2000 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/141>

Ústavního soudu, kdy pronesl názor: „*Jestli je zpravodajem v Ústavním soudu pan Klokočka, pak je to Ústavní soud pana prezidenta*¹⁰⁶“, čímž fakticky zpochybnil nezávislé rozhodování Ústavního soudu. Následoval vleklý spor mezi ním a soudcem Vladimírem Klokočkou¹⁰⁷.

3.2.4 Miloš Zeman

Miloš Zeman ve funkci předsedy Poslanecké sněmovny poprvé výrazně zasáhl u novely zákona na ochranu zvířat proti týrání. Jak již bylo zmíněno výše u Václava Havla, problém zde spočíval ve lhůtě, ve které může prezident vrátit zákon k novému hlasování. U tohoto zákona to byl právě předseda Poslanecké sněmovny Miloš Zeman, který se domníval, že daná lhůta v tomto případě prezidentu uplynula a dopisem prezidenta upozornil, že z tohoto důvodu překročení lhůty nelze k vetu přihlídnout, a proto dává zákon v původním znění k podpisu¹⁰⁸. Jelikož následný vývoj tohoto případu byl předestřen již u prezidenta Václava Havla další komentář již není potřeba.

Daleko větší zásah učinil Miloš Zeman, již ne jako předseda Poslanecké sněmovny, ale jako premiér, a to u novely zákona o České národní bance, kdy tento spor, opět již zmiňovaný v předcházející kapitole, vyústil ze strany vlády Miloše Zemana až k podání k Ústavnímu soudu. Dne 20. prosince 2000 se vláda Miloše Zemana usnesla na podání návrhu Ústavnímu soudu, v němž vznesla požadavek, aby Ústavní soud rozhodl, že k platnosti jmenování guvernéra a viceguvernéra České národní banky je nutný spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Je důležité zmínit i fakt, že tento návrh se nevztahoval na rozhodnutí prezidenta ke jmenování Zdeňka Tůmy guvernérem a Ludřka Niedermayera viceguvernérem (kteréžto jmenování zavdalo k tomuto konfliktu mezi vládou a prezidentem), ale jak nastínil Ústavní soud ve svém rozhodnutí, kdy musel vládní návrh odmítnout a to neboť: „*vládní návrh nelze hodnotit jinak, než jako žádost o podání výkladu normy pro futuro, tedy jako žádost o abstraktní výklad normy,*

---

¹⁰⁶ SEDLÁČEK, Karel. Spor o ČNB nekončí. *Český rozhlas plus* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 21. červen 2001 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/spor-o-cnb-nekonci-7824892>

¹⁰⁷ KLAUS, Václav. Ústavní soud a jeho vyžadovaná nedotknutelnost. *Václav Klaus* [online]. Praha: Deníky Bohemia, 2001, 27.6.2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/2117>

KLAUS, Václav. Souhrnná odpověď (č. 33) na Vaše reakce na můj článek Soudu ústavního soudce Klokočky. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2001, 24.7.2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1801>

¹⁰⁸ Dopis předsedy Poslanecké sněmovny M. Zemana prezidentu republiky V. Havlovi ze dne 3.7. 1997, č. j. 2654/97 SP

kteřžto oprávnění vřak Ústavnímu soudu, s ohledem na Ústavou v čl. 87 mu svěřené kompetence, nepřisluří¹⁰⁹”.

Po tomto odmítnutí Ústavním soudem vláda Miloře Zemana se dne 18. dubna 2000 usnesla na novém podání, které mělo odstranit nedostatky předchozího podání tak, jak je vytýčil Ústavní soud. V novém podání vláda již konkrétně uváděla jmenování Zdeňka Tůmy a Luďka Niedermayera, ale i přes uvedení tohoto konkrétního jmenování s kterým nesouhlasila, nepožadovala v petitu návrhu určení jejich jmenování za neplatné. V nálezů Ústavního soudu v dané věci nakonec zvítězil prezident, když Ústavní soud ve svém stanovisku řekl: *„podle Ústavy prezident republiky jmenuje bez výjimky všechny členy Bankovní rady, a to způsobem, uvedeným v čl. 62 písm. k).”* Ústavní soud označil za protiústavní, pakliže by se mělo konat podle názorů navrhovatelů tak, že by prezident měl pravomoc bez kontrasignace jmenovat: *„pouze ty ostatní (čtyři) členy Bankovní rady, kteří "zbývají" po jmenování guvernéra a dvou viceguvernéřů. To odporuje citovanému článku Ústavy, podle něhož prezident republiky jmenuje bez povinnosti kontrasignace nikoli jen některé, ale všechny členy Bankovní rady¹¹⁰”.*

Milníkem pro vládu Miloře Zemana i ústavní vývoj byly tři novelizace Ústavy, a to v souvislosti se vstupem České republiky do NATO, ústavní zákon upravující mezinárodní vztahy a smlouvy (tzv. Euronovela) a novela upravující fungování České národní banky. První novela upravuje především způsob vysílání ozbrojených sil České republiky¹¹¹. Zároveň dává nově pravomoc vládě vyslat ozbrojené síly na dobu nejdéle 60 dnů mimo území ČR, stejně tak jako dává pravomoc rozhodovat o průjezdu, průletu či participace na cvičení ozbrojených sil jiných států na území ČR.

V okruhu pravomocí Parlamentu byl nově ukotven nutný souhlas Parlamentu o vyhlášení válečného stavu nebo v rámci prodloužení (nad míru pravomocí vlády) pobytu ozbrojených složek jiných států na území ČR, stejně tak jako vyslání ozbrojených sil České republiky mimo její území. Novela tak reflektovala praktické závazky a potřeby obecně, zacházení s ozbrojenými složkami, především pak jejich vysílání, v součinnosti s přistoupením České

---

¹⁰⁹ Usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 58/2000 ze dne 20. 3. 2001

¹¹⁰ Nález Ústavního osudu sp.zn. Pl. ÚS 14/01 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 285/2001 Sb.

¹¹¹ Ústavní zákon č. 300/2000 Sb. - Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

republiky v roce 1998 k Severoatlantické smlouvě a rok na to získání statusu člena Severoatlantické aliance¹¹². Projednávání této novely nedoprovázely žádné významnější názorové střety, což dokládá i výsledek hlasování, kdy pro novelu bylo 149 poslanců a 21 proti¹¹³. Následně při hlasování konaném v Senátu bylo pro 53 z 67 senátorů¹¹⁴. Na základě přijetí normy Parlamentem prezident návrh podepsal a ústavní zákon nabyl účinnosti 1. 12. 2000.

V pořadí druhá byla novelizace, tedy ústavní zákon č. 395/2001 Sb., který se v rámci veřejnosti vžil pod termínem „*Euronovela*“¹¹⁵, neboť právě tímto ústavním zákonem se sblížilo právo Evropské unie a České republiky. Jak shrnuje ve svém článku prof. Kysela¹¹⁶, tato novela zakotvila výslovné přihlášení se České republiky k jejím mezinárodním závazkům, a to v rámci nového článku 1. odst. 2. Ústavy, upravila vztah zákonů a mezinárodních smluv ratifikovaných Parlamentem a rozšířila výčet smluv, u kterých je třeba souhlasu obou komor Parlamentu. Společně s tím byla nově dána pravomoc Ústavnímu soudu v rámci preventivní kontroly ústavnosti u mezinárodních smluv (podle čl. 10a a čl. 49), dále stanovila závaznost Parlamentem projednávaných mezinárodních smluv pro soudce obecných soudů. Jak dodává prof. Kysela¹¹⁷ zároveň tato „*Euronovela*“ obsahuje tzv. „*integrační zmocnění*“, které umožnilo převod některých pravomocí orgánů České republiky na mezinárodní instituce nebo organizace, a též zakládá součinnost Parlamentu a vlády v otázkách vyplývajících z členství ČR v mezinárodní organizaci (čl. 10b Ústavy). Hlasování o této novele získalo velkou podporu napříč politickým

---

¹¹² Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=28316>

¹¹³ hlasování v rámci 25. schůze, 265. hlasování, 25. května 2000, dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=18695>

¹¹⁴ 21. Schůze, 89. hlasování, 9. 8. 2000, 284 - návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb. a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=1240&O=2>

¹¹⁵ Ústavní zákon č. 395/2001 Sb. - Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ KYSELA, Jan. Senát a "euronovela" Ústavy. *Senát* [online]. Praha: Senát [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/doc2html/1315089911/index.html>

¹¹⁷ tamtéž

spektrém. V Poslanecké sněmovně bylo pro přijetí zákona 158 poslanců¹¹⁸ a následně při hlasování v Senátu 54 z 56 přítomných senátorů¹¹⁹.

Poslední novelou Ústavy v rámci vlády Miloše Zemana byla novela o České národní bance. Jednalo se o velmi krátkou novelu Ústavy, kdy nově čl. 98 zmiňoval jako hlavní cíl ČNB ne stabilitu měny, ale cenovou stabilitu¹²⁰. Novela tak reagovala na předešlou změnu v rámci zákona č. 6/1993 Sb. (zákon o ČNB), kdy v tomto zákoně byla jakožto cíl stanovena právě cenová stabilita, kdežto v Ústavě stále zůstalo spojení stabilita měny.

3.3 Prezident Václav Klaus

Druhým prezidentem v historii samostatné České republiky byl zvolen Václav Klaus 28. 2. 2003. Stalo se tak až při třetí volbě, kdy do posledního kola postoupil právě Václav Klaus a Jan Sokol. Do prezidentského úřadu oficiálně nastoupil po své inauguraci 7. března.

3.3.1 První prezidentské období

Do prvního období ve funkci prezidenta vstupoval Václav Klaus do úřadu se zásadou, kterou vyřkl při vetování zákona o obchvatu Plzně¹²¹ Václavem Havlem ještě v roce 2001, která zněla: „*Prezident by měl veta používat jako šafránu – jednou za desetiletí, a ne aby se o to pokusil několikrát za týden. Považuji to za pošlapání základních prvků parlamentní demokracie*¹²²“. V prvním volebním období však využil práva vrátit zákon k novému projednání celkem 29krát.

3.3.1.1 Podání Ústavnímu soudu ve věci zákona o soudech a soudcích

Naopak k Ústavnímu soudu se prezident Václav Klaus obrátil pouze jednou, a to na přelomu prvního a druhého volebního období, a to u zákona č. 6/2002 Sb. Jelikož se jedná o jediné podání Václava Klause k Ústavnímu soudu coby prezidenta České republiky bude nejprve věnována pozornost tomuto případu a až

---

¹¹⁸ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1998–2002, 37. schůze, 128. hlasování, 3. července 2001 o vládním návrhu Ústavy České republiky, dostupné online <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=25855>

¹¹⁹ Senát, 10. schůze, 10. hlasování, 18.10.2001, 88 - návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=1919&O=3>

¹²⁰ Ústavní zákon č. 448/2001 Sb. - Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb. a ústavního zákona č. 395/2001 Sb.

¹²¹ Jednalo se o veto Prezidenta Václava Havla v rámci zákona č. 168/2001 Sb.

¹²² KOPECKÝ, Josef. Klaus: Havel vetem šlape po demokracii. *Senát* [online]. Praha: Economia, 2001, 19. 4. 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-1018983-klaus-havel-vetem-slape-po-demokracii>

následně budou ostatní události řazeny již chronologicky. Václav Klaus se podáním domáhal u Ústavního soudu zrušení § 15 odst. 1 a 2 zákona o soudech a soudcích, které vyjmenovávaly členy nejvyššího soudu a u předsedy a místopředsedy stanovovaly jejich pravomoc v okruhu státní správy Nejvyššího soudu. Ústavní soud řízení zastavil, jelikož byl v daném čase novelizován¹²³ a předmětná novelizace napadeného ustanovení již nebyla déle součástí platného práva. Jak uvedl Ústavní soud, napadená ustanovení pozbyla platnosti, a tak nezbylo nic jiného, než podle § 67 odst. 1 zákona o Ústavním soudu řízení zastavit¹²⁴.

3.3.1.2 Odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu

Samotný začátek celého problému, který vyústil nejenom návrhem Václava Klause k Ústavnímu soudu započal dne 30. ledna 2006, kdy z rozhodnutí prezidenta¹²⁵ byla odvolána z funkce tehdejší předsedkyně Nejvyššího soudu Iva Brožová. Prezident předsedkyni Brožovou odvolal na žádost ministra spravedlnosti Pavla Němce. Proti odvolání z pozice předsedkyně se Brožová odvolala k Ústavnímu soudu. Ústavní soud ve svém nálezu¹²⁶ zrušil napadené rozhodnutí, které zdůvodnil tak, že v případě § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích „svěřením pravomoci jmenovat předsedu Nejvyššího soudu prezidentu republiky bez jakéhokoliv omezení a bez součinnosti s jakýmkoliv jiným mocenským orgánem nelze dovodit při mlčení Ústavy ničím neomezenou pravomoc k odvolání předsedy Nejvyššího soudu” a opačný výklad nelze dovodit, jelikož by v takovém případě „bylo takové ustanovení v rozporu s ústavně chráněnou hodnotou nezávislosti moci soudní a jejího oddělení od moci výkonné¹²⁷”.

Důležitý u tohoto nálezu je i odkaz Ústavního soudu na roli prezidenta při daném rozhodnutí, kdy Ústavní soud v závěru dodal že: „Prezidentu republiky nelze vytknout porušení ústavního pořádku ani porušení zákona tím, že aplikoval § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích...protože v době, kdy o odvolání předsedkyně

¹²³ Jednalo se o novelizaci ve znění zákona č. 314/2008 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ Usnesení ÚS sp. zn. Pl.ÚS 17/07 ze dne 7. 10. 2008

¹²⁵ rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 30. ledna 2006 č. j. KPR 966/2006 kontrastovaného předsedou vlády

¹²⁶ Nález II.ÚS 53/06 ze dne 12. 9. 2006, N 159/42 SbNU 305

¹²⁷ tamtéž

*Nejvyššího soudu rozhodoval, vycházel z platné právní úpravy, ta však nerespektovala předchozí judikaturu Ústavního soudu*¹²⁸.

Tímto rozhodnutím se prohloubil spor mezi Václavem Klausem a Ústavním soudem, který byl v povědomí již z éry jeho premiérství a v následujících letech ještě více eskaloval. Svůj postoj k tomuto nálezu Václav Klaus shrnul slovy: „*V tomto rozhodnutí vidím nebezpečný posun od parlamentní demokracie k soudcovskému korporativismu a k dosažení ničím neomezené soudcovské autonomie, která nikde na světě v takové podobě neexistuje*¹²⁹”.

K doplnění problematiky je nutné uvést i předcházející rozhodnutí, o které se tento náleží Ústavního soudu opírá. Tím je náleží ve věci zrušení ustanovení § 106 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., který Ústavní soud ve znění zákona č. 192/2003 Sb., zrušil¹³⁰. Ze zákona byl tak vypuštěn paragraf stanovující možnost odvolání (společně s předsedy a místopředsedy obecných soudů a Nejvyššího správního soudu) předsedy kolegia Nejvyššího soudu, jestliže neplní řádně své povinnosti. Ústavní soud odkazoval v rámci náleží na svůj předchozí náleží sp. zn. Pl. ÚS 7/02, kdy konstatoval zákonodárcovo nerespektování tohoto náleží, čímž porušil čl. 89 odst. 2 Ústavy.

3.3.1.3 Spor o jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu

Další spor mezi Václavem Klausem a Nejvyšším soudem, v jehož čele stála Iva Brožová, bylo jmenování již druhého místopředsedy a to dne 8. listopadu 2006, kdy Václav Klaus dosadil na toho místo bývalého ministra Jaroslava Bureše. Proti jmenování se opět ohradila předsedkyně Brožová, která se návrhem k Ústavnímu soudu dožadovala k zrušení rozhodnutí prezidenta o jmenování. V rámci následovného náleží Ústavní soud vyložil, že: „*Prezident republiky je státním orgánem příslušným k vydání rozhodnutí o jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu z řad soudců přidělených k Nejvyššímu soudu platným rozhodnutím ministra spravedlnosti, po předchozím souhlasu předsedy Nejvyššího soudu.*” Jelikož k takovému postupu nedošlo, Ústavní soud rozhodnutí prezidenta

¹²⁸ tamtéž

¹²⁹ VALIŠ, Zdeněk. Odvolání Brožové je neplatné, i když prezident postupoval podle platného zákona. *Radio Prague International* [online]. Praha: Radio Prague International, 2006, 13.9.2006 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/odvolani-brozove-je-neplatne-i-kdyz-prezident-postupoval-podle-platneho-zakona-8615841>

¹³⁰ Náleží ÚS. sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č.397/2006 Sb.

republiky, kterým byl Jaroslav Bureš jmenován místopředsedou Nejvyššího soudu zrušil¹³¹.

Prezident pak tento nálezn komentoval slovy: „*Myslím, že je v rozporu s Ústavou ČR (nálezn). Nechápu, že k tomu mohlo dojít a mrzelo by mne, jestli toto rozhodnutí bude interpretováno naší veřejností tak, že paní soudkyně porazila všemocného prezidenta republiky. Tak to není. Je to naopak tak, že občané ČR prohrávají s naší soudcovskou mocí. To považují za velké ohrožení demokracie v naší zemi*”¹³².

3.3.1.4 Nejmenování soudců

Postoj prezidenta a jeho jmenovací funkce se u Václava Klause objevoval hned v několika případech, a to jak v případech jmenování soudců, tak i v rámci jmenování ministrů. První z jmenovaných postojů Václava Klause nastal v roce 2005, kdy Václav Klaus odmítl jmenovat dvaatřicet z pětadesáti čekatelů navržených na funkci soudce¹³³. Jako důvod nejmenování uváděl nedostatečný věk čekatelů na výkon funkce soudce. Tento názor vyslovil ještě před samotným aktem jmenování, a to v rámci dopisu ministru spravedlnosti ve věci návržení kandidátů, kde uvedl své přesvědčení, že: „*teprve věk kandidáta nad 35 let může poskytnout jakousi záruku naplnění osobnostních předpokladů, které je třeba na soudce klást*”¹³⁴.

Ve formě onoho nejmenování došlo k žalobě u Městského soudu v Praze, kdy bylo vydáno rozhodnutí¹³⁵ v němž byla uložena prezidentovi povinnost jmenovat Petra Langera (jeden z čekatelů, kterého v roce 2005 prezident nejmenoval) soudcem, a to ve lhůtě 6 měsíců. Dané rozhodnutí bylo učiněno na základě dřívějšího rozsudku Nejvyššího správního soudu, kdy NSS zrušil původní rozhodnutí, které žalobu odmítlo pro nepříslušnost. Proti tomuto rozhodnutí podal

¹³¹ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 87/06 ze dne 12. 9. 2007, N 139/46 SbNU 313

¹³² JAKL, Ladislav. *Reakce prezidenta republiky na informaci o rozhodnutí Ústavního soudu o platnosti jmenování JUDr. Bureše místopředsedou Nejvyššího soudu* [online]. Praha: Václav Klaus, 2007, 12. září 2007 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/757>

¹³³ VACA, Jan. Klaus odmítl jmenovat mladé soudce. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2005, 9. března 2005 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klaus-odmitl-jmenovat-mlade-soudce.A050309_190404_domaci_nad

¹³⁴ HÁJEK, Petr. Sdělení ředitele Tiskového odboru KPR. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2005, 10. března 2005 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/342>

¹³⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2007, č.j. 5 Ca 127/2006 – 122

prezident kasační stížnost, v jehož odůvodnění prezident obhájí svůj názor na překročení příslušnosti obou soudů¹³⁶.

Nejvyšší správní soud Klausovu stížnost zamítl s odůvodněním, že prezident nemůže stanovovat pro jmenování do funkce soudce svoje podmínky. Pokud zákon stanoví určitý soubor podmínek pro jmenování do funkce soudce, prezident republiky si nemůže pro jmenování do funkce vytvářet podmínky dodatečné, které nejsou v zákoně obsaženy (například věk). Pokud se Václav Klaus rozhodne určitého kandidáta do funkce soudce nejmenovat, je povinen tento svůj krok zdůvodnit. Zároveň soud poznamenal, že na jmenování do funkce soudce není právní nárok. Kandidáti na funkci soudce, kteří prošli určitým výběrovým procesem, ale mají podle soudu legitimní očekávání, že o jejich kandidatuře bude zákonným způsobem a v rozumné lhůtě rozhodnuto¹³⁷. Ani po tomto rozhodnutí však prezident Klaus nevydal do konce svého mandátu jakékoliv rozhodnutí o nejmenování.

3.3.1.5 Spor o jmenování ministra zdravotnictví

Spory při jmenování nastaly v době výkonu Václava Klause prezidentem v podobě jmenování nových ministrů. Prvním takovýmto případem bylo jmenování MUDr. Davida Ratha v roce 2005 na post ministra zdravotnictví. Dne 12. října 2005 byla odvolaná tehdejší ministryně Milada Emmarová. Na tuto pozici byl následně navržen právě MUDr. David Rath, a to tehdejším předsedou vlády Jiřím Paroubkem. Václav Klaus však o jmenování nejprve formálně nerozhodl, i když prakticky jmenování Davida Ratha odmítal. Důvodem pro nejmenování byla podle vyjádření prezidenta kumulativnost funkcí Davida Ratha coby prezidenta České lékařské komory, a právě možného působení jakožto ministra zdravotnictví. Prezident považoval toto dvojí působení jako ústavní překážku¹³⁸. Následná reakce ze strany tehdejší vlády byla navzdory názoru prezidenta, jmenování Davida Ratha na pozici prvního náměstka ministerstva zdravotnictví. Fakticky tak byl zároveň pověřen i vedením ministerstva zdravotnictví. Patový stav v rámci jmenování byl poměrně rychle vyřešen, když po oznámení, že se David Rath vzdá funkce

---

¹³⁶ HÁJEK. Prezident podal kasační stížnost. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2007, 23. 7. 2007 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/143>

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 4 Ans 9/2007-197

¹³⁸ WEIGL, Jiří. O co v případě Rath vlastně jde. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2005, 24.10.2005 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/2191>

prezidenta České lékařské komory umožnil prezident jmenování a následně tak 4. listopadu 2005 Davida Ratha jmenoval ministrem zdravotnictvím.

3.3.1.6 Využívání suspenzivního veta podle čl. 50 Ústavy a následná argumentace

V oblasti ostatních výkonů pravomocí prezidenta je důležitý i postoj Václava Klause k právu veta, tak jak mu umožňuje čl. 50 Ústavy. Vedle toho se však objevují v tomto období i dva další způsoby nakládání se zákony, a to při podání veta, které má povahu suspenzivní v době, kdy už o zákonu nemůže Poslanecká sněmovna znovu rozhodnout a z tohoto veta se tak stává veto „absolutní“. Druhým takovým postupem je způsob, kdy Václav Klaus nechtěl nebo již nemohl podat veto, ale se zákonem nesouhlasil, a tak odmítl příslušný zákon stvrdit svým podpisem. S oběma případy se již české právo setkalo u Václava Havla, ale ve velmi omezené míře, kdy „absolutní“ formu suspenzivního veta použil Václav Havel jednou a zákon nestvrdil podpisem též pouze v jednom případě.

Tuto formu protestu vůči zákonu začal Václav Klaus používat od roku 2004, kdy vůbec první zákon, který odmítl podepsat, byl zákon o zásluhách Edvarda Beneše.¹³⁹ K odmítnutí podpisu se pak vyjádřil v tiskovém sdělení tak, že *„by mělo být samostatné vytváření si názorů na historické události, staré desítky let, ponecháno na každém občanovi. K tomu není třeba ztvrzení těchto názorů formou zákona.“*¹⁴⁰ V prvním volebním období Václav Klaus odmítl připojit svůj podpis ještě k dvěma dalším zákonům a to k zákonu č. 180/2005 Sb. a zákonu č. 443/2006 Sb.

Své pravomoci vetovat zákony v prvním prezidentském období, použil prezident Václav Klaus 29krát, přičemž pouze třikrát byl prezident se svým vrácením úspěšný a Poslanecká sněmovna při novém hlasování zákon neschválila. První takový případ byl zákon o hodnocení hluku v životním prostředí, kdy chyběl pouze jeden hlas, aby byl zákon znovu schválen¹⁴¹. Mezi důvody prezident uvedl zbytečné navýšení byrokracie a zároveň zkritizoval i fakt, že v průběhu

¹³⁹ Zákon č. 292/2004 Sb., zákon o zásluhách Edvarda Beneše

¹⁴⁰ KLAUS, Václav. Postoj prezidenta republiky k zákonu o Edvardu Benešovi. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2004, 29. 4. 2004 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/481>

¹⁴¹ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2002 – 2006, 41. schůze, 449. hlasování, 22. února 2005, zákon o hodnocení a snižování hluku v ŽP, dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=38466>

projednávání byla k návrhu připojena novela měnící právní formy nemocnic, jež nemají s předmětem zákona o hluku nic společného¹⁴².

Druhým úspěšným vetem prezidenta Klause bylo veto u novely trestního řádu. Tato novelizace měla za cíl přinést do trestního procesu především institut „*korunního svědka*“ a podmíněného přerušování trestního stíhání. Mezi důvody takovéto novely byla v důvodové zprávě uváděna „*motivace zločineckých společenství či organizovaných skupin k tomu, aby od těchto skupin odstoupili, začali spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení.*“ Společně s tím důvodová zpráva dodává, že tyto instituty by mohly přinést výrazné zlepšení v boji s organizovaným zločinem v ČR¹⁴³.

Ve svém odůvodnění vrácení zákona Václav Klaus především vyjádřil názor, že nelze připustit, aby pachatel trestného činu nebyl souzen za to, co spáchal „*ale podle toho, jak atraktivní informace vyšetřovatelům poskytl.*“ V případě „*korunního svědka*“ pak zastával názor, že takováto úprava by citelně zasáhla do právních principů českého právního řádu, na niž byl trestní řád vystavěn, aniž by však dále tento postoj dovysvětlil¹⁴⁴.

Poslední úspěšné veto prezident Klaus použil v závěru prvního volebního mandátu, a to u novely zákona o státním fondu na podporu kinematografie¹⁴⁵. Ve svém odůvodnění především poukazyval na diskriminaci ve vztahu k ostatním druhům umění, kdy touto novelou se kinematografie dostávala do privilegovaného postavení. Kritizuje i zvýhodněné postavení filmů „*podporující evropskou identitu*“, kteréžto filmy měly být podle novely projednávány přednostně. Stejně tak bylo ze strany prezidenta kritizováno skokové navýšení objemu financí oproti

---

¹⁴² KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o hodnocení a snižování hluku v životním prostředí a o změně zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, [online] Praha, 9. února 2005, č. j.: KPR 870/2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=12701>

¹⁴³ TUREK Radim a kol. Parlament České republiky Poslanecká sněmovna 2004, IV. Volební období, Sněmovní tisk 802, návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (korunní svědek), [online]. [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=802&ct1=0>

¹⁴⁴ KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, [online], Praha 15. září 2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13304>

¹⁴⁵ Jednalo se o novelu zákona č. 241/1992Sb. Zákon České národní rady o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie

předcházejícím rokům a neprůhledný způsob výběru a financování projektů¹⁴⁶. Při následovném hlasování bylo pro zákon již pouze 95 poslanců¹⁴⁷ a to přesto, že v původním hlasování bylo pro návrh zákona 126 poslanců¹⁴⁸.

Václav Klaus použil svého práva veta stejně jako jeho předchůdce Václav Havel i ve lhůtě, ve které bylo zaručeno, že o daném zákonu již nebude moc Poslanecká sněmovna hlasovat. Stalo se tak hned ve čtyřech případech, a to u následujících zákonů: novely zákona o obcích¹⁴⁹, novely zákona o ochraně hospodářské soutěže¹⁵⁰, zákona o náhradním výživném¹⁵¹ a v případě novely zákona o péči o zdraví lidu¹⁵².

V ostatních případech, kdy prezidentovo veto bylo přehlasováno jsou spatřována tři nejvýznamnější, a to u novely zákona o Ústavním soudu, trestního zákona a zákona o zbraních a střelivu a poslední veto prezidenta zákona o registrovaném partnerství. U zákona č. 83/2004 Sb. který novelizoval zákon č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu prezident vytýkal především narušování rovnováhy mezi složkami státní moci a to mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní. Dále uvádí, že tato novelizace otevírá český právní řád zásahům cizích autorit, kterými podle návrhu může být v podstatě jakýkoli mezinárodní orgán či instituce, jejímž je ČR členem. Ve sféře této oblasti prezident vytýkal především znění § 117 a § 118, které nově definovaly, které instituce zákon vnímá jako mezinárodní soudy. Původní znění podle prezidenta takovýto považovalo v materiální stránce věci pouze Evropský soud pro lidská práva. V následujícím paragrafu pak prezident Klaus viděl možnost, jak vláda může obcházet zákonodárnou moc Parlamentu, kdy dokonce uvádí, že by interpretací § 118 v souvislosti právě s § 117 bylo možné

---

¹⁴⁶ KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, [online] Praha, 15. září 2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13304>

¹⁴⁷ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2002 – 2006, 56. schůze, 45. hlasování, 23. května 2006, Novela zákona o St. fondu ČR pro rozvoj kinematografie, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=43835>

¹⁴⁸ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2002 – 2006, 56. schůze, 45. hlasování, 1. února 2006, Novela zákona o St. fondu ČR pro rozvoj kinematografie, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=42309>

¹⁴⁹ Jednalo se o Sněmovní tisk 972, zákon kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), 4. volební období, 2002 - 2006

¹⁵⁰ Sněmovní tisk 1214 zákona, kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, 4. volební období, 2002 - 2006

¹⁵¹ Sněmovní tisk 964 zákon o náhradním výživném, 4. volební období, 2002 - 2006

¹⁵² Sněmovní tisk 1045 novela zákona č.20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, 4. volební období, 2002 - 2006

novelou běžného zákona měnit kompetence zakotvené v Ústavě. Na závěr pak prezident dodává, že navrhované znění ve skutečnosti „*přikazuje vládě podat návrh na zrušení platného právního předpisu vždy, když kterákoliv mezinárodní instituce, která je ČR členem, zkonstatuje, že takový předpis je v rozporu s mezinárodním smluvním závazkem*¹⁵³”.

3.3.1.6.1 Postoj u zákona zavádějící tzv. „evropský zatykač”

Druhým významným zákonem, který Václav Klaus vetoval byl zákon, kterým se do českého právní řádu zaváděl tzv. „evropský zatykač”. Podle dobového vyjádření prezidenta tento institut fakticky zapříčinil rezignaci na vlastní svrchovanost v rámci České republiky a na její způsobilost v tomto ohledu samostatně jednat.¹⁵⁴ V následovném výčtu prezident upozorňuje na rozpor s Listinou a zároveň vidí v novele prolomení zásady dvojí trestnosti. U tohoto bodu pak Klaus argumentuje případem, kdy by nově mohli být občani trestáni za jednání, které u nás není trestné. To by šlo podle jeho názoru pouze za předpokladu, že by měl možnost se seznámit s právním řádem všech členských států EU, což by však vyžadovalo neustálé aktualizování všech ustanovení zemí EU, podle kterých by mohl být občan trestán. Zároveň nahlíží na novelizaci jako na nepřímou novelu Ústavy a Listiny, o kterých však bylo hlasováno jako o běžném zákonu, tedy ke schválení byla potřeba pouze prostá většina místo, aby bylo o ní hlasováno kvalifikovanou většinou tedy 3/5 Poslanecké sněmovny. Po navrácení zákona byl zákon opětovně schválen, tentokrát absolutní většinou, kdy pro zákon hlasovalo 102 poslanců¹⁵⁵.

Veto prezidenta v tomto konkrétním případě je důležité zejména vůči argumentaci v něm obsažené. Co do zákona prezident Václav Klaus uvažoval o podání návrhu na zrušení zákona k Ústavnímu soudu, ovšem jelikož podobný návrh podali i poslanci a senátoři z ODS, od svého záměru ustoupil¹⁵⁶. Obsah

¹⁵³ KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších, [online] Praha, 12. ledna 2004, č.j. 153/04, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=6560>

¹⁵⁴ KLAUS, Václav. Vysvětlení důvodů prezidentského veta novely trestního zákona a trestního řádu. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2004, 23.8.2004 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/341>

¹⁵⁵ Stenoprotokol jednání Parlamentu České republiky, Poslanecká sněmovna 2002 – 2006, 35. schůze, 24. září 2004, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/035schuz/s035155.htm#r2>

¹⁵⁶ FRÁNEK, Tomáš a Martina MACKOVÁ. Ústavní soud rozhodl: Eurozatykač platí. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2006, 3. 5. 2006 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ustavni-soud-rozhodl-eurozatykac-plati/r~i:article:144321/>

prezidentova odůvodnění a návrh navrhovatelů k Ústavnímu soudu byly dosti podobné. Následnou žalobu Ústavní soud zamítl¹⁵⁷. Ve svém odůvodnění zejména pak poukazuje, u názorů navrhovatelů, Ústavní soud na fakt, že tímto by došlo k porušení práva občana na ochranu pouze v případě předání občana k trestnímu řízení do státu, kde by standardy trestního řízení nesplňovaly požadavky kladené na trestní řízení českým ústavním pořádkem státu k porušení Listiny. Ústavní soud poukázal i na fakt, že státy EU jsou signatáři Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod. Díky tomu občanovi nehrozí významnější zásah do jeho práv, neboť tímto je zajištěn ekvivalent standardu řízení v České republice. Ohledně rozporu s čl. 39 Listiny pak Ústavní soud odkázal, že předání podle evropského zatýkacího rozkazu ještě není uložením trestu ve smyslu čl. 39 a čl. 40 Listiny. Na závěr Ústavní soud vyvodil následující: *I když tedy mohou být napadená ustanovení tr. řádu aplikována protiústavně, není takováto hypotetická a nepravděpodobná situace důvodem pro jejich zrušení. Jinými slovy, je-li právní předpis způsobilý mít vícero výkladů, přičemž jen některý z nich je protiústavní, je nutné zvolit výklad ústavně konformní*¹⁵⁸.

3.3.1.6.2 Postoj Václava Klause k zákonu o registrovaném partnerství

Posledním důležitým vetovaným zákonem je zákon o registrovaném partnerství¹⁵⁹. Tento zákon je vnímán důležitým především z argumentačních důvodů prezidenta a podle následných procesů po úspěšném přehlasování veta prezidenta Poslaneckou sněmovnou. Prezident totiž u tohoto zákona vyvodil, podle svého názoru, potřebu při „zásadním zásahu do právní úpravy mezilidských, a dokonce partnerských a intimních vztahů lidí musí podpořit většina poslanců čili, že zákon musí dostat alespoň většinu 101 hlasů.“ a dále dodává, že zákon „umožňuje jednomu registrovanému partnerovi, aby vymáhal na druhém registrovaném partnerovi pod pohrůžkou státní donucovací mašinérie různá plnění, což může mít ospravedlnění výlučně v případě dětí a rodiny, tedy v případě manželství, ale ne u jiných mezilidských vztahů“¹⁶⁰. Následné odůvodnění prezidentského veta je formulováno především do nesouhlasu s tzv. pozitivní

¹⁵⁷ Nález ÚS. sp. zn. Pl.ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006, zveřejněný pod č. 434/2006 Sb.

¹⁵⁸ Nález ÚS. sp. zn. Pl.ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006, zveřejněný pod č. 434/2006 Sb.

¹⁵⁹ Zákon č. 115/2006 Sb. Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

¹⁶⁰ KLAUS, Václav. Prohlášení prezidenta republiky Václava Klause na mimořádném tiskovém brífinku k zákonu o registrovaném partnerství. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2006, 16. 2. 2006 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/369>

diskriminací, které má být zákonem dosaženo, když podle prezidenta zákon jako důvod normy uvádí strukturální projevy homofobie obsažené v dosavadní právní úpravě, které stojí v přímém rozporu se zásadami osobní svobody a rovnosti. Tuto tezi prezident odmítá a dodává, že podle jeho názoru není třeba dalších kroků k odstranění této nenávisti¹⁶¹.

Prezident se zároveň pozastavuje nad účelem takového zákona. Při komparaci je uváděn zákon o rodině, kde jakožto účel je uváděno založení rodiny a řádná výchova dětí, kdežto u zákona o registrovaném partnerství vidí jeho účelem uzavření partnerství, kdy dodává, že pro oba partnery je to možná hodně, pro stát však málo. V následné části se prezident dále pozastavuje nad chybějící částí o vzájemných povinnostech partnerů, kdy uvádí rozdíl mezi zákonem o rodině, kde mají manželé různé povinnosti např. žít spolu, kdežto u tohoto zákona žádné srovnatelné povinnosti (jak uvádí dokonce ani ono žití spolu) nenalezneme. V druhé části odůvodnění se pak prezident zabývá mezilidskými vztahy a porovnávání partnerství s ostatními mezilidskými vztahy, které již nejsou účelné pro právní stránku, které se práce věnuje¹⁶².

3.3.2 Druhé prezidentské období

Do druhého volebního období ve funkci prezidenta České republiky vstoupil Václav Klaus v roce 2008, kdy byl dne 15. 2. 2008 znovu zvolen do funkce prezidenta. Zajímavostí pak je, že se tato volba prezidenta odehrála až na šestý pokus, kdy v posledním kole porazil protikandidáta Jana Švejnara. Svého druhého mandátu se tak Václav Klaus oficiálně ujal po vypršení prvního mandátu, který mu skončil 7. března 2008.

V tomto období Václav Klaus pokračoval ve své dosavadní politice. Možnosti vrátit zákon k novému hlasování využil celkem 28krát a své možnosti obrátit se na Ústavní soud nevyužil ani jednou. V tomto období je zejména nejdůležitější postoj Václava Klause k Lisabonské smlouvě a její ratifikaci, k jím vyhlášené amnestii a jeho postoj vůči němu podané obžaloby z velezrady, coby vůbec první žaloby tohoto druhu za fungování České republiky.

---

¹⁶¹ tamtéž

¹⁶² KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, [online] Praha, 16. února 2006, č.j.: 1158/2006, [cit. 2023-03-17] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=14031>

Veto prezident Klaus, jak již bylo řečeno, použil celkem 28krát, přičemž pouze jednou se na názoru prezidenta shodla i Poslanecká sněmovna, když znovu neodsouhlasila zákon. Tomu se stalo hned na přelomu prvního a druhého prezidentského období, u novely zákona na ochranu zvířat proti týrání¹⁶³. Odůvodnění prezidenta u této novely se vztahovalo především na patrný nesoulad názorů mezi Senátem a Poslaneckou sněmovnou, stejně tak jako přetrvávající nesouhlas odborné i občanské společnosti nad tímto zákonem. Prezident zde neuvádí své konkrétní výtky k právní úpravě a pouze podle svých slov umožňuje tímto krokem, aby poslanci mohli znovu pečlivě zvážit potřebnost této novelizace¹⁶⁴. Zatímco při hlasování v Poslanecké sněmovně (po vrácení zákona Senátem) hlasovalo pro zákon 140 poslanců¹⁶⁵, po vetu prezidenta k zákonu připojilo svůj souhlas pouze 86¹⁶⁶ a zákon tak nebyl přijat.

U dalších třech zákonů byl se svým vetem prezident úspěšný, ale tentokrát z důvodu, že zákon vrátil v době, kdy o něm Poslanecká sněmovna již nestihla hlasovat. Prezident Klaus tak opět využil suspenzivní veto, které ve skutečnosti mělo podobu veta „*absolutního*“, neboť jeho použitím fakticky proces přijetí takového zákona ukončil. Jednalo se o tzv. zahrádkářský zákon¹⁶⁷, vládní návrh zákona o České národní bance¹⁶⁸ a novelu zákona o loteriích¹⁶⁹.

3.3.2.1 První jednání ve věci Lisabonské smlouvy

Důležitým mezníkem Václava Klause ve výkonu druhého funkčního období prezidenta České republiky je návrh a proces přijímání Lisabonské smlouvy. Lisabonská smlouva byla připravena jako reakce na „*euroústavu*“¹⁷⁰, která byla odmítnuta v referendu, které se konalo ve Francii a Nizozemí. Lisabonská smlouva přinesla významné změny, v rámci kterých mimo jiné získala EU právní

---

¹⁶³ Sněmovní tisk 184, 5. období Poslanecké sněmovny

¹⁶⁴ KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 246/1996 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, [online] Praha, 26. února 2008, [cit. 2023-03-17]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26218>

¹⁶⁵ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2006–2010, 27. schůze, 128. hlasování, 5. února 2008, novela zákona na ochranu zvířat proti týrání – EU, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=46620>

¹⁶⁶ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2006–2010, 28. schůze, 27. hlasování, 11. března 2008, novela zákona na ochranu zvířat proti týrání – EU, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=46809>

¹⁶⁷ Sněmovní tisk 791, 5. období Poslanecké sněmovny

¹⁶⁸ Sněmovní tisk 800, 5. období Poslanecké sněmovny

¹⁶⁹ Sněmovní tisk 971, 5. období Poslanecké sněmovny

¹⁷⁰ Smlouva o Ústavě pro Evropu, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2004:310:FULL&from=CS>

subjektivitu, byl zřízen post předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Navíc bylo členskými státy poprvé výslovně uděleno právní právo vystoupit z EU a byl pro to stanoven postup.

Podoba Lisabonské smlouvy byla dojednána 19. října 2007 a již 13. prosince 2007 byla smlouva podepsána, kdy za Českou republiku ji podepsal tehdejší premiér Mirek Topolánek. Dne 29. 1. 2008 byla smlouva předložena Poslanecké sněmovně a Senátu¹⁷¹. Zatímco Poslanecká sněmovna smlouvu přijala v rámci hlasování dne 18. února, kdy pro hlasovalo 125 poslanců¹⁷², při projednávání v Senátu byl dne 24. dubna podán návrh k Ústavnímu soudu na posouzení souladu Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství s ústavním pořádkem¹⁷³.

Podle § 71c zákona o Ústavním soudu byl k řízení ustanoven jakožto účastník i prezident republiky. Václav Klaus následně dne 5. 6. 2008 zaslal Ústavnímu soudu obsáhlé vyjádření, kde se ztotožňuje s postojem Senátu a v rámci části vyjádření nazvané „*K souladu Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem*“, kdy se ostře vymezuje jak k Lisabonské smlouvě, tak k Listině práv EU a změnám, které byly letmo shrnuty výše. Prezident vystoupil před Ústavním soudem i v rámci ústního jednání konaného dne 25. 11. 2008¹⁷⁴, kdy opakovaně dává Ústavnímu soudu ke zvážení, zdali by Česká republika po ratifikaci Lisabonské smlouvy:

- „*zůstala svrchovaným, demokratickým a právním státem*”
- „*zda by Česká republika byla i nadále plnoprávným členem mezinárodního společenství, způsobilým samostatně a beze zbytku dodržovat závazky, které pro něj vyplývají z mezinárodního práva*”
- „*zda by Evropská unie zůstala mezinárodní organizací nebo zda by se stala federálním státem, a zda naše Ústava dovoluje, aby se Česká republika stala dílčí součástí státu tohoto typu.*”

¹⁷¹ Sněmovní tisk 407, 5. období Poslanecké sněmovny, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=407&O=5>

¹⁷² Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2006–2010 46. schůze, 11. hlasování, 18. února 2009, Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=48969>

¹⁷³ Parlament České republiky, Senát, 6. funkční období, usnesení senátu ze 13. schůze dne 24. dubna 2008, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=46812>

¹⁷⁴ KLAUS, Václav. Vystoupení prezidenta republiky na jednání Ústavního soudu o Lisabonské smlouvě. *Václav Klaus* [online]. Brno: Václav Klaus, 2008, 25. 11. 2008 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1246>

Na tyto všechny otázky prezident ve svém výkladu odpovídá záporně, zvláště je podle názoru prezidenta Lisabonská smlouva v nesouladu i se základními ústavními principy, které jsou podle materiálního jádra Ústavy nedotknutelné a nezaměnitelné. Jak bylo zřejmé i z předchozích vyjádření Václava Klause k tématu, Lisabonskou smlouvu považoval za nesouladnou s ústavním pořádkem.

Ve svém velice detailním nálezu¹⁷⁵ Ústavní soud dne 26. 11. 2008 rozhodl o tom, že Lisabonská smlouva v člancích vyjmenovaných Ústavním soudem společně s Listinou základních práv Evropské unie nejsou v rozporu s ústavním pořádkem¹⁷⁶. Po nálezu se Lisabonská smlouva vrátila k projednávání v Senátu, kde byla dne 6. 5. 2009 schválena¹⁷⁷.

Po schválení smlouvy v Senátu tak měla padnout teoretická poslední překážka, která bránila přijetí Lisabonské smlouvy v České republice. Do této situace však vstoupil prezident Klaus, kdy po hlasování v Senátu vydal prohlášení, ve kterém zmiňuje, že „*počká, zda skupina senátorů požádá Ústavní soud o další posouzení Lisabonské smlouvy ve vztahu k naší Ústavě. Pokud k tomu dojde, nebudu o svém rozhodnutí ratifikovat či neratifikovat Lisabonskou smlouvu uvažovat dříve, než Ústavní soud vydá svůj nález.*” Na závěr vystoupení připomněl, že Lisabonská smlouva byla odmítnuta v rámci Irského referenda a jak dodává z tohoto důvodu rozhodování o ratifikaci této smlouvy není na pořadu dne.¹⁷⁸

3.3.2.2 Druhé jednání ohledně Lisabonské smlouvy

O Lisabonské smlouvě bylo skutečně následně před Ústavním soudem znovu jednáno, a to po podání skupiny senátorů ze dne 29. září 2009. V tomto návrhu, skupina senátorů rozdělila návrh do čtyř bodů, které by šly rozřadit na tyto podkapitoly:

---

¹⁷⁵ Nález ÚS. sp. zn. Pl.ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008, vyhlášený pod č. 446/2008 Sb.

¹⁷⁶ Celý výrok nálezu zní:

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství

* v člancích 2 odst. 1 (dříve 2a odst. 1), 4 odst. 2 (dříve 2c), 352 odst. 1 (dříve 308 odst. 1), 83 (dříve 69b odst. 1) a 216 (dříve 1881) obsažených ve Smlouvě o fungování Evropské unie,

* v člancích 2 (dříve 1a), 7 a 48 odst. 6 a 7 obsažených ve Smlouvě o Evropské unii

* a Listina základních práv Evropské unie nejsou v rozporu s ústavním pořádkem.

¹⁷⁷ Senát Parlamentu České republiky, 6. schůze, 7. hlasování, 6. 5. 2009, 181/6, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/hlasy?G=9887&O=7>

¹⁷⁸ KLAUS, Václav. Vystoupení prezidenta republiky po senátním hlasování o Lisabonské smlouvě. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2009, 6. května 2009 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/720>

- Rozpor smluv SEU a SFEU s Ústavou a Listinou zvláště v oblasti suverenity státu
- Fungování Evropské unie podle nové úpravy obsažené v Lisabonské smlouvě, která odporuje Ústavě, respektive Listině
- Zpochybnění souladu vybraných ustanovení "Římské smlouvy" (tedy SFEU), konkrétně jejího čl. 78 odst. 3 a čl. 79 odst. 1 s ústavním pořádkem
- Určení, že doplnění Lisabonské smlouvy, které se uskutečnilo ve vztahu k Irskému referendu je mezinárodní smlouvou podle čl. 10a Ústavy a jako takové se znovu vyžaduje souhlasu obou komor Parlamentu.

Jelikož opět byl účastníkem řízení i prezident, i v tomto případě připojil Václav Klaus k návrhu své stanovisko, které zaslal Ústavnímu soudu dne 16. října 2009. Prezident ve vyjádření opakuje své poznatky z předchozího jednání a více méně pokládá Ústavnímu soudu stejné otázky jako předtím. Zároveň s tím dodává že podle jeho názoru *„dřívější posuzování dílčích pasáží Lisabonské smlouvy není zárukou, která by mohla vyvrátit pochybnosti o kompatibilitě Lisabonské smlouvy s naším ústavním pořádkem.“* Ústavní soud nález ve věci vynesl dne 3. 11. 2009. V rozsáhlém odůvodnění znovu přezkoumával námitky navrhovatelů. V samotném výroku nálezu pak Ústavní soud určil, že *„Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství... a její ratifikace nejsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.“* Ostatní návrhy byly Ústavním soudem odmítnuty¹⁷⁹.

Právě toto rozhodnutí si kladl Václav Klaus ve svých dřívějších prohlášeních jako požadavek k jeho podpisu Lisabonské smlouvy. Týž den, co byl publikován nález Ústavního soudu vydal Václav Klaus své pětibodové prohlášení a zdůraznil zejména:

- respektování nálezu i přes osobní nesouhlas s obsahem i jeho zdůvodněním
- kritiku k právní kvalitě nálezu, kdy podle Václava Klause Ústavní soud byl příliš zaujatý politickou obhajobou Lisabonské smlouvy

¹⁷⁹ Nález ÚS sp. zn. Pl.ÚS 29/09 ze dne 3. 11. 2009, vyhlášený pod č. 387/2009 Sb.

- přesvědčení, že navzdory politickému názoru Ústavního soudu přestane být Česká republika suverénním státem
- nesouhlas s formulací Ústavního soudu, kdy se v nálezů vyjádřil tak, že jakožto prezident republiky má povinnost mezinárodní smlouvu ratifikovat bez zbytečného odkladu.

V rámci posledního bodu pak prezident Klaus sdělil, že zároveň s tímto vyjádřením podepsal Lisabonskou smlouvu¹⁸⁰. Jeho podpisem tak padla poslední závažná překážka, která bránila, aby smlouva nabyla platnosti.

3.3.2.3 Amnestie

Druhým významným milníkem v druhém volebním období prezidenta bylo vyhlášení amnestie, které Václav Klaus vyhlásil 1. ledna 2013 k příležitosti 20. výročí samostatnosti České republiky. Prezident tak využil práva vyhlásit amnestii, které mu náleží podle článku 63 Ústavy. Kontrasignaci tohoto aktu provedl tehdejší premiér Petr Nečas, kdy podle Ústavy za takovéto rozhodnutí prezidenta, které vyžaduje spolupodpis, odpovídá vláda. Reakce na vyhlášenou amnestii byla různorodá, a to především z hlediska počtu lidí, kteří byli touto amnestií propuštěni. Uvádí se, že díky této amnestii bylo propuštěno z vězení okolo 6500 osob z tehdejších celkových 23 000. Kromě morálních otázek vyvstalo s vyhlášením amnestie i několik otázek právního charakteru.

První takovou otázkou byla kontrasignace a odpovědnost u vyhlášené amnestie. Tehdejší premiér Petr Nečas v rámci otázky o odpovědnosti uvedl, že kontrasignace předsedy vlády u amnestie prezidenta je ústavní zvyklostí a svým podpisem pouze stvrzuje soulad s právním pořádkem. Ve vyjádření dovedl, že z tohoto důvodu vláda realizuje prezidentův akt a pouze za jeho realizaci přebírá odpovědnost. Jak sám následně dodal, amnestii by nemusel podepsat v případech, kdy by byl tento akt zjevně protiprávní¹⁸¹. Proti tomuto tvrzení vystoupil prof. Václav Pavlíček, který vyslovil opačný názor a to, že kontrasignace prezidentské amnestie není žádnou ústavní zvyklostí. Dále se vyjádřil i na otázku odpovědnosti tak, že v případě amnestie Ústava počítá s podmínkou souhlasu vlády a jejího

¹⁸⁰ KLAUS, Václav. Prohlášení prezidenta republiky k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2009, 3. listopadu 2009 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/560>

¹⁸¹ Nečas: Amnestii jsem nemohl nepodepsat, nebyla protiprávní. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2013, 9.1.2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/necas-amnestii-jsem-nemohl-nepodepsat-nebyla-protipravni-20130109.html

předsedy. Proto také za všechny akty, které jsou uvedeny v Ústavě s nutností kontrasignace premiéra, nese odpovědnost právě vláda. K tomuto názoru se připojil i prof. Jan Wintr, kdy ve vyjádření poznamenal, že pokud Ústava říká, že za kontrasignovaná rozhodnutí odpovídá vláda, je jasné, že premiér může odepřít kontrasignaci z jakéhokoli důvodu. Na něj totiž dopadá hlavní odpovědnost za takovéto rozhodnutí¹⁸².

Nejvyhrocenější spory v rámci samotného obsahu amnestie prezidenta vyvolal článek II. V tomto článku totiž prezident uděluje abolici, a to u neskončených trestních stíhání od jejichž zahájení uplynulo více než 8 let a pro trestné činy, pro které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let. Velká část odborné, ale i celkově veřejné společnosti viděla za největší problém právě tuto část, neboť právě díky ní bylo upuštěno od možného trestu u 265 obviněných, kde řízení bylo zastaveno právě kvůli trvání doby řízení, které přesáhlo osm let. Především se v rámci médií objevovaly informace, že právě tímto aktem bylo osvobozeno velké množství osob podezřelých z velkých finančních trestných činů.

3.3.2.4 Ústavní žaloba

Snad nejvýznamnější událostí nejen za druhé volební období, ale za celkové úřadování ve funkci prezidenta Václava Klause, se stala historicky první ústavní žaloba na prezidenta. Zároveň tato žaloba shrnuje jedny z největších problémů vyskytujících se během druhého období Václava Klause, a proto nebyly jednotlivě dříve rozebrány, ale budou objasněny právě v rámci této žaloby. Dne 4. 3. 2013 byla v Senátu schválena historicky první ústavní žaloba na prezidenta¹⁸³. Při samotném hlasování bylo pro návrh, kterým Senát obviňuje Václava Klause z velezrady 38 z přítomných senátorů, zbývajících 30 bylo proti¹⁸⁴. Při tomto návrhu je nutno zmínit novelizaci Ústavy, která proběhla Ústavním zákonem

¹⁸² Nečas mohl Klause klidně zastavit, míní ústavní právníci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2013, 9. 1. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-necas-mohl-klause-klidne-zastavit-mini-ustavni-pravnici-177964>

¹⁸³ Senát Parlamentu České republiky, 9. funkční období, 103. usnesení Senátu ze 7. schůze k návrhu na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc., pro velezradu podle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 S., o Ústavním soudu, Senát 9. funkční období, [online]. Praha, 4. března 2013, 3. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67578/56894>

¹⁸⁴ Senát řekl ANO ústavní žalobě na Klause. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2013, 4. 3. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1113795-senat-rekl-ano-ustavni-zalobe-na-klause>

č. 71/2012 Sb., kterým byla změněna volba prezidenta na přímou volbu a zároveň s tím byl změněn i článek 65, který oproti do té doby platnému ustanovení nově požadoval, aby při podání ústavní žaloby na prezidenta schválil tento návrh Senát i Poslanecká sněmovna, a to tří pětinovou většinou. Tato novelizovaná část však platila až od 8. března 2013 a tedy senátorský návrh žaloby na prezidenta se projednal ještě podle staré úpravy, ve které při žalobě prezidenta nebylo potřeba souhlasu Poslanecké sněmovny. Žaloba, ve které Senát vymezil ústavní delikt velezrady, kterého se měl dopustit Václav Klaus, byl po skutkové stránce Senátem rozřazen do pěti bodů. Tyto body by šlo rozdělit do tří základních okruhů podle druhu sporu. Těmito okruhy by tak byly: problematika amnestie, problematika a odmítavý postoj k jmenování a odmítání ratifikace smluv EU.

První bod obžaloby se zabíral nezavršení ratifikace rozhodnutí Evropské rady, kterým se mění článek 136 Smlouvy o fungování EU. Takzvaný „euroval“ neboli „*doplněk Lisabonské smlouvy*“, který nově umožňoval vznik Evropského stabilizačního mechanismu, byl přijat Senátem 25. dubna 2012 a Poslaneckou sněmovnou o dva měsíce později. Prezident následně reagoval na výzvu od Senátu zaslanou dne 6. prosince 2012, kdy byl vyzván k podpisu. Na tuto výzvu Václav Klaus reagoval negativně a výslovně se vyjádřil, že svůj podpis ve věci neudělí. Tímto krokem podle Senátu porušil svou povinnost, coby prezidenta republiky, ratifikovat mezinárodní smlouvu, prezident navíc ani nepoužil prostředky, které jsou mu ve věci umožněny, tedy zapojit se během schvalovacího procesu při jednání vlády a v průběhu jednání o věci při projednávání v obou komorách Parlamentu. Prezident měl taktéž možnost vyvolat řízení před Ústavním soudem, v němž by byla posouzena slučitelnost smlouvy s ústavním pořádkem. Ve vyjádření Senátu se prezident místo těchto prostředků rozhodl svévolně ignorovat výsledek schvalovacího procesu. Senát tento stav přirovnal k libovůli prezidenta, jehož jednání má charakter zásahu do svrchovanosti státu.¹⁸⁵

Jako druhý bod deliktu velezrady Senát vymezil nejmenováním Ústavních soudců a společně s tím i nejmenováním místopředsedy Ústavního osudu. Nutno poznamenat, že v době, o které se Senát opírá byla uvolněna celkem tři místa

---

¹⁸⁵ Senát Parlamentu České republiky, 9. funkční období, 103. usnesení Senátu ze 7. schůze k návrhu na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc., pro velezradu podle úst. čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 S., o Ústavním soudu, Senát 9. funkční období, [online]. Praha, 4. března 2013,3 [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/67578/56894>

v plénu Ústavního soudu. Václav Klaus se k této problematice vyjádřil v prohlášení dne 25. ledna 2013, kde uvedl: „že již žádného kandidáta Senátu nenavrhne“ čímž podle Senátu „vázně ohrozil řádné fungování Ústavního soudu jakožto ochránce zákonnosti a ústavnosti jednání státu a vystavil tak ohrožení ochranu základních práv osob a občanů a řádné fungování ústavního systému České republiky a soustavy jejích orgánů veřejné moci.“ Senát nečinnost označil za jednání směřující proti demokratickému řádu, neboť oslabuje jednu z nejvýznamnějších pojmů udržení demokratického zřízení.¹⁸⁶

Třetí bod se vztahoval k již zmíněné amnestii. Zde Senát napadal článek II., který podle názoru Senátu výrazně zasáhl do fungování trestní justice, významně ji demotivoval v další práci a nezávislé činnosti a zároveň tím oslabil důvěru občanů ve spravedlnost a vymahatelnost práva. Čtvrtý bod se vyjadřoval k postoji prezidenta ve věci návrhu na jmenování JUDr. Petra Langer, Ph.D., soudcem. Senát upozorňoval na prezidentův postoj ve věci nejednat, a to i přes soudní rozhodnutí, které bylo ve věci vyneseno. Senát opakoval, že byla prezidentovi uložena povinnost rozhodnout o návrhu ve lhůtě šesti měsíců, a to v rozsudku Městského soudu v Praze¹⁸⁷, který byl po zamítnutí kasační stížnosti prezidenta republiky potvrzen rozsudkem Nejvyššího správního soudu¹⁸⁸. Neuposlechnutím hrubě znevážil autoritu soudní moci ve státě, hrubě zpochybnil ochranu základních práv a svobod soudní mocí a povýšil z vůli a svévoli nad právo.

Poslední bod skutkové stránky velezrady Senát spatřil v opětovném otálení s dovršením ratifikace u Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě, s kterou smlouvou obě komory Parlamentu vyslovily souhlas a to dne 21. května 2003 v Poslanecké sněmovně a dne 10. září 2003 v Senátu. Úspěšná ratifikace ze strany prezidenta byla dokončena až po opětovné výzvě Senátu dne 29. února 2012.¹⁸⁹

---

¹⁸⁶ tamtéž

¹⁸⁷ Rozsudek č. j. 5 Ca 127/2006-122 ze dne 15. června 2007, který nabyl právní moci dne 17. července 2007

¹⁸⁸ Rozsudek č. j. 4 Ans 9/2007-197 ze dne 21. května 2008, který nabyl právní moci dne 13. června 2008

¹⁸⁹ Senát Parlamentu České republiky, 9. funkční období, 103. usnesení Senátu ze 7. schůze k návrhu na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc., pro velezradu podle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 S., o Ústavním soudu, Senát 9. funkční období, [online]. Praha, 4. března 2013, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67578/56894>

Václav Klaus zaslal k Ústavnímu soudu dvě stanoviska, a to ze dne 14. 3. 2013 a 20. 3. 2013. Ve svém prvním vyjádření polemizuje nad správnou aplikovatelností norem, především pak naráží na novelizaci Ústavy, která nabyla účinnosti po 7. 3. 2013. Ve svém druhém vyjádření k Ústavnímu soudu prezident odkazuje na samotné žalobní body, kdy se obrací na odborný text zpracovaný prof. Jiřím Jelínkem, podle kterého žalobní body nenaplnují znaky ústavního deliktu velezrady a u žalobního bodu věnující se amnestii pak prezident uvádí, že v této věci chybí deliktní odpovědný subjekt. Podle uvedeného názoru prezident republiky nemůže být subjektem deliktní odpovědnosti v této věci.

Ústavní soud ve věci, jak sám uvedl, nemohl za daného faktického a právního stavu pokračovat, natož meritorně rozhodnout, a proto bylo řízení zastaveno. V této věci se odkázal i na ústavněprávní nauku, kdy skončení funkce prezidenta by mělo vést k zastavení řízení. Zde se odkazuje na názor prof. Jana Filipa¹⁹⁰ a prof. Václava Pavlíčka¹⁹¹.

3.4 Prezident Miloš Zeman

Ústava České republiky co do postavení prezidenta prošla nejvýznamnější změnou v rámci Ústavního zákona č. 71/2012 Sb¹⁹². Nová podoba Ústavy tak změnila způsob volby prezidenta, kdy prezident byl od této novelizace volen v přímých volbách. Společně s tím byly upraveny pravidla pro kandidáty na post prezidenta a v rámci čl. 65 bylo stanoveno i nové kvorum u ústavní žaloby podané na prezidenta, ať už z velezrady nebo nově i z hrubého porušování Ústavy nebo jiné části ústavního pořádku. Pro Ústavní žalobu tak nově byla stanovena potřeba třípětinové většiny přítomných senátorů a následně nutnost souhlasu Poslanecké sněmovna, kdy pro musí být třípětinová většina všech poslanců.

Miloš Zeman do prvního volebního období nastoupil coby „občanský“ kandidát, kdy pro svoji podporu získal podpisy více jak 50 000 občanů. Ve vůbec prvních prezidentských volbách, které se konaly dvoukolově, zvítězil nad

¹⁹⁰ FILIP, Jan. K ústavní odpovědnosti v ČR a odpovědnosti hlavy státu zejména za velezradu. Časopis pro právní vědu a praxi č. 1/2010, s. 21

¹⁹¹ Uspěje žaloba na Klause? Ústavní experti se neshodnou. *Tyden.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, 2013, 4. 3. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/uspeje-zaloba-na-klause-ustavni-experti-se-neshodnou_263103.html

¹⁹² Ústavní zákon č. 71/2012 Sb.- Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

zbývajících osmi prezidentskými kandidáty.¹⁹³ Miloš Zeman se tak stal prvním přímo zvoleným prezidentem České republiky, když dne 8. března 2013 složil slib a stal se třetím prezidentem od vzniku samostatné České republiky.

3.4.1 První prezidentské období

Ve funkci prezidenta České republiky byl Miloš Zeman kontroverzní osobností od prvních dnů úřadu. Především se jednalo o některé postoje, výklad Ústavy a pravomoci, které prezidentu náleží či je naopak nemá. Tyto postoje a specifické výklady pravomocí prezidenta budou podrobněji popsány dále, nejprve bude pohled zaměřen na prezidentovo právo veta podle č. 50 Ústavy, stejně tak jako právo prezidenta podat návrh Ústavnímu soudu k přezkumu souladu zákonů s ústavním pořádkem podle čl. 87 Ústavy ve spojitosti s § 64 zákona o Ústavním soudu.

Miloš Zeman byl v obou případech velmi zdrženlivý oproti svým předchůdcům. Právo suspenzivního veta využil v prvním volebním období pouze u sedmi zákonů, z nichž dva krát po přehlasování Poslaneckou sněmovnou se obrátil k Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení buďto pouze části nebo celého zákona. Úspěšné veto, které nebylo následně Poslaneckou sněmovnou přehlasováno bylo pouze v jednom případě, a to hned u vůbec prvního zákona, který Miloš Zeman vetoval. Jednalo se o novelizaci zákona o odpadech¹⁹⁴. V tomto případě neměl Miloš Zeman výhrady ke znění zákona, ale posloužil zde jako legislativní pojistka, když u této novelizace kvůli nedopatření Senát hlasoval o jiné verzi zákona, než byl schválen v Poslanecké sněmovně. Jelikož se komory Parlamentu nedokázaly shodnout na řešení nastalé problematiky, využil prezident Miloš Zeman práva suspenzivního veta a zákon vrátil k novému hlasování Poslanecké sněmovně. Zákon po navrácení nebyl znovu odsouhlasen a místo něho byl posléze přijat nový zákon s již správným zněním.

Další důležitý čin v rámci pravomocí byl návrh k Ústavnímu soudu, kterému předcházelo prezidentské veto u zákona o státní službě¹⁹⁵. Ve svém odůvodnění pak prezident uvedl, že zákon povede k větší politizaci státní správy. Společně s tím byl i velkým kritikem nové pozice tzv. politického náměstka, který

¹⁹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11.01. – 12.01.2013. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

¹⁹⁴ Sněmovní tisk 730–6. volební období Poslanecké sněmovny

¹⁹⁵ Zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě

nově zákon upravoval. V návrhu Ústavnímu soudu pak prezident navrhl zrušení celého zákona, případně jeho jednotlivých ustanovení, které nejsou podle jeho názoru ústavně konformní. Odůvodněním návrhu pak byla v souhrnu protiústavní procedura přijetí zákona, kdy prezident zastával názor, že postupem přijetí byly porušeny základní principy legislativní činnosti stanovené Ústavou (především čl. 41 ods.t 2). Ústavní soud v nálezu potvrdil rozpor s Ústavou u § 17. odst. 3 zákona, který kolidoval především s čl. 67. odst. 1 Ústavy, a proto tento paragraf zrušil, v ostatních částech Ústavní soud návrh zamítl¹⁹⁶.

Druhý a poslední návrh Ústavnímu soudu zaslal prezident Miloš Zeman v souvislosti s přijetím novelizace zákona č. 159/2006 Sb. o střetu zájmů (tzv. „*lex Babiš*“). Návrhu k Ústavnímu soudu předcházelo i veto prezidenta u kterého zároveň vysvětlil i důvody, které ho vedly k použití právě suspenzivního veta. Prezident zejména napadal znění § 4a až 4c, které podle prezidentova mínění zasahují do práv a svobod jednotlivců. Prezident Miloš Zeman se po přehlasování podaného veta obrátil na Ústavní soud v rámci návrhu na zrušení právě oněch, podle jeho názoru, problematických ustanovení novelizace § 4a až §4c. V podobné věci podala posléze návrh na zrušení zákona skupina 44 poslanců a to dne 8. 3. 2017. V tomto návrhu se taktéž skupina poslanců dožadovala zrušení § 4a až 4c zákona o střetu zájmů, a dále zrušení čl. II bodu 1 a 6 a čl. VIII zákona č. 14/2017 Sb. Ústavní soud se proto rozhodl spojení sloučit, a to tak, že dne 28. 3. 2017 návrh skupiny poslanců odmítá a zároveň tento návrh spojuje ke společnému řízení s návrhem prezidenta republiky. Samotné meritum věci Ústavní soud vydal necelé tři roky později, a to v rámci nálezu ze dne 11. února 2020, kdy návrh Ústavní soud zamítl a v části na zrušení části III. Zákona č. 14/2017 návrh odmítl¹⁹⁷.

3.4.1.1 „Úřednická“ vláda Jiřího Rusnoka

První větší kauzou bylo u prezidentství Miloše Zemana jmenování tzv. úřednické vlády Jiřího Rusnoka a udržování této vlády, která po svém jmenování nezískala důvěru v Poslanecké sněmovně. Tento stav nadešel po demisi tehdejšího předsedy vlády Petra Nečase, který dne 17. června 2013 podal demisi do rukou prezidenta republiky. Miloš Zeman se nastalou situací rozhodl vyřešit tak, že ve svém výstupu dne 24. června 2013 potvrdil svůj plán na jmenování nového

¹⁹⁶ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 21/14 ze dne 30. 06. 2015, vyhlášen pod č. 199/2015 Sb.

¹⁹⁷ Nález ÚS. sp. zn. Pl. ÚS 4/17 ze dne 11. 02. 2020, vyhlášen pod č. 148/2020

předsedy vlády, který by složil novou „úřednickou“ vládu¹⁹⁸. Tento krok byl kritizovaný jak z politického, tak i z ústavněprávního hlediska, a to z několika důvodů.

Prvním důvodem bylo, že v předmětném období, po demisi premiéra Petra Nečase, se stále v tehdejší Poslanecké sněmovně nacházela politická uskupení, která byla schopna, podle jejich vyjádření¹⁹⁹, sestavit potřebných 101 podpisů pro podporu případné nové vlády. Dne 25. června 2013 byl však jmenován novým předsedou vlády Jiří Rusnok, který následně do této vlády prezidentovi navrhl k jmenování 14 ministrů, přičemž pouze jeden byl příslušníkem některé politické strany. Všichni ostatní členové vlády byli nestraníky, ovšem většina jmenovaných byla v minulosti členy politických uskupení.

Společně s tímto vyvstala otázka i o vhodnosti či snad dokonce ústavnosti takového kroku. Prof. Kysela vyjádřil názor, že „z hlediska zvyklostí je to exces, z hlediska fungování ústavního systému v zásadě taky, takže už v téhle chvíli je to něco, co by se mohlo označit jako jednání na hraně²⁰⁰“. Společně s tím se prof. Kysela vyjádřil i v tom smyslu, že v případě, že se nachází v Poslanecké sněmovně uskupení, které dokáže vyslovit důvěru vládě, není na prezidentovi, aby on byl ten, který určí, že má vládu svojí. K určení nového možného předsedy vlády se vyjádřil tak, že „se předpokládá, že racionální parlamentní prezident republiky sestaví takovou vládu, která má schopnost získat důvěru²⁰¹“ a zároveň dodává, že vláda může vládnout sice bez důvěry Poslanecké sněmovny v teoretické rovině neomezenou dobu, ale takový postup pak jde proti duchu Ústavy.

Opačný protipól v celé kauze pak zastávali svým názorem například doc. Kudrna a prof. Pavlíček. Ti argumentují předchozími úřednickými vládami za

---

¹⁹⁸ WILLEMS ĎURÍČKOVÁ, Monika. Zeman chce jmenovat úřednickou vládu. Je to na hraně, míní ústavní právník. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2013, 24. 6. 2013 [cit. 2023-03-17]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-60124180-zeman-chce-urednickou-vladu>

¹⁹⁹ ČERMÁKOVÁ, Jana, Michaela VYDROVÁ a Věra PFEIFFEROVÁ. Koalice má 101 hlasů pro vládu pod vedením Miroslavy Němcové. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2013, 25. června 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koalice-ma-101-hlasu-pro-vladu-pod-vedenim-miroslavy-nemcove_201306251327_mvydrova

²⁰⁰ WILLEMS ĎURÍČKOVÁ, Monika. Zeman chce jmenovat úřednickou vládu. Je to na hraně, míní ústavní právník. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2013, 24. 6. 2013 [cit. 2023-03-17]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-60124180-zeman-chce-urednickou-vladu>

²⁰¹ Právník Kysela: Politici nerespektují role, které zastávají. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2013, 24. 6. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1090366-pravnik-kysela-politici-nerespektuji-role-ktere-zastavaji>

předchůdců Miloše Zemana, jmenovitě „úřednické“ vlády Josefa Tošovského a Jana Fishera. Oba výše jmenovaní ústavní právníci souhlasí s neomezeným výběrem na post premiéra ze strany prezidenta republiky, stejně tak jako absencí omezení jmenovat premiérem někoho, kdo nemá v Poslanecké sněmovně jistotu minimálně sto jedna hlasů jako podporu vlády. Zároveň doc. Kudrna v otázce délky trvání zastával názor, že taková „úřednická“ vláda, která by nezískala důvěru v Poslanecké sněmovně by mohla působit „*dva měsíce maximálně tři*“²⁰².

Na závěr je nutné uvést, že vláda Jiřího Rusnoka nezískala v Poslanecké sněmovně při hlasování dne 7. srpna 2013 důvěru. Následně tak předseda vlády podal dne 13. srpna demisi. Při hlasování ze dne 20. srpna 2013 se pak Poslanecká sněmovna usnesla 140 hlasy pro usnesení k návrhu prezidenta k rozpuštění Poslanecké sněmovny²⁰³. Prezident Miloš Zeman tak rozpustil Poslaneckou sněmovnu k 28. srpnu téhož roku s tím, že následné volby se konaly ve dnech 25. a 26. října 2013. Novým premiérem prezident Miloš Zeman jmenoval Bohuslava Sobotku až 17. 1. 2014, tedy necelé tři měsíce po volbách. Nutno poznamenat, že většina v Poslanecké sněmovně byla již domluvena, a to přinejmenším po 21. prosinci, kdy celostátní výbor KDU-ČSL odsouhlasil nabídku na post ministrů ve vznikající vládě společně s ČSSD a ANO 2011²⁰⁴. Od tohoto data tak bylo již jasné, která koalice a pod jakým vedením získá v Poslanecké sněmovně většinu a bude schopna tak složit důvěru nové vládě. Ke jmenování nového předsedy vlády nedošlo ani po podpisu koaliční smlouvy mezi zmíněnými stranami dne 6. ledna 2014²⁰⁵. Prezident tak čekal dalších deset dní, než se uvolil jmenovat nového předsedu vlády. „*Úřednická*“ vláda premiéra Rusnoka tak vládla sedm měsíců bez toho, aniž by získala důvěru v rámci Poslanecké sněmovny.

---

²⁰² PERKNEROVÁ, Kateřina. Ústavní právník Jan Kudrna: Prezident má plné právo sestavit svou vládu. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2013, 25.6.2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/ustavni-pravnik-jan-kudrna-prezident-ma-plne-pravo-sestavit-svou-vladu-20130625.html

²⁰³ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2010 – 2013 59. schůze, 6. hlasování, 20. srpna 2013, Návrh usnesení k návrhu prezidentu k rozpuštění Poslanecké sněmovny, dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=58296>

²⁰⁴ Lidovci souhlasí s nabídkou ČSSD. Do vlády míří Bělobrádek, Jurečka a Herman. *E15* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2013, 21. prosince 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/lidovci-souhlasí-s-nabídkou-cssd-do-vlady-miri-belobradek-jurecka-a-herman-1048669>

²⁰⁵ VESELOVSKÝ, Martin, Podpis koaliční smlouvy. In: Události, komentáře [televizní pořad], ČT24, 6. ledna 2014, dostupné online: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/214411000370106/cast/300788/>

3.4.1.2 Postoj Miloše Zemana k jmenování ministrů Sobotkovy vlády

Dalším problematickým jednáním byla za celé období Miloše Zemana ve funkci prezidenta povinnost jmenovat či odvolávat určité osoby do funkcí. Prvním takovýmto incidentem byla situace při jmenování vlády Bohuslava Sobotky. Dne 5. 12. 2013 ve svém výstupu Miloš Zeman sdělil, že Ústavou má možnost navržené ministry odmítnout. Odkazoval se při tomto na komentář k Ústavě z roku 1997 od prof. Hendrycha. Dne 10. 1. 2014 dále k tomuto tématu uvedl následující: „*Pokud jde o slovo návrh, v běžné češtině má naprosto jednoznačný význam. Návrh není něco, co musíte automaticky akceptovat*²⁰⁶”. Ve svém prohlášení prezident uvedl tři okruhy výhrad, které má při jmenování ministrů. První takovou výhradou byla nedostatečná praxe v oboru, druhá potřebná kvalifikace bez známek pochybností a jako třetí prezident stanovil podmínku nejmenovat osoby, které požádaly z vlastní vůle o bezpečnostní prověrku, ale Národní bezpečnostní úřad ji odmítl udělit. Navázal zároveň i na posudek ředitele Ústavu státu a práva Akademie věd Jana Bárty z 12. 12. 2013, kde stojí, že „*Prezident není vázán tak, že by musel jmenovat, kohokoli předseda vlády navrhne. Prezident musí návrhy předsedy vlády zvažovat, a neměl by je akceptovat mechanicky. Nese politickou odpovědnost za svoje jmenovací rozhodnutí*²⁰⁷”.

Proti tomuto výkladu Ústavy se vyhradili prof. Kysela, doc. Kudrna a částečně prof. Pavlíček a prof. Gerloch. Prof. Kysela zastával ve věci názor, že v dané situaci je klíčové, že právě předseda vlády vybírá a navrhuje členy kabinetu a jako vláda pak právě on nese odpovědnost a ne prezident. Ve věci prezidenta vidí pouze možnost dohledu, kdy například by takový kandidát na ministra neměl „čisté” lustrační osvědčení či by taková osoba mohla být bezpečnostním rizikem pro Českou republiku. S tímto názorem souhlasí i doc. Kudrna a zároveň doplňuje o názor výkladu Ústavy z komentáře prof. Hendrycha, kdy dokládá takový výklad

---

²⁰⁶ Tisková konference prezidenta republiky. *Pražský hrad* [online]. Praha: Pražský hrad / Prezident ČR, 2014, 10. 1. 2014 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/tiskova-konference-prezidenta-republiky-11369>

U následovného odkazu, stejně tak jako u dalších odkazů, které vedou na stránky www.hrad.cz je nutné upozornění na již nefunkčnost daných odkazů. Jelikož během psaní této práce došlo k změně v postu prezidenta, změnily se i dané webové stránky na které práce odkazuje. Dané odkazy byly v době psaní práce dostupné k 17. 3. 2023. Dané tiskové zprávy, ke kterým práce odkazuje a bude odkazovat v následujícím textu je stále možno dohledat ale již pouze v archivu na adrese: <http://mz.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/>

²⁰⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Nejmenování ministra. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 18.5.2018 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/nejmenovani-ministra/>

Ústavy je zmíněn pouze v tomto komentáři, ale v dalších existujících komentářích k Ústavě podobné závěry nenalezneme. V této otázce dodává, že „v těch ostatních – pokud vím – je výslovně uvedeno, že prezident odmítnout nemůže, anebo jen v extrémních případech.“ Podle doc. Kudrny by tak prezident měl návrhu vyhovět případně by měl vybrat jiného kandidáta na premiéra. Prof. Pavlíček ke komentáři prof. Hendrycha odmítá prezidentův výklad sekce s možností nejmenovat ministry. Podle jeho názoru to vždy bylo chápáno „jako zcela mimořádný prostředek, kdyby výhrady musely být objektivně dané“²⁰⁸. K situaci se vyjádřil i prof. Gerloch, který na otázku, zdali prezident může nebo musí jmenovat na návrh člena vlády odpověděl v podobné rovině jako ostatní výše zmínění a to tak, že podle jeho názoru prezident je povinen navržené osoby jmenovat, nemá-li k tomu nějaké ústavní nebo zákonné důvody tak neučinit²⁰⁹.

V této souvislosti bylo v médiích především zmiňován odmítavý postoj prezidenta Miloše Zemana k osobám Jiřího Zaorálka a Martina Stropnického. Oba ale prezident nakonec do ministerské pozice jmenoval. Tento postoj prezidenta je důležitý, a to i přes fakt, že ve zmíněné situaci k žádné komplikaci fakticky nakonec nedošlo a prezident navržené osoby jmenoval. Na tomto případě je i vidět budoucí stranění a výklad pravomocí prezidenta z pozice Miloše Zemana. Především pak k pravomocem prezidenta Ústavní možnosti či nemožnosti jmenovat určité osoby, tento stav pak nejvíce vyústil v letech 2018 a následujících, které budou rozebrány samostatně dále.

3.4.1.3 Odvolání ministra financí Babiše

Další významný postoj zaujal prezident Miloš Zeman v roce 2017 a to v případě odvolávání ministra financí Ing. Andreje Babiše. Původ tohoto případu nastal v dubnu, kdy byl Ing. Andrej Babiš, tehdejší ministr financí vyzván předsedou vlády Bohuslavem Sobotkou, aby odpověděl na otázky předložené v souvislosti s jeho podnikáním. Situace vyústila dne 2. května 2017, kdy předseda vlády Bohuslav Sobotka oznámil demisi celé vlády na základě vyvstalých nejasností v činnosti ministra financí. Zde je nutné zmínit prezidentův postoj v celé

²⁰⁸ Kdy smí Zeman odmítnout ministra? Třeba když neumí číst a psát, tvrdí experti. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2013, 6. 12. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-kdy-smi-zeman-odmitnout-ministra-treba-kdy-neumicist-a-psat-tvrdi-experti-212059>

²⁰⁹ NĚMEC, Jan. Gerloch: Ministrem obrany může být i prezidentův člověk. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2013, 23. 12. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/gerloch-ministrem-obrany-muze-byt-i-prezidentuv-clovek/r~i:article:797998/>

věci. Prezident Miloš Zeman se k začátku této kauzy vyjádřil 27. dubna 2017, kdy na dotaz, zdali by odvolal Ing. Andreje Babiše odpověděl, že by se s ním nejdříve sešel a zeptal by se ho, zda má cenu odvolávat jakéhokoliv ministra půl roku před volbami. Dále se vyjádřil, že takový požadavek na jeho odvolání by bral jako velmi absurdní a velmi neobvyklý²¹⁰. Tento fakt mohl být i příčinou proč se tehdejší premiér Sobotka rozhodl místo odvolání ministra financí podat demisi za celou vládu. Následná situace vyústila dne 4. 5. 2017, kdy se měl původně předseda vlády dostavit k prezidentovi a předat demisi. Nestalo se tak, podle vyjádření premiéra Sobotky to bylo i z důvodu, že vznikly pochybnosti o tom, zda by prezident Zeman považoval jeho demisi za demisi celé vlády nebo pouze jeho osoby, coby předsedy vlády. Tento argument zazněl i od prezidenta v rozhovoru, kde se vyjádřil v tom smyslu, že v dané situaci by měla nadále (tím míněno i po předmětné demisi) existovat staronová vláda, „protože půl roku před volbami nemá cenu dělat dramatické kotrmelce.“ Po tomto incidentu premiér Sobotka navrhl dne 5. 5. 2017 odvolání ministra financí Ing. Andreje Babiše.

Prezident Miloš Zeman odmítl reagovat na odvolání v nejbližších dnech. První argumentace přišla ze strany prezidenta 8. května, kdy podle jeho vyjádření by možné odvolání porušilo tehdy stále platnou koaliční smlouvu. Prezidentův mluvčí pak k situaci dodal, že „Prezident republiky konstatoval, že předseda vlády nemůže úkolovat prezidenta určováním termínu. Právoplatnému odvolání by proto bylo nutné vypovězení koaliční smlouvy²¹¹“. Na tuto tematiku navázal následující den s vyjádřením, že demise celé vlády je možná pouze za předpokladu, že o tom vláda hlasuje a jelikož Sobotkova vláda o demisi nehlasovala nemohla být podaná demise chápána jako demise celé vlády. Miloš Zeman se podle vyjádření opřel v této záležitosti o názor parlamentního institutu, kde prof. Pavlíček a JUDr. Hřebejk, podle slov prezidenta, zastávají názor, že demise bez hlasování na vládě se považuje pouze za demisi premiéra²¹². Oba zmínění však tento výklad Ústavy

---

²¹⁰ KOTALÍK, Jakub. Odvolání Babiše by bylo absurdní, míní Zeman. Zeptal by se ho na názor, *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s., 2017, 27. dubna 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-babis-sobotka-odvolani.A170427_202007_domaci_jkk

²¹¹ Zeman: Odvolání Babiše by porušilo koaliční smlouvu. Respektujte ústavu, vyzval prezidenta Sobotka. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2017, 8. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/babis-byl-na-hrade-sobotka-me-nemuze-ukolovat-kdy-ho-mam-odv/r~3c0d64b4340d11e7b5e5002590604f2e/>

²¹² Neodvolám ho, vzkázal Zeman z Liberce. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-neodvolam-ho-vzkazal-zeman-z-liberce-40033040>

dementovali. JUDr. Hřebejk dodal, že neví, z čeho prezident čerpal, protože ani on ani prof. Pavlíček tuto tezi nevyslovili²¹³. Prof. Pavlíček taktéž tuto tezi od prezidenta dementoval slovy: „*Dlouhodobě říkáme, že demise předsedy vlády je demisí celé vlády*“²¹⁴.

Na vzniklou situaci reagoval i Senát, kdy předseda Senátu Milan Štěch oznámil, že v případě neodvolání Ing. Andreje Babiše do následujícího týdne je Senát připraven projednat možnou ústavní žalobu na prezidenta²¹⁵. Konečné řešení přišlo dne 24. května 2017, kdy došlo k odvolání. Bylo to devatenáct dní poté, co prezident obdržel návrh na odvolání Ing. Andreje Babiše z funkce prvního místopředsedy vlády a ministra pověřeného řízením Ministerstva financí.

3.4.1.4 Udržování vlády v demisi

V roce 2018 nastaly dvě události, u kterých hlavní vliv projevil mimo jiné i prezident Miloš Zeman. První z nich je udržování vlády u moci, která podala demisi, jelikož nezískala v Poslanecké sněmovně podporu. Dne 13. prosince 2017 jmenoval prezident Miloš Zeman novým předsedou vlády Andreje Babiše za ANO 2011. Ten však nedokázal v Poslanecké sněmovně nalézt dostatečnou podporu pro svoji vládu, když dne 16. 1. 2018 při hlasování o důvěře v Poslanecké sněmovně bylo pro pouze 78 poslanců za hnutí ANO 2011 a proti bylo 117 poslanců z ostatních politických stran²¹⁶. Na tento fakt navázalo podání demise této vlády následujícího dne²¹⁷ a prezident ji přijal 24. 1. Prezident současně prohlásil, že druhým pokusem o sestavení nové vlády pověří rovněž Ing. Andreje Babiše. Nespornou zajímavostí je i fakt, že prezident Miloš Zeman, který v této době rovněž

²¹³ ŘÁPEK, Jan. Zeman se kryje slovy dvou ústavních právníků. 'Nevíme, kde to vzal, platilo to za federace,' reagují. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-se-kryje-slovy-dvou-pravniku-nevime-kde-vzal-platilo-za-federace-reaguji_1705092035_jra

²¹⁴ ŘÁPEK, Jan. Zeman má na odvolání Babiše týden, jinak Senát projedná žalobu, řekl Štěch. ANO je ochotno jednat o nové koaliční smlouvě. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-65721440-babis-chce-zaruku-ze-sobotka-prijme-noveho-ministra-financi-ktereho-navrhne-ano-o-nahravky-se-zacala-zajimat-policie>

²¹⁵ Senát dal Zemanovi na odvolání Babiše týden. Jinak otevře cestu k ústavní žalobě. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2113946-senat-dal-zemanovi-na-odvolani-babise-tyden-jinak-otevre-cestu-k-ustavni-zalobe>

²¹⁶ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 2017–2021, 5. schůze, 8. hlasování, 16. ledna 2018, Žádost vlády České republiky o vyslovení důvěry, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=67263&l=cz>

²¹⁷ Vláda Andreje Babiše podala demisi a přijala novelu insolvenčního zákona. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 2018, 17. 1. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-andreje-babise-podala-demisi-a-prijala-novelu-insolvencniho-zakona-162760/>

usiloval o své znovuzvolení prohlásil, že v případě, kdy nebude znovu zvolen do funkce prezidenta, jmenuje Ing. Andreje Babišem v průběhu února a nebude vyžadovat zajištění podpory v Poslanecké sněmovně (minimálně 101 hlasů). Naopak v případě, že by byl znovu zvolen na této podmínce již bude trvat²¹⁸.

3.4.1.5 První spor o jmenování ministra zahraničních věcí

Druhým případem prezidentova vlivu je problematická situace při jmenování nové, již druhé vlády Andreje Babiše, tentokrát složené z koalice ČSSD a ANO 2011 s podporou KSČM, která sice neuzavřela koaliční smlouvu, ale uzavřela s ANO 2011 dohodu o toleranci kabinetu²¹⁹. Zde vyvstal spor o jmenování ministra zahraničí. Tento spor především vedl tehdejší předseda vlády Andrej Babiš, prezident Miloš Zeman a možný kandidát na post ministra zahraničí Miroslav Poche, navržený za ČSSD. U tohoto konkrétního případu, byť se zde čistě nemuselo jednat o překročení pravomocí prezidenta, jak to některými aktéry, médii či dalšími subjekty bylo prezentováno, je zde však opětovně vidět přístup, který prezident Miloš Zeman zvolil k výkladu jednotlivých svých pravomocí, které mu dává Ústava.

Ještě před podpisem koaliční smlouvy mezi ČSSD a ANO 2011 10. června 2018 byla již v médiích prezentována jména, která by mohla být zvažována na pozici jednotlivých ministrů. Jedním z takových jmen bylo jméno Miroslava Pocheho, možného kandidáta ČSSD na post ministra zahraničních věcí. S tímto jménem, ale již od samého počátku, měl problém prezident Zeman, jak uvedl například 18. května 2018²²⁰. Prezident Pochemu vyčítal především jeho „*pro-migrační*“ názory a kvůli těmto názorům by tak jednal v rozporu s oficiální zahraniční politikou nové vlády. Dne 15. 6. ve stranickém referendu uspořádaného ČSSD byl odsouhlasen vstup ČSSD do vlády společně s ANO 2011²²¹. Den poté prezidentův mluvčí oznámil doslovně: „*Pan prezident M. Pocheho NIKDY nejmenuje ministrem*

²¹⁸ MILAN, Dolejší. Zeman přijal demisi Babišovy vlády. A hned ho pověřil sestavením kabinetu znovu. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2018, 24. 1. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2370775-zeman-prijme-demisi-babisovy-vlady-a-hned-mu-da-druhy-pokus>

²¹⁹ KSČM podepsala s hnutím ANO dohodu o toleranci vlády. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2018, 10. 7. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://irozhl.as/33Z>

²²⁰ Vyjádření prezidenta Miloše Zemana, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-parlamentni-listy-40-14093>

²²¹ SVITÁK, Matěj. ČSSD odsouhlasila vstup do vlády. V referendu bylo pro 58,5 procenta hlasujících. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2018, 15. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2510530-cssd-oznamy-zda-vstoupi-do-vlady-z-kuloaru-zni-ze-je-pro>

*zahraničních věcí*²²²”. Toto stanovisko prezidenta bylo do jisté míry potvrzeno i v rámci tiskové zprávy²²³. V rámci nastalé situace se tak opakoval již výše zmíněný případ z roku 2013 ve věci negativního postoje prezidenta na některé navržené kandidáty. Nastalá situace byla vyřešena neobvyklým způsobem. Prezident Zeman obdržel návrh od předsedy vlády Andreje Babiše na jmenování nových ministrů, mezi nimiž byl i Miroslav Poche navržený na pozici ministra zahraničních věcí²²⁴. Společně s tímto návrhem však premiér zaslal prezidentu dopis, ve kterém dává prezidentovi na výběr nejmenovat Miroslava Pocheho ministrem zahraničních věcí a místo toho dočasně pověřit řízením ministerstva místopředsedu vlády a ministra vnitra Jana Hamáčka²²⁵. Tak se i stalo a prezident Zeman pověřil dne 27. června 2018 dočasným řízením Ministerstva zahraničních věcí Jana Hamáčka. Na post ministra zahraničí byl nakonec dosazen Tomáš Petříček, kterého prezident jmenoval 16. října 2018. Tomuto kroku předcházelo 9. října 2018 zrušení pověření Jana Hamáčka v řízení Ministerstva zahraničních věcí²²⁶.

K celé věci a problematice jmenování či případné povinnosti bylo diskutováno několik rozdílných názorů, a to i v právní sféře. Názor prezentovaný především prof. Kyselou²²⁷, byl stejně jako u výše zmíněné kauzy z přelomu let 2013/2014 ten, že prezident by měl jmenovat navrženou osobu na ministra vždy a výjimky z tohoto pravidla by mohly být uplatněny u osob, kdyby takové jmenování bylo protizákonné nebo rovnou protiústavní. Další eventualitou nejmenování by pak byl případ, kdyby jmenováním mohl být ohrožen stát. Oproti

---

²²² OVČÁČEK, Jiří. [Tuhle nedůstojnou šarádu...]. In: *Twitter* [online]. 16. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://twitter.com/PREZIDENTmluvci/status/1008014047453859841?s=20>

²²³ Tisková zpráva kanceláře prezidenta republiky Miloše Zemana, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-prijal-andreje-babise-15-14139>

²²⁴ BABIŠ, Andrej. Návrh na jmenování členů vlády. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2018, 25. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://g.denik.cz/1/fc/navrh-na-jmenovani-clenu-vlady.pdf>

²²⁵ BABIŠ, Andrej. Dopis prezidentovi. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2018, 25. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://g.denik.cz/1/11/dopis-prezidentovi-cr.pdf>

²²⁶ Viz tisková zpráva kanceláře prezidenta republiky Miloše Zemana, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-zrusil-povereni-rizenim-ministerstva-zahranicnich-veci-14313>

²²⁷ DRAGON, Radek. Poche by musel být analfabet, aby ho mohl Zeman odmítnout jmenovat, tvrdí ústavní právník Kysela. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2018, 17. 5. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/poche-by-musel-byt-analfabet-aby-ho-mohl-zeman-odmitnout-jme/r~a099a22059f111e89509ac1f6b220ee8/>

tomuto názoru stál především doc. Koudelka²²⁸, který svůj postoj opíral především o sílu práva návrhovacího a síly práva jmenovacího. Doc. Koudelka konstatuje ve svém výroku, že jmenovací právo má silnější postavení než právo návrhovací, kdy ministři mají být jmenováni na základě shody mezi premiérem a prezidentem. U této problematiky doslova konstatuje: „*Hlava státu není podřízena předsedovi vlády a návrhy předsedy vlády prezidentovi republiky nejsou závazné příkazy*²²⁹”.

3.4.2 Druhé prezidentské období

Po těchto dvou událostech je nutné okrajově zmínit prezidentské volby, které proběhly právě mezi těmito dvěma kauzami tedy 12. a 13. ledna respektive 26. a 27. ledna 2018, kdy se konalo druhé kolo prezidentských voleb. Prezident Miloš Zeman v těchto volbách obhájil svůj mandát z roku 2013, když získal ve druhém kole proti prof. Jiřímu Drahošovi 51,36 % hlasů²³⁰. Bylo to tak již potřetí v řadě po Václavu Havlovi a Václavu Klausovi co se stávající prezident, rozhodl kandidovat do druhého volebního období a úspěšně obhájil svůj mandát. V druhém volebním období vetoval prezident Miloš Zeman pouze tři zákony. Tyto všechny zákony vetoval v roce 2022 v rámci vlády premiéra Petra Fialy. Během druhého volebního období prezident nepodal ani jeden návrh Ústavnímu soudu ke zrušení celého nebo části zákona.

3.4.2.1 Odmítnutí demise ministra

K problematice jmenování potažmo odvolání se vztahoval i případ ministra kultury v roce 2019. Dne 15. 5. 2019 ohlásil ministr kultury za ČSSD Antonín Staněk svoji rezignaci na post ministra, který měl opustit k 31. 5. 2019. K podání demise se odmítavě postavil prezident Zeman dne 28. 5. 2019, kdy se rozhodl tuto demisi nepřijmout. Jako důvod odmítnutí demise uvedl nátlak na ministra k odchodu z funkce kvůli závažným ekonomickým pochybením, které ministr Staněk měl za svého působení odhalit²³¹. Zároveň s tím požádal prezident Zeman předsedu vlády Andreje Babiše, aby pro další postup počkal na výsledky trestního

---

²²⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident nemusí jmenovat ministra. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2019, 16.8.2019 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/prezident-nemusi-jmenovat-ministra/>

²²⁹ tamtéž

²³⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 12.01. – 13.01.2018. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2018/pe2?xjazyk=CZ>

²³¹ Vyjádření prezidenta Miloše Zemana, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/prezident-republiky-neprijal-demisi-ministra-kultury-14826>

oznámení ve věci finančních pochybení, které podal ministr Staněk. Po tomto odmítnutí demise však dne 31. 5. 2019 odeslal předseda vlády Andrej Babiš návrh na odvolání ministra kultury Antonína Staňka a jeho nahrazení Michalem Šmardou²³².

Ministra Staňka prezident Zeman odvolal až 29. července 2019, tedy více jak dva měsíce po podání demise a následně i návrhu na odvolání ze strany předsedy vlády. V tomto konkrétním případě nastal problém, kdy Ústava neudává lhůtu, ve které prezident musí rozhodnout o odvolání ministra z funkce. Na tento fakt reagovali i přední ústavní právníci, na jedné straně prof. Kysela, prof. Wintr a doc. Kudrna, kteří pokládali (ne)jednání prezidenta Zemana za porušující Ústavu a opačný názor zastávali prof. Gerloch a doc. Koudelka.

3.4.2.2 Senátní ústavní žaloba

V tomto období byl skupinou senátorů předložen vůbec první návrh na žalobu prezidenta ve věci hrubého porušení Ústavy podle § 97 zákona o Ústavním soudu.²³³ Zmíněný návrh byl schválen Senátem 24. července 2019²³⁴. V odsouhlaseném znění žaloby Senátem byly předloženy tyto jednání, kterými se prezident Miloš Zeman měl podle názoru senátorů dopustit hrubého porušení Ústavy nebo jiné části ústavního pořádku podle čl. 65. odst. 2 Ústavy:

- Jmenování vlády Jiřího Rusnoka i přes fakt, že se v Poslanecké sněmovně nachází většina, jejíž vedení by v případě jmenování vlády obstálo při hlasování o důvěře v Poslanecké sněmovně. Zároveň prezident udržoval vládu Jiřího Rusnoka při moci a nečinil žádné další kroky jmenování nového předsedy vlády poté co vláda Jiřího Rusnoka nezískala důvěru 7. srpna 2018. Tímto aktem měl prezident vyvolat čistě prezidentský systém exekutivního vládnutí.

---

²³² Babiš odeslal na Hrad návrh na odvolání ministra Staňka a jeho nahrazení Šmardou. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2019, 31. 5. 2019 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2829602-babis-slibil-smardovi-podporu-jeho-nominaci-do-cela-kultury-posle-na-hrad>

²³³ Zákon č. 182/1993 Sb., zákon o Ústavním soudu

²³⁴ Usnesení Senátu č. 203 z 10. schůze, konané dne 24. července 2019, návrhu senátorů Parlamentu České republiky podle § 137 odst. 1 až 3 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky Miloši Zemanovi pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku podle čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky a podle § 97 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu /senátní tisk č. 128, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/92332/77408>

- Po říjnových volbách do Poslanecké sněmovny měl prezident zasáhnout do principu svobodného a dobrovolného vzniku a volné soutěže politických stran, kdy měl usilovat prostřednictvím tajných jednání o zásadní změny ve vítězné straně. Současně měl ztížit proces jmenování vlády, který v samém důsledku vedl k jmenování nové vlády České republiky až 95 dní po volbách, tedy dne 29. ledna 2014.
- Prezidentovi byl žalobou vyčítán jeho výklad Ústavy v případě demise premiéra Sobotky v roce 2017, kdy tuto demisi pokládal pouze za demisi předsedy vlády. Společně s tím prezident odpíral vyhovění návrhu předsedy vlády na odvolání tehdejšího ministra financí Andreje Babiše.
- V roce 2018 prezident záměrně protahoval vládnutí Andreje Babiše a jeho vlády i přes podání demise dne 17. ledna 2018 a to, když tuto vládu v demisi nechal vládnout až do 6. června 2018, kdy jmenoval nového předsedu vlády a 27. června 2018, kdy jmenoval zbývající členy vlády.
- Prezident nejmenoval navrženého kandidáta Miroslava Pocheho ministrem zahraničních věcí poté, co byl na tento post navržen předsedou vlády.
- Senát dále prezidentovi ukládá za vinu ovlivňování JUDr. Josefa Baxy, předsedy Nejvyššího soudu s cílem ovlivnit řízení vedené pod sp. zn. 1 As 170/2018, přičemž měl prezident neformálně nabízet v případě vyhovění pozici ústavního soudce.
- Jako poslední hlavní bod žaloby Senát uvedl neodvolání bez zbytečného odkladu ministra kultury Antonína Staňka, kdy mu tento návrh byl doručen 31. května 2019 a prezident konal až s opožděním dne 27. června 2019. Tímto krokem zároveň odmítl jmenování nového ministra kultury, navrženého předsedou vlády, a to Michala Šmardu.²³⁵

Takto byly vymezeny hlavní body žaloby, kterými Senát napadal prezidenta republiky Miloše Zemana z hrubého porušení Ústavy nebo jiné části ústavního pořádku. Mimo tyto hlavní body však návrh obsahoval ještě dalších osm dílčích skutků, které byly podle Senátu v rozporu s právem České republiky. Těmito

²³⁵ Usnesení Senátu č. 203 z 10. schůze, konané dne 24. července 2019, návrhu senátorů Parlamentu České republiky podle § 137 odst. 1 až 3 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky Miloši Zemanovi pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku podle čl. 65 odst. 2 Ústavy České republiky a podle § 97 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu /senátní tisk č. 128, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/92332/77408>

dílčími skutky se nebude práce dále zaobírat, jednak z důvodu, že autor nepovažuje většinu těchto skutků za tak závažné jako hlavní body žaloby obsahově vymezené výše, stejně tak nepovažuje tyto skutky, byť sice jako problematické, ale svojí mírou závažnosti/škodlivosti nedosahují podle názoru takové míry, která by šla označit a vztáhnout k žalobě podle § 97 zákona o Ústavním soudu.

3.4.2.3 Problematika odmítnutí podpisu zákona

Pozornosti hodná situace nastala v roce 2020 u legislativního procesu přijímání zákona, který byl následně vyhlášen pod č. 609/2020 Sb. Tento zákon byl prezidentovi předán k podpisu dne 22. prosince 2020, ale prezident svůj podpis k zákonu nepřipojil a v dopise předsedovi Poslanecké sněmovny ze dne 28. 12. 2020 ohlásil, že uvedený zákon vrací k dalšímu opatření²³⁶. Z této formulace vyvstala otázka, kterou se posléze zabýval i Ústavní soud, zdali touto formulací přistoupil prezident Miloš Zeman k právu veta, tak jak je mu toto právo přiřknuto podle článku 50 Ústavy, nebo zda pouze jako jeho předchůdci pouze zákon odmítl podepsat. Opět se rozdmýchal spor, zda je povinnost prezidenta zákon podepsat v případě, že nevyužije svého práva zákon vrátit k novému hlasování²³⁷. Prezident Zeman na tuto problematiku podal vyjádření 31. 12. 2020 ve kterém upřesňuje, že nevyužil svého práva podle čl. 50 ústavy a zákon nevetoval²³⁸.

Daný proces byl však napaden skupinou senátorů dne 14. 1. 2021, kdy bylo navrhováno zrušení daného zákona jako celku z důvodu rozporu zákonodárního procesu u tohoto zákona s ústavním pořádkem. Hlavní jádro sporu bylo právě nepodepsání zákona prezidentem republiky a následné vyhlášení tohoto zákona ve Sbírce zákonů. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 22. 6. 2021 vyřkl dvě zásadní stanoviska, která ve faktické rovině uzavřela diskusi, zdali prezident musí připojit podpis k zákonu, když nevyužije práva veta podle čl. 50 Ústavy a zdali je tento postup protiústavní. Tuto problematiku Ústavní soud uzavírá v odstavci 55., kde upozorňuje na předchozí praxi, kdy zákon prezident nepodepsal ani nevrátil k novému hlasování a jak dokládá: „V žádném z těchto případů nebylo takové

²³⁶ Dopis veden pod č.j.: KPR: 5479/2020

²³⁷ Prezident daňový balíček nevetoval, vrátil jej do Sněmovny bez podpisu. *Advokátní deník* [online]. Advokátní deník, 2020, 29. 12. 2020 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/29/prezident-zeman-danovy-balicek-nevetoval-vratil-jej-do-snemovny-bez-podpisu/>

²³⁸ Dopis veden pod č.j.: KPR 5479/2020

*opomenutí jeho povinnosti podepsat zákon vykládáno jako uplatnění práva vrátit přijatý zákon*²³⁹.

Ústavní soud dále upozorňuje na svoji předchozí judikaturu, kdy „*některé z těchto nepodepsaných zákonů byly posléze přezkoumány Ústavním soudem v řízení o abstraktní kontrole norem, přičemž v žádném z nich Ústavní soud neshledal protiústavnost procedury přijetí zákona z důvodu jeho nepodepsání prezidentem.*”²⁴⁰ Na závěr Ústavní soud dodává, „*že z uvedené ústavní praxe i judikatury Ústavního soudu, od které nemá Ústavní soud důvod se nyní odchýlovat, vyplývá, že podpis prezidenta není podmínkou vyhlášení zákona, přestože prezident je k podpisu přijatého návrhu zákona ústavně povinen*²⁴¹”. V této souvislosti Ústavní soud uzavírá konstatováním, že i s přihlédnutím k ústavní nauce postup prezidenta, kdy zákon odmítne podepsat bez toho, aniž by vrátil zákon k novému hlasování podle čl. 50 Ústavy není v souladu s Ústavou. Jak uvádí: „*Je jeho povinností přijatý zákon podepsat nebo uplatnit veto - tertium non datur*²⁴²”. Ovšem nepřipojení podpisu prezidenta k přijatému zákonu nedosahuje takové intenzity, aby to mělo vliv na řádný postup v rámci legislativního procesu a následného vyhlášení zákona a s tím nabytí platnosti a účinnosti.

V roce 2021 z ústavního hlediska byly důležité dvě skutečnosti, obě dotýkající se různých oblastí výkonu funkce prezidenta. Tou první byla způsobilost prezidenta Zemana vykonávat úřad, kdy v rámci jeho dlouhodobé hospitalizace v nemocnici vyvstaly pochybnosti (mimo další, dřívější okolnosti), které následně vedly k zahájení jednání o aktivaci článku 66 Ústavy. Druhou skutečností byl opět odmítavý postoj prezidenta k jmenování navrženého kandidáta na post Ministerstva zahraničních věcí Jana Lipavského.

3.4.2.4 Možná aktivace článku 66 Ústavy

Na začátek sporu o schopnosti vykonávat prezidentský úřad můžeme řadit vydání dokumentu s názvem Analýza jednání a činů Miloše Zemana v úřadu prezidenta republiky²⁴³, která byla zpracována v rámci 13. schůze výboru pro

²³⁹ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/21 ze dne 22. 6. 2021, vyhlášen pod č. 301/2021

²⁴⁰ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/21 ze dne 22. 6. 2021, vyhlášen pod č. 301/2021

²⁴¹ tamtéž

²⁴² tamtéž

²⁴³ Analýza jednání a činů Miloše Zemana v úřadu prezidenta republiky Vrbětice a dopady na bezpečnost ČR 13. SCHŮZE VÝBORU PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI, OBRANU A BEZPEČNOST SENÁTU PARLAMENTU ČR DNE 2. ČERVNA 2021 ZPRÁVA SENÁTORA ZPRAVODAJE PAVLA FISCHERA, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/99697/83673>

zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu ČR ze dne 2. června 2021. Závěry tohoto dokumentu mimo jiné explicitně uvádí, že Miloš Zeman není schopen nadále vykonávat kompetence a povinnosti, které vyplývají z funkce prezidenta České republiky. Na tento stav navázala Senátní komise pro Ústavu ČR a Parlamentní procedury ze dne 20. července 2021²⁴⁴, kdy komise nenašla v podkladech výboru dostatečnou oporu pro postupování v rámci čl. 66 Ústavy. Doporučila za stávajících důkazů od řízení k vyslovení neschopnosti Miloše Zemana vykonávat úřad prezidenta ustoupit, případně podklady k takovému řízení zásadním způsobem doplnit. Situace dále eskalovala při náhlé hospitalizaci prezidenta Zemana v Ústřední vojenské nemocnici, kam byl převezen 10. října 2021²⁴⁵ a dne 18. října, kdy předseda Senátu Miloš Vystrčil vyličil obsah dopisu, který byl odpovědí předsedovi Senátu ke zdravotnímu stavu prezidenta Miloše Zemana od šéfa Ústřední vojenské nemocnice Miroslava Zavorala. Podle vyjádření předsedy Senátu shrnutí předmětného dopisu obsahovalo tato sdělení²⁴⁶:

- Prezident Miloš Zeman není v současné době ze zdravotních důvodů schopen vykonávat žádné pracovní povinnosti
- Vzhledem k charakteru onemocnění je dlouhodobá prognóza zdravotního stavu hodnocena jako krajně nejistá
- S tímto stanoviskem byl písemně dne 13. října 2021 seznámen Ing. Vratislav Mynář coby vedoucí kanceláře prezidenta republiky

Zároveň s tímto sdělením se objevily pochybnosti o podpisu prezidenta Zemana na listině označené jako Rozhodnutí prezidenta republiky o svolání zasedání Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 14. října 2021. Největší spekulace vyvstala v souvislosti s podpisem prezidenta na tomto dokumentu, kdy nebylo jasné, jak mohl prezident ve stavu, popsaném v dopise

---

²⁴⁴ Senát Parlamentu České republiky, 13. funkční období, stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury, 7. usnesení z 5. schůze, 20. července 2021, k žádosti Organizačního výboru o projednání usnesení Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost č. 66, k vyslovení neschopnosti Miloše Zemana vykonávat úřad prezidenta republiky – posouzení ve věci, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/100550/84380>

²⁴⁵ ZINKE, Jitka. Prezident republiky dnes přeložen na standardní lůžkové oddělení. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 4. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6468-prezident-republiky-dnes-prelozen-na-standardni-luzkove-oddeleni>

²⁴⁶ NGUYEN, Sue. Dalšími kroky se budeme zabývat, říká předseda Senátu Miloš Vystrčil v reakci na ÚVN, podle níž není prezident republiky schopen vykonávat pracovní povinnosti (18.10.2021). *Senát* [online]. Praha: Senát, 2021, 18.10.2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?ke_dni=1.3.2023&O=14&id=3265

předsedovi Senátu Miloši Vystrčilovi ze dne 18. října 2021 tento podpis uskutečnit, zdali byl úkonu plně vědom a skutečně se jedná o jeho vlastnoruční podpis. Posléze probíhalo policejní vyšetřování ve věci podezření ze spáchání přečinů padělání a pozměnění veřejné listiny či přisvojení pravomoci úřadu. Tato věc byla usnesením dne 24. 2. 2022 odložena, neboť policejní orgán po zhodnocení všech nashromážděných důkazů dospěl k závěru, že ve věci nešlo o podezření z trestného činu a nebylo namístě vyřešit věc jiným způsobem. V tiskové zprávě bylo taktéž dále uvedeno, že v rámci prověřování bylo zjištěno, že předmětnou listinu svým podpisem opatřil dne 14. října 2021 pan prezident sám, dobrovolně a při vědomí²⁴⁷. Z výše uvedeného popisu situace musíme bezesporu vyjít s názorem, že buďto vylíčení stavu věci z dopisu zaslaného předsedovi Senátu neobsahovalo sdělení o nezpůsobilosti prezidenta vykonávat pracovní povinnosti, nebo toto sdělení v dopise uvedeném se nezakládalo na pravdě. Nejkritičtější by se mohla jevit situace, na kterou ovšem není možno zjistit spolehlivou odpověď, kdyby předmětný dopis a v něm uvedené informace byly založené na tehdejší skutečnosti a pak by nastala otázka, zdali i přes usnesení policejního orgánu, kdy bylo zjištěno, že prezident listinu podepsal sám, dobrovolně a při vědomí, tak učinil prezident v období, byl skutečně ve stavu, kdy mohl funkci prezidenta vykonávat.

Na vzniklou situaci reagoval Senát, kdy bylo uvažováno o aktivaci článku 66 Ústavy. Dne 19. října 2021 bylo vydáno usnesení v němž Stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a Parlamentní procedury konstatovala, že podmínky stanovené čl. 66 Ústavy byly naplněny a doporučuje stanovení v této věci další kroky²⁴⁸. Dne 4. listopadu 2021 byl prezident převezen z jednotky intenzivní péče na standardní lůžko.²⁴⁹ Na nově vzniklou situaci reagovala Senátní komise pro Ústavu usnesením ze dne 9. listopadu 2021, kdy doporučila nesvolávat schůzi Senátu ve věci možnosti postupu podle čl. 66 Ústavy v případě, že by se stav prezidenta dále nezhoršil a ve věci dále konat po vyžádání si lékařského posudku ve smyslu ustanovení § 41

---

²⁴⁷ CIMBALA, Aleš. Tiskové sdělení ze dne 24. února 2022. *Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 6* [online]. Praha: Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 6, 2022, 24. 2. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/osz-praha-6/tiskove-sdeleni-ze-dne-24-unora-2022/>

²⁴⁸ Senát Parlamentu České republiky, 13. funkční období, stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury, 10. usnesení z 6. schůze, 19. října 2021, k důvodnosti zahájení řízení podle čl. 66 Ústavy České republiky, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/101269/84978>

²⁴⁹ ZINKE, Jitra. Prezident republiky dnes přeložen na standardní lůžkové oddělení. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 4. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6468-prezident-republiky-dnes-prelozen-na-standardni-luzkove-oddeleni>

a násl. zákona č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách. Situace skončila, když byl prezident dne 25. listopadu 2021 z nemocnice propuštěn²⁵⁰.

3.4.2.5 Druhý spor o jmenování ministra zahraničních věcí

Prezident Zeman se dostal v roce 2021 taktéž do sporu s nově jmenovaným předsedou vlády Petrem Fialou, kterého jmenoval 28. 11. 2021. Své stanovisko zveřejnil dne 10. prosince 2021, kdy prezident Miloš Zeman uvedl, že odmítá jmenovat Jana Lipavského ministrem zahraničních věcí z těchto důvodů:

- Nízká kvalifikace na ministerský post
- Rozpor mezi připravovaným prohlášením vlády a jeho osobních postojů k Visegrádské spolupráci
- Distancovaný postoj ke vztahu s Izraelem
- Veřejný návrh Jana Lipavského, aby se příští Sudetoněmecké dny konaly na území České republiky.

Prezident rovněž opětovně navázal na svá dřívější stanoviska, když uvedl, že Ústava nezadáva prezidentovi povinnost přijmout každý návrh, jelikož slovo návrh znamená, že je zde možnost, aby takový návrh byl přijat či odmítnut.²⁵¹

Na vyvstalou situaci o odmítnutí jmenování Jana Lipavského reagoval premiér Petr Fiala v prohlášení, že v případě, že by skutečně nebyl prezidentem Jan Lipavský jmenován, musela by být v takovém případě podána kompetenční žaloba k Ústavnímu soudu²⁵². Již 12. prosince 2021 bylo oznámeno předsedkyní Poslanecké sněmovny Markétou Pekarovou Adamovou, že chystaná kompetenční žaloba ve sporu o jmenování Jana Lipavského ministrem zahraničních věcí by mohla být připravena k podání již následující týden. Následující den 13. prosince bylo však oznámeno, po schůzce mezi předsedou vlády a prezidentem, že vláda bude jmenována prezidentem v navrženém znění bez jakýkoliv výhrad

---

²⁵⁰ ZINKE, Jitra. Prezident republiky předán do péče v domácím prostředí. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 25. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6480-prezident-republiky-predan-do-pece-v-domacim-prostredi>

²⁵¹ Vyjádření prezidenta Miloše Zemana, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/stanovisko-prezidenta-republiky-16207>

²⁵² Fiala podá kompetenční žalobu na Zemana, pokud nejmenuje celou navrženou vládu. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2021, 8. 12. 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3411692-fiala-poda-kompetencni-zalobu-na-zemana-pokud-nejmenuje-celou-navrzenou-vladu>

prezidenta²⁵³. Prezident následně pak 17. prosince 2021 jmenoval na návrh předsedy vlády Petra Fialy všech ostatních šestnáct členů vlády, včetně problematického kandidáta Jana Lipavského ministrem zahraničních věcí.

3.4.2.6 Pravomoc dosluhujícího prezidenta jmenovat předsedu Ústavního soudu

V poslední části druhého volebního období prezident České republiky Miloš Zeman zasáhl svým postojem do Ústavního práva ještě jednou, a to v rámci diskuse o možném jmenování nového předsedy Ústavního soudu, který by měl ve funkci vystřídat dosluhujícího dosavadního předsedu Ústavního soudu JUDr. Pavla Rychetského, který byl ve funkci od roku 2003. Tuto možnost jmenovat nového předsedu Ústavního soudu prezident Miloš Zeman začal výrazněji prezentovat od prosince 2022, kdy záměrem bylo ustanovit příštího předsedu Ústavního soudu poté co JUDr. Pavlovi Rychetskému vyprší 7. srpna roku 2023 jeho druhý mandát.

První zpráva o možném jmenování nového předsedy Ústavního soudu byla zveřejněna 7. prosince 2022²⁵⁴. Tento postoj prezident Miloš Zeman potvrdil dne 11. prosince 2022²⁵⁵. Následně prezident oznámil dne 18. prosince, že na této možnosti jmenování trvá, jelikož při položení této otázky třem vedoucím představitelům české justice všichni oslovení souhlasili s názorem prezidenta. Dále taktéž prezident oznámil, že ve věci si nechal zpracovat právní analýzu, na základě které se poté prezident definitivně rozhodne. Nutno poznamenat, že do současné doby prezident Miloš Zeman nezveřejnil jména těchto oslovených odborníků a ani nebyla veřejně publikována jím zadaná analýza.

Největším problémem byla podoba jmenování nového předsedy Ústavního soudu, respektive oprávněnost v dané době prezidenta Miloše Zemana, tak učinit. Prezidentu Zemanovi jeho druhý mandát v roli prezidenta vypršel 7. března 2023 tedy o celých pět měsíců dříve, než by vypršela funkce předsedovi Pavlu

---

²⁵³ LEINERT, Ondřej. Zeman ustoupil a jmenuje vládu včetně Jana Lipavského v pátek. Jeho výhrady ale trvají, říká Fiala. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2021, 14. 12. 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67011810-zeman-jmenuje-vladu-vcetne-jana-lipavskeho-v-patek-jeho-vyhrady-ale-trvaji-rika-fiala>

²⁵⁴ MACHOVÁ, Martina, Vojtěch BLAŽEK a Ondřej KOUTNÍK. Nervozita v justici: Zeman může skočit o půl roku a obsadit nejvyšší post. *Seznam zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 7. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-nervozita-v-justici-zeman-muze-dosadit-sveho-cloveka-misto-rychetskeho-220850>

²⁵⁵ PANCÍŘ, Tomáš a Katherine VAŠÍČKOVÁ. Prezident Zeman nevyloučil, že jmenuje nového šéfa Ústavního soudu. Amnestii ale nevyhlásí. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2022, 11. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-rozhovor-prezident_2212111604_kth

Rychetskému, kterého do této funkce sám jmenoval dne 7. srpna 2013²⁵⁶. V nastalé situaci tak bylo otázkou, zda by toto jmenování bylo přípustné nebo by se jednalo o zkracování pravomocí budoucího zvoleného prezidenta Petra Pavla, který byl zvolen prezidentem ve volbách konaných dne 13. - 14. 1. 2023 respektive v druhém kole 27. - 28. 1. 2023.

Na stranu prezidenta Miloše Zemana se částečně postavil ústavní právník prof. Gerloch, který k dané problematice zmínil, že Ústava samotná ani zákon o Ústavním soudu neomezují časově prezidenta v možnosti jmenování. Zmíněný přístup k jmenování by podle prof. Gerlocha mohl být legitimní v případě, že by došlo z nějakého důvodu kupříkladu k odložení voleb nového prezidenta, prezidentské volby by byly prohlášeny za neplatné nebo by byl vyhlášen nouzový stav²⁵⁷. Prof. Wintr naopak danou situaci a legitimitu takového aktu zpochybňoval, podle jeho názoru by v takové situaci šlo spíše o protiprávní jednání. V této záležitosti odkázal na polský ústavní soud, který se v podobné problematice vyjádřil tak, že by tímto způsobem byly tunelovány pravomoci budoucího prezidenta²⁵⁸. Prof. Kysela a spolu s ním i JUDr. Vyhnánek zastávali názor, že takovéto rozhodnutí prezidenta by bylo paktem, ke kterému by nešlo přihlížet z důvodu rozporu s ústavním pořádkem²⁵⁹. Prof. Kysela by pak takovéto jmenování považoval za těžko akceptovatelný ústavní exces²⁶⁰. K zmíněné situaci se vyjádřil i místopředseda Vrchního soudu v Praze JUDr. Robert Fremr, který takové možné jednání označil jako protiústavní²⁶¹. K nastalé problematice se vyjádřil i zmíněný stávající předseda JUDr. Pavel Rychetský, který uvedl, že : *Kompetence prezidenta*

---

²⁵⁶ Zeman jmenoval Rychetského, Davida a Šimáčkovou ústavními soudci. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2013, 7.8.2013 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/zeman-jmenoval-rychetskeho-davida-a-simackovou-ustavnimi-soudci-20130807.html

²⁵⁷ TOMÁŠ, Vašek. Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezují. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2022, 8. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-termin>

²⁵⁸ tamtéž

²⁵⁹ Zeman by mohl jmenovat nového šéfa Ústavního soudu, stávající má ale mandát do srpna. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022, 7. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zeman-by-mohl-jmenovat-noveho-sefa-ustavniho-soudu-stavajici-r~d93b34f2765911edbc030cc47ab5f122/>

²⁶⁰ Zeman nevyloučil, že ještě jmenuje nástupce Rychetského. Varování ústavních právníků navzdory. *Blesk.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER a.s, 2022, 11. prosince 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/730489/zeman-neylouchil-ze-jeste-jmenuje-nastupce-rychetskeho-varovani-ustavnich-pravniku-navzdory.html>

²⁶¹ ŠINDLEROVÁ, Denisa. Zemanovo jmenování předsedy Ústavního soudu může jeho chod paralyzovat, varují Blažek s Válkovou. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2023, 15. 1. 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3557856-zemanovo-predcasne-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-muze-jeho-chod-paralyzovat>

není vymezena pouze věcně, ale i časově,“ Dále k tomuto dodal: „Nový prezident by mohl, a dokonce musel, ignorovat krok svého předchůdce, pokud by tento předchůdce jmenoval nového předsedu Ústavního soudu v době, kdy je tato funkce stále obsazená²⁶²”.

Nastalá situace vyústila v prohlášení předsedy vlády Petra Fialy, který se dne 6. 2. 2023 sešel s prezidentem Milošem Zemanem a na tiskové konferenci poté prohlásil, že prezident Zeman odstoupil od svého plánu a do konce svého mandátu ve funkci prezidenta již nebude jmenovat předsedu Ústavního soudu a tuto odpovědnost nechá až na novém zvoleném prezidentu Petru Pavlovi.²⁶³

K závěru kapitoly je nutné poznamenat i poslední významnější postoj Miloše Zemana a to ve vztahu k návrhu předsedy vlády Petra Fialy jmenovat Mgr. Petra Hladíka na pozici ministra životního prostředí dne 29. 12. 2022²⁶⁴. Prezident Zeman však po setkání s kandidátem na ministra Petrem Hladíkem dne 4. 1. 2023 odmítl jeho jmenování do pozice ministra. V následném rozhovoru prezident Miloš Zeman potvrdil své odmítavé stanovisko s tím, že odkázal na své dřívější názory, kdy Ústava říká, že premiér pouze navrhuje ministra a když je něco navrženo může to být přijato i odmítnuto. Nastalá situace tak v přesných proporcích následovala i dřívější stanoviska prezidenta k možnosti nejmenovat navržené ministry. Jelikož obsahově se i tento případ shoduje s již výše uvedenými i co do názorové stránky věci autor nepokládá za důležité již vyřčené znovu opakovat.

4 Porovnání vlivů a změn jednotlivých ústavních činitelů

Následující kapitola bude analyzovat a porovnávat změny Ústavy a ústavního pořádku, které byly zapříčiněny ať už přímo či nepřímo výkonem funkce výše zmíněných osobností. Současně bude analyzován přístup jednotlivých jedinců ke konkrétní problematice, vývoj dané problematiky v čase společně

---

²⁶² Prezident republiky nejmenuje před koncem mandátu nového předsedu ÚS. *Advokátní deník* [online]. Praha: Advokátní deník, 2023, 6. 2. 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/02/06/prezident-republiky-nejmenuje-pred-koncem-sveho-mandatu-noveho-predsedu-us/>

²⁶³ Prezident Zeman nejmenuje nového předsedu Ústavního soudu, řekl Fiala. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2023, 5.2.2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/02/prezident-zeman-nejmenuje-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-rekl-fiala/>

²⁶⁴ Fiala poslal Zemanovi návrh na jmenování Hladíka ministrem. *České noviny* [online]. Praha: Česká tisková kancelář, 2022, 29.12.2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/fiala-poslal-zemanovi-navrh-na-jmenovani-hladika-ministrem/2304407>

s právní naukou. Bude vyjádřen pohled i autora této práce na danou věc či zhodnoceny ostatní názory, které se v případné diskusi k těmto tématům vedly.

4.1 Vlivy na vznikající Ústavu

4.1.1 Václav Havel

Největší vliv na samotné znění Ústavy měl jistě Václav Havel. Ovšem v jeho případě se jednalo o zvýhodněnou pozici, kdy jako bývalý prezident ČSFR a jeden z možných kandidátů na prezidenta nové samostatné České republiky měl určitý přístup, byť neformální, k tvorbě textace a celkově formování nové Ústavy, který by nebyl umožněn jen tak kdejakým jiným osobám. Sám Václav Havel, již za svého působení v roli prezidenta ČSFR, několikrát předkládal do diskuse možné znění nové Ústavy a měl tak již početné zkušenosti jak z praktické sféry, tak ze sféry teoretické. Nejpatrnější vliv Václava Havla může být uveden ve srovnání textace Ústavy tak, jak byla přijata a vyšla v účinnosti 1. 1. 1993 a poznámkách k textu Václava Havla z 7. 8. 1993²⁶⁵, kde Václav Havel v určitých pasážích přesně vystihuje budoucí problémy, kterým ústavní pořádek a Ústava samotná může v následujících letech čelit. Zvláště pak v oblasti územní samosprávy, postavení Senátu a i ve věci postrádání ustanovení, které by řešilo výjimečné stavy, ve kterých by se nová republika mohla naleznout.

Zřetelný je i vliv Václava Havla na znění Preambule, jak ji uvedl ve svém textu²⁶⁶ v porovnání s výsledným zněním obsaženým v Ústavě, tak i v dalších ustanovení, které je nejvíce patrné na poznámkách vztahujícím se k jednotlivým článkům²⁶⁷. Bohužel vlivem neznámých příčin se do dnešních dnů v Archivu vlády, Poslanecké sněmovny či Senátu nedochovaly potřebné písemnosti, které by dokládaly vývoj v rámci sepisování nové Ústavy. Přístupná jsou do dnešních dní pouze ustanovení vlády, která se vztahovala vůči vládní komisi mající na starost sepsání Ústavy, stejně tak dokumenty po předložení návrhu komise České národní radě jako tisk 152.²⁶⁸ Tato nedostupnost byla ověřena i při psaní této práce, kdy na

---

²⁶⁵ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

²⁶⁶ tamtéž

²⁶⁷ tamtéž

HAVEL, Václav, Připomínky k Ústavě ČR, [online], Praha, 1. 1. 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53537>,

U tohoto dokumentu je uvedené datum vzniku, které je zcela zřejmě nesprávné, tento dokument podle okolností mohl vzniknout nejspíše někdy na podzim roku 1992

²⁶⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ RADA, Vládní návrh Ústava České republiky, [online], Praha, 4. listopad 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01.htm

dotaz adresovaný Archivu Kanceláře Prezidenta a Archivu Parlamentu ČR bylo v obou případech několikrát odpovězeno s tím, že s danými dokumenty nedisponují.

4.1.2 Václav Klaus

Václav Klaus svůj vliv k vznikající Ústavě uplatnil oproti Václavu Havlovi především „nepřímým“ způsobem, tedy nikoliv navrhováním konkrétního znění jednotlivých článků, případně jejich úpravou, ale ze své pozice předsedy vlády. Prvním takovým dokumentem je programové prohlášení vlády²⁶⁹, kdy jako předseda Občanské demokratické strany se přihlásil k úkolu tvorby nové ústavy, které bylo následně započato usnesením 484 z roku 1992²⁷⁰, v rámci kterého byl Václav Klaus jmenován předsedou komise pro přípravu Ústavy České republiky. Ve sféře vznikající Ústavy tak bezesporu měl přinejmenším vliv na obsazení ostatních členů komise, kteří dané články následně sepisovali. Bohužel jak dokládá prof. Filip²⁷¹ výstupů z činnosti této komise je velice málo oproti komisi vzniklé ze strany předsednictva ČNR v rámci usnesení ze dne 2. července 1992, jejímž předsedou se stal Milan Uhde²⁷².

Nedostupnost k těmto materiálům potvrzuje i prof. Kysela²⁷³. Jedinými doklady tak dnes jsou komentáře a rozhovory tehdejších členů komise. Jak je uvedeno v disertační práci od Veroniky Svobodové, Václav Klaus své tehdejší působení v komisi popsal následovně: „*práce na Ústavě byla ve chvílích dělení Československa relativně okrajovou aktivitou*²⁷⁴“. Hlavní dopad tak ze strany Václava Klause byl zaprvé v prosazování politické vůle k vzniku nové ústavy a následně i v prosazování navrhovaného znění v České národní radě, jak je možno

---

²⁶⁹ Programové prohlášení vlády 1992. Vláda České republiky [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=26624>

²⁷⁰ USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, ze dne 10. července 1992, č. 484, o zřízení Komise vlády České republiky pro přípravu Ústavy České republiky.[online], Praha, 10. července 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online:

https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/A28B975F5D902D51C12571B606DCA33

²⁷¹ FILIP, Jan. Zapomenuté inspirace a aspirace Ústavy ČR (K 10. výročí přijetí Ústavy ČR). *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2002, **10**(4), 295–302. ISSN 1805-2789. Dostupné také z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/8211/7367>

²⁷² Usnesení předsednictva České národní rady z 1. schůze, [online], Praha, 2. července 1992, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/predsedn/usneseni/ue001.htm>

²⁷³ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-89-0.

²⁷⁴ SVOBODA, Veronika. *Vznik Ústavy České republiky*. Praha, 2018. Disertace. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Jan Kysela.

doložit v rámci projednávání návrhu dne 16. prosince 1992²⁷⁵, kdy právě Václav Klaus jako jeden z řečníků obhajoval navrhované znění z důvodu nutné potřeby ve vztahu k zakládání nového, samostatného státního útvaru.

4.2 Přímé vlivy na Ústavu

4.2.1 Václav Havel

Při analýze působnosti Václava Havla, Václava Klause i Miloše Zemana je zřejmé, že každý určitým způsobem dokázal chápání Ústavy a její vývoj posunout vždy jiným směrem a s jiným významem. Václav Havel svůj vliv na Ústavu uplatňoval především jeho podáními Ústavnímu soudu. Za celé dvou volební fungování Václav Havel podal celkem deset návrhů k Ústavnímu soudu, přičemž jednou byl návrh odmítnut pro nepřípustnost²⁷⁶ a jednou zamítnut²⁷⁷. Ve všech ostatních případech byly argumenty prezidenta natolik závažné a především důvodné, že ve zbylých osmi případech Ústavní soud minimálně částečně návrhu vyhověl nebo vyhověl zcela. Díky těmto návrhům byly často, mimo dalšího, prezidentovy pravomoci upřesněny, případně podán výklad vysvětlující vztah prezidenta k jednotlivým složkám moci ve státě. Vystihujícím příkladem může být již výše uvedený spor v rámci počítání lhůty podle čl. 50 odst. 1 Ústavy²⁷⁸, kdy právě díky zásahu prezidenta podáním návrhu Ústavnímu soudu bylo dovysvětleno, jak přesně je v Ústavě myšlena 15denní lhůta prezidenta na uplatnění veta a vrácení zákona k novému projednání a naopak ustál spor o kompetenci prezidenta jmenovat guvernéra a viceguvernéra České národní banky²⁷⁹. Na těchto dvou případech je zřetelně znát postoj Václava Havla k funkci a výkonu prezidenta. Václav Havel plně využíval svých kompetencí, které mu byly jako prezidentu dány a veškeré své pravomoci tvrdě obhajoval.

Oproti tomu je nutné konstatování, které vyplynulo z předchozích kapitol a to, že Václav Havel do určité míry, zvláště pak na konci svého druhého volebního období, se častěji stával mocí politickou, ve snaze být protiváhou vlády potažmo Parlamentu, místo toho, aby ve funkci prezidenta zastával moc neutrální, tak jak to prohlašoval ve svých textech při tvorbě Ústavy. Do velké míry tento stav byl

---

²⁷⁵ Stenoprotokol z jednání České národní rady, [online] Praha, 16. prosince 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010001.htm>

²⁷⁶ Usnesení Pl.ÚS 41/93 ze dne 29. 11. 1993

²⁷⁷ Nález ÚS. sp. zn. Pl. ÚS 4/95 ze dne 7.6.1995, vyhlášený pod č. 168/1995 Sb.

²⁷⁸ Nález ÚS. sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997, vyhlášený pod č. 30/1998 Sb.

²⁷⁹ Nález ÚS. sp. zn. Pl. ÚS 14/01 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 285/2001 Sb.

způsoben tehdejší politickou situací, především po tzv. opoziční smlouvě, kterou Václav Havel považoval za porušení demokratického principu. V té chvíli je možné spatřit posun Václava Havla (ať už vědomě nebo nevědomě) k funkci prezidentství, kterou je možné nazvat jako aktivistickou. Lze konstatovat, že v daný okamžik se Václav Havel sám určil coby prezident do role „*třetí komory Parlamentu*“, kdy částečně převzal na svoji funkci poslání opozice v Parlamentu. Tento názor autora lze podložit i při poohlédnutí na četnost uplatnění práva veta, kdy po dobu platnosti opoziční smlouvy Václav Havel vrátil k novému hlasování celkem 14 zákonů, tedy nejčastěji vůbec. Lze se domnívat, že právě u Václava Havla v tomto počínu je možné sledovat posun funkce prezidenta z čistě reprezentativní funkce, která je typická pro parlamentní republiku, kdy právě Parlament má rozhodující význam při tvorbě státní moci²⁸⁰ k systému, který má blíže poloprezidentským stylům vládnutí.

4.2.2 Václav Klaus

Na tento trend u role prezidenta, kdy se prezidenti minimálně snaží přiřknout své funkci co možná nejvíce pravomocí, ve svém působení navázal Václav Klaus a následně i Miloš Zeman. Václav Klaus svůj přímý vliv, kromě období končící ČSFR, uplatnil ovšem nejvíce jako premiér, kdy za jeho vládnutí došlo k první přímé novelizaci Ústavy, a to při ústavním zákonu vytvářejícím nové vyšší územně samosprávné celky²⁸¹. Dalším vlivem je bezesporu i jeho účast ve funkci předsedy ODS v takzvané „opoziční smlouvě“ s Milošem Zemanem, tehdejším předsedou ČSSD. Na tomto příkladu je možno zmínit i fakt, že právě Václav Havel, Václav Klaus a Miloš Zeman stáli společně, i když v průběhu let v různých funkcích, hned u čtyř novelizací Ústavy. U Václava Klause je též možné poukázat na vývoj jeho pohledu na roli prezidenta v ústavním pořádku České republiky.

Taktéž je vhodné upozornit na postoje Václava Klause k funkci prezidenta. Při nástupu do funkce prezidenta je možné vidět, že Václav Klaus se snažil navázat na funkci prezidenta tak, jak ji vykonával v prvním volebním období Václav Havel, tedy především jako hlava státu, jejíž hlavním úkolem je reprezentace státu a ne jeho politického vedení. Tento postoj je zřejmý již od jeho kandidatury na funkci prezidenta, kdy ve svém projevu vyjádřil svůj pohled na tuto funkci tak, že

---

²⁸⁰ FILIP, Jan, Jan SVATOŇ a Josef ZIMEK. Základy státovědy. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 266 s. Edice učebnic právnické fakulty MU; č. 399. ISBN 978-80-210-4057-1.

²⁸¹ Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

prezident nesmí vytvářet protiváhu výkonné či legislativní moci²⁸², kdy jasně narážel právě na druhé volební období Václava Havla a jeho aktivitě při legislativním procesu, přednostně při vracení zákonů k novému hlasování²⁸³.

Postoj Václava Klause, který v projevu zmiňuje i funkci prezidenta jako čínorodou a aktivní, nikoliv však aktivistickou, kdy „*prezident nesmí být hybatelem politické scény, ale nenápadnou autoritou schopnou nepřímo ovlivňovat*²⁸⁴“. Současně je zde vidět negativní postoj Václava Klause k něčemu, co se v nauce u funkce prezidenta nazývá „*pouvoir neutre*“ neboli moc neutrální, tak jak to popisuje doc. Zdeněk Koudelka²⁸⁵ či prof. Pavlíček²⁸⁶. Zároveň je nutné tento postoj z roku 2003 konfrontovat s pozicí Václava Klause v době končícího druhého volebního období v roce 2013. Pozice v legislativním procesu bude rozebrána dále, zde je zmíněna pouze odpověď Václava Klause na tuto problematiku, kterou pronesl v rámci brífinku návštěvy prezidenta na jednání vlády 6. března, které zněla: „*(v případě změn Ústavy) ...tak by mohlo být nějaké posílení pozice prezidentského veta, které díky slabé pozici, kterou toto veto má, tak je to spíše symbolikou než reálnou možností zasáhnout do chodu a vývoje v naší zemi*²⁸⁷“. Zde je jasně viděn posun vnímání role prezidenta, který byl završen v období Miloše Zemana. Václav Klaus posouval pravomoci prezidenta. Tento posun je pak možné dokumentovat u postoje ohledně ratifikování mezinárodních smluv a používání prezidentského veta, kterýžto posun bude rozebrán níže.

4.2.3 Miloš Zeman

Miloš Zeman svůj přímý vliv projevil taktéž především v období, kdy zastával funkci předsedy vlády v letech 1998-2002, kdy v tomto období byly přijaty

---

²⁸² KLAUS, Václav. Projev Václava Klause jako prezidentského kandidáta, Pražský hrad, 15. ledna 2003. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2003, 15. ledna 2003 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1006>

²⁸³ K tomuto je nutné znovu zmínit i citát Václava Klause ve kterém tvrdil: „Veto prezidenta, to má být jednou za desetiletí, a ne aby se pan prezident několikrát za týden pokusil vetovat zákon, to už je podle mě pošlapání základních prvků parlamentní demokracie“ KOPECKÝ, Josef. Klaus: Havel vetem šlape po demokracii. *Senát* [online]. Praha: Economia, 2001, 19. 4. 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-1018983-klaus-havel-vetem-slape-po-demokracii>

²⁸⁴ KLAUS, Václav. Projev Václava Klause jako prezidentského kandidáta, Pražský hrad, 15. ledna 2003. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2003, 15. ledna 2003 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1006>

²⁸⁵ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-126-7.

²⁸⁶ PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. *Zákony s poznámkami* (Linde). ISBN 80-7201-391-2.

²⁸⁷ Tiskový brífink po návštěvě prezidenta Václava Klause na jednání vlády, 6. března 2013. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2013, 6. 3. 2013 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=104129&tmplid=50%C2%A7>

jedny z nejrozsáhlejších úprav Ústavy. Jak již bylo vysvětleno výše, tyto změny byly v podobě schválení úprav v souvislosti s členstvím České republiky v Severoatlantické alianci²⁸⁸ a v souvislosti s přípravou na vstup České republiky do Evropské unie²⁸⁹. Na období výkonu prezidenta se v případě Miloše Zemana nutno dívat částečně odlišnou optikou na rozdíl od jeho předchůdců, a to především z důvodu novelizace Ústavy z roku 2012, která v České republice zavedla přímou volbu prezidenta²⁹⁰. Právě volba Miloše Zemana prvním přímo voleným prezidentem byla sama o sobě největším přímým ovlivněním Ústavy z jeho strany, neboť právě on do jisté míry otestoval nově zavedený systém, a právě s ním budou následní prezidenti v budoucnu porovnáváni.

Je potřebné v této souvislosti poznamenat, že otázka přímé volby prezidenta byla diskutována již od samotného počátku České republiky. Sám Václav Havel byl dlouholetým zastáncem přímé volby prezidenta, konečně tento názor je vidět i v rámci jeho poznámek k vznikající Ústavě již v roce 1992²⁹¹. Václav Klaus byl zprvu ostýchavý k myšlence zavedení přímé volby²⁹², kdy sice chápal argumenty pro přijetí tohoto systému, připouštěl její zavedení, ale nepřikláněl se k ní. Obrat v tomto názoru přišel v druhém volebním období, kdy na adresu přímé volby po přijetí novelizace v roce 2012 uvedl, že v přímé volbě spatřuje fatální chybu. Dosavadní problémy, podle jeho přesvědčení, nebyly nic v porovnání s problémy, které přijdou s přímou volbou. Doslovně k tomu na závěr dodává: „*Přímá volba prezidenta bude nová velká česká superstar, kde racionální úvahy půjdou stranou*“²⁹³.

I v akademické sféře se názory na přímou volbu prezidenta v tehdejší době velmi rozcházely. Jedním z hlavních argumentů proti přijetí novelizace Ústavy, která by zakládala přímou volbu prezidenta, byla již úspěšně zavedená parlamentní

---

²⁸⁸ Ústavní zákon č. 300/2000 Sb., Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

²⁸⁹ Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²⁹⁰ Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., Ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

²⁹¹ HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

²⁹² KLAUS, Václav. Přímá volba prezidenta jako program pro naši zemi?. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2002, 5. 3. 2002 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1789>

²⁹³ Interview s Václavem Klausem, IN: Nedělní Partie TV Prima,[online] Praha, 18. 12. 2011, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.klaus.cz/clanky/3010>

forma vládnutí, kdy v takovém systému prezident má mít především reprezentativní roli, má dopomáhat stabilitě řádu a být mediátorem případných politických sporů.²⁹⁴ Právě za Miloše Zemana přešla forma prezidenta z především reprezentativní více do role vládnutí, což dokazuje i množství sporů, které byly sepsány výše, ohledně pravomocí prezidenta ať už u jmenování ministrů a vůbec vzniku a tvorby vlády.

Úpadek parlamentní formy vládnutí v České republice je možno z dříve nastíněného vidět i ve vztahu, jak se s danou problematikou vládní představitelé, především pak předsedové jednotlivých vlád a i celkově Parlament dokázal vypořádat. Místo toho, aby ať už předsedové vlád nebo Poslanecké sněmovny potažmo Senát šli ve výše nastíněných problematikách s prezidentem do sporu, a obhajovali své ústavní postavení, a to ať formou kompetenční žaloby, případně až cestou ústavní žaloby na prezidenta. Místo obrany parlamentarismu citelně ustupovali prezidentovi v požadavcích a do jisté míry pomáhali vytvářet určitou představu o tom, že prezidentovi dané pravomoci skutečně náleží a daný výklad Ústavy je správný.

Tento úkaz lze nejlépe vystihnout u Senátní žaloby z roku 2019, stejně tak jako u možné aplikace článku 66. Ústavy. Sám prezident Miloš Zeman na konci druhého volebního období na otázku, zdali u případu jmenování Rusnokovy vlády v roce 2013 byla z jeho strany snaha nastolit či minimálně přiblížit politický systém v ČR k systému prezidentskému, zněla odpověď „*Samozřejmě že ano*“. Dále k tomu dodal, že on sám je zastáncem, aby po vzoru ČSFR byla zavedena pravomoc prezidenta předkládat návrhy zákonů a v případě, že prezident by uplatnil právo veta, přehlasování takového veta by mělo být pouze v případě kvalifikované většiny.²⁹⁵ Tento výrok nelze brát jinak, než jako přiznání k odůvodněnosti senátní žaloby z roku 2019, kdy právě jmenování Rusnokovy vlády bylo Senátem označeno jako jeden z aktů, kterými se prezident dopustil hrubého porušení Ústavy. Nelze

---

²⁹⁴ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-75-9.

KYSELA, Jan. Přímá volba prezidenta republiky jako symptom krize legitimacy ústavního systému. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 42-59. ISBN 978-80-210-4520-0.

²⁹⁵ ZEMAN, Miloš. In: *Partie Terezie Tománkové [televizní pořad]*. CNN Prima News, 5. 3. 20223, v čase záznamu od 31. minuty, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/sledujte-partii-s-milosem-zemanem-posledni-rozhovor-ve-funkci-prezidenta-206500>

v žádném případě připustit, aby nejvyšší ústavní činitel a hlava státu svévolně měnila politický systém v zemi nebo byť se o to alespoň pokoušela.

U tohoto případu lze spatřovat chybovost ústavodárce při novelizaci Ústavy, kterou byla zavedena přímá volba prezidenta. Pochybení v tomto případě nepocházelo z úpravy volby samotné, ale ve způsobu, jakým byla nepřímo okleštěna pravomoc ostatních ústavních institucí. Ústavním zákonem č. 71/2012 Sb. byla přijata úprava, která nově požadovala třípětinové většiny všech poslanců. Nově tak na ústavní žalobu bylo potřeba stejné kvorum jako na schválení ústavního zákona, což z pohledu autora práce je značně nelogický krok. V důvodové zprávě k této úpravě nelze nalézt žádné racionální odůvodnění takovéto úpravy. Nelogičnost této úpravy je spatřována v následujícím. Senát je jediným možným návrhovatelem žaloby, ale současně tato žaloba musí být odsouhlasena Poslaneckou sněmovnou, a to kvalifikovanou většinou všech poslanců, a to přes to, že jediným orgánem, který může vyslovit vinu či nevinu v takovém případě je Ústavní soud. Je možné pochopit ústavodárce v tom smyslu, že do tak závažného procesu chtěl zapojit i Poslaneckou sněmovnu, ale způsob, jakým tak učinil činí v českém politickém prostředí, podle názoru autora, takovouto úpravu nepoužitelnou. Nejvhodnější právní úprava by mohla být v daném případě v zavedení nového způsobu hlasování u žaloby na prezidenta, kdy by se o žalobě jednalo na společné schůzi obou komor Parlamentu a výsledná tří pětinová kvalifikovaná většina by se tak brala z celkového počtu poslanců a senátorů. Druhá, proveditelnější úprava by byla ve stanovení pouhé absolutní většiny při hlasování v Poslanecké sněmovně.

4.3 Nepřímé vlivy na Ústavu

4.3.1 Legislativní proces ze strany prezidenta

Při porovnávání vlivů, které dosavadní prezidenti promítali do legislativního procesu je možné tyto rozdělit do dvou základní okruhů. Prvním okruhem je postavení, které zaujali v legislativním procesu při přijímání nových zákonů a druhým tak postavení u přijímání a ratifikace mezinárodních smluv.

Ústava uděluje prezidentovi zvláštní postavení v legislativním procesu, a to možnost vracet přijatý zákon k novému hlasování (čl. 50 Ústavy odst. 1)²⁹⁶ a dále pak čl. 62 písm. i Ústavy stanovuje, že prezident republiky podepisuje zákony.

---

²⁹⁶ K tomuto se váže i článek 62 písm. h Ústavy

Všichni dosavadní prezidenti tuto možnost využívali. Václav Havel za své období vrátil k novému hlasování 24 zákonů, z toho čtyřikrát se svým odůvodněním u poslanců uspěl a vetovaný zákon při novém hlasování nebyl schválen a u dalších pěti zákonů prezident následně podal návrh Ústavnímu soudu, kdy byl zákon buď zcela zrušen nebo byla zrušena jednotlivá ustanovení. Z tohoto počtu je tak zřejmé, že se svými názory prezident uspěl minimálně částečně ve více jak 1/3 případech.

Mimo to Václav Havel zavedl nebo minimálně poprvé použil tři další možnosti, jak se vypořádat se zákony, které ústavní pořádek nezná. Prvním z nich byla výhrada k zákonu formou dopisu, ve kterém prezident vysvětloval své často záporné stanovisko, aniž by však zákon vrátil k novému hlasování. Tímto přípisem se prezident snažil ovlivňovat předně následný vývoj daných zákonů ať už formou novelizací, případně nových zákonů. Takovýmto postupem zasahoval do vývoje legislativy pouze nepřímo, pakliže vůbec. Tento postup tak sloužil pouze k vyjádření kritiky či vlastnímu postoji k problematice. Václav Havel takto postupoval především v letech 1993, 1995 a v období let 2000-2002, kdy tento postup použil v sedmnácti případech²⁹⁷.

Na takovémto postupu patrně nelze spatřovat nic, co by svým způsobem dokázalo, ať už negativně, či pozitivně, zvláště ovlivnit chápání role prezidenta. Na tento postup, na který dále navázali i ostatní prezidenti, lze nahlížet jako na výkon role prezidenta v materiálním smyslu, kdy prezident má coby hlava státu určitou možnost, jak přiklánět pozornost k určitým tématům, které Parlament přehlídl či jim nevěnoval dostatečnou bedlivost. Tímto způsobem prezident může předkládat a vyzdvihovat do diskuse názory objevující se mimo zákonodárny sbor a svojí autoritou přimět zákonodárce, aby věnovali tématu větší pozornost, třeba právě z jiného úhlu pohledu.

Druhým nově zavedeným postupem bylo odmítnutí podpisu zákona, a to i naproti znění Ústavy čl. 51 a taktéž čl. 62 písm. i, kdy Ústava stanovuje povinnost prezidenta zákony podepisovat, jak je uváděno v komentáři od JUDr. Herce²⁹⁸.

---

²⁹⁷ Seznam zákonů podepsaných s výhradami, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Event?eventType=Z%C3%A1kony%20podepsan%C3%A9%20s%20v%C3%BDhradami>

²⁹⁸ „Ústava ve svém čl. 51 stanoví, že přijatý zákon podepisuje předseda Poslanecké sněmovny, prezident republiky a předseda vlády. Základním účelem podpisu každého z nich je osvědčení skutečnosti, že písemné vyhotovení zákona odpovídá znění, v němž byl přijat. Je-li tomu tak, podpis zákona je jejich povinností.“ Viz: BAROŠ, J., HERC, T., JÁGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, L., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I.,

S tímto názorem povinnosti prezidenta podepisovat zákony, a to i ústavních, se ztotožňuje i výklad v rámci dalších komentářů Ústavy²⁹⁹, kdy je dále vyjádřen názor, že taková povinnost plyne i u zákona, který byl vrácen prezidentem k novému hlasování. K tomuto problému se vyjádřil Ústavní soud³⁰⁰, který konstatoval, že takovéto jednání, kdy prezident odmítne připojit svůj podpis, není v souladu s Ústavou a je jeho povinností zákon podepsat nebo uplatnit veto. Jak dále konstatoval Ústavní soud a předtím i právní nauka, nepřipojení podpisu prezidenta nebrání k vyhlášení takového zákona.

Do jisté míry odlišný názor na tuto problematiku zmiňuje doc. Koudelka³⁰¹, který u tohoto tématu nepodepisování zákonů vidí vznik nové ústavní zvyklosti, kdy vyhlášení vetovaného zákona se děje bez podpisu prezidenta. Zde zmiňuje právě počátek této „tradice“ u Václava Havla, který takto postupoval u novelizace zákona správních poplatků.³⁰² Doc. Koudelka uvádí, že tato nová ústavní zvyklost byla dále uzákoněná v jednacím řádu Poslanecké sněmovny § 107 odst. 3³⁰³. Je vhodné dodat, že i doc. Koudelka zmiňuje negativní postoje k takovému výkladu, jak uvádí například doc. Jirásek³⁰⁴. Podporující argument této ústavní zvyklosti pak přichází za prezidentství Václava Klause, který takto odmítl přiložit svůj podpis ke dvanácti zákonům.

V tomto postupu pokračoval i Miloš Zeman, který rovněž, byť ne v tak velké míře jako jeho dva předchůdci, taktéž tuto variantu nakládání se zákonem využil. Jednalo se právě o případ tzv. daňového balíčku³⁰⁵, kdy formou dopisu předsedovi Poslanecké sněmovny předložený zákon vrátil bez podpisu „*k dalšímu opatření*“. Z toto pohledu tak skutečně lze souhlasit do určité míry s doc. Koudelkou s tím, že

---

RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²⁹⁹ Například se jedná o komentář Ústavy od BAHÝLOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-6]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁰ Nález Pl.ÚS 6/21 ze dne 22. června 2021, vyhlášen pod č. 301/2021

³⁰¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-126-7.

³⁰² Jednalo se o zákon č. 273/1994 Sb., u kterého Václav Havel použil práva veta a zákon vrátil k novému hlasování. Prezidentovo veto bylo následně přehlasováno, ale prezident svůj podpis odmítl připojit.

³⁰³ Zákon č. 90/1995 Sb., zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

³⁰⁴ HLOUŠEK, Vít a Vojtěch ŠIMÍČEK, ed. *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3611-7.

³⁰⁵ Zákon č. 609/2020 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony

zvyklost tu u funkce prezidenta skutečně existuje, neboť u třech dosavadních vykonavatelů funkce prezidenta ji za více jak třicetileté fungování samostatné České republiky využili všichni, a to i přesto, že články 51 a 62 Ústavy tuto povinnost ukládaly a ani jednou nebyly změněny v rámci novelizací Ústavy.

Ovšem zavedení tohoto postupu a jeho využívání prezidenty, podle autora tohoto textu, nemůže automaticky znamenat, že takovýto postup by měl být běžný a v souladu s výkonem funkce prezidenta. Z této problematiky, i přes nález Ústavního soudu, který jasně říká, že takovéto jednání není ústavní, vyvstávají dvě zásadní otázky. První z nich je situace, kdy sám Ústavní soud stanovuje, že nepřipojení podpisu nedosahuje takové intenzity, aby to mělo vliv na řádné ukončení legislativního procesu. Je tedy otázkou, zda tyto články v Ústavě nejsou obsoletní, co se podpisu prezidenta týče a neměly by být přeformulovány například do znění: „*Prezident může připojit svůj podpis k zákonu*”.

S tímto pak přichází na řadu druhá otázka ve sféře čl. 54 odst. 3 a čl. 65 odst. 2 Ústavy. Prezident je podle čl. 54 odst. 3 ze své funkce neodpovědný, kdy výjimku představuje ústavní žaloba pro velezradu nebo hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku (čl. 65 odst. 2 a 3 Ústavy)³⁰⁶. Je tedy otázkou, v případě že je nepodepsání zákona prezidentem v rozporu s Ústavou, naplňuje nebo může v určitých případech naplňovat takovéto jednání skutkovou podstavu velezrady nebo hrubého porušení Ústavy či jiné součásti ústavního pořádku?

V komentáři k Ústavě³⁰⁷ u pojmu velezrady je uváděno, že pod tímto termínem můžeme spatřovat takové jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu. Svrchovaností v tomto pojetí je možno vidět nezávislost faktické i formální státní moci na jakékoliv zahraniční či tuzemské moci. Jednání proti celistvosti pak značí takové jednání, které má za cíl rozvrácení státu nejenom v rámci území, ale jak píše prof. Filip i jednoty státu³⁰⁸. Poslední podstatou je případné jednání proti demokratickému řádu. Tento pojem zahrnuje podle nejrůznějších výkladů

³⁰⁶ SLÁDEČEK, Vladimír a Helena HOFMANNOVÁ. K odpovědnosti prezidenta republiky za jednání, které není výkonem funkce. *Právník*. 2021, 2021(8), 617-635.

³⁰⁷ BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, E., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-6]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁰⁸ BAHÝLOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-6]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

především principy, na kterých je Česká republika založena (čl. 9 odst. 2). Mezi takovéto principy pak mezi ústavními právníky jsou především uváděny principy svrchovanosti lidu, právního státu, dodržování základních práv a svobod.³⁰⁹ Z uvedeného vymezení vyplývá, že toto jednání by nespĺňovalo definici velezrady. Otázkou tedy zůstává u hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku. Z vyznění samotné textace vyplývá, že případné porušení musí být určité míry intenzity, tedy jak článek sám implikuje takovéto porušení musí být hrubého charakteru. Nemůže se tak jednat o jakékoliv porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku³¹⁰.

Ústavní soud již mnohokrát v zmíněném nálezu Pl. ÚS 6/21 konstatoval, že takovýto postup prezidenta, kdy nepřipojí svůj podpis, není v souladu s Ústavou, tedy z logiky věci dochází k porušení Ústavy. Ovšem nyní vyvstává otázka intenzity, neboť Ústavní soud ve věci taktéž konstatoval, že takovéto porušení nedosahuje intenzity do té míry, aby tím byla narušena platnost a účinnost takového zákona. Z tohoto konstatování vyplývá, že nepodepsání zákona nenaplňuje skutkovou podstatu hrubého porušení Ústavy, neboť nepřipojením prezidentova podpisu k takovému zákonu není, jakkoliv dále dotčen zbytek právního řádu a ani legislativní postup s kterým je spojená vznikající nová právní úprava.

V této souvislosti je tak pravděpodobné, že případná žaloba na prezidenta by u Ústavního soudu neuspěla. Osobně vidím možný úspěch takovéto žaloby jen za předpokladu, že by prezident odmítal soustavně podepisovat zákony a vůbec by nevyužíval práva vrácení zákonů k novému hlasování podle čl. 50 Ústavy. V závěru lze tak konstatovat, že všichni výše zmínění prezidenti tedy Václav Havel, Václav Klaus i Miloš Zeman ve specifických případech porušili své pravomoci, které jim byly coby prezidentům svěřeny Ústavou. Bohužel současná Ústava a ani Ústavní soud takové porušení nevnímá jakožto závažné porušení, které by mělo být jakoukoliv formou sankcionováno. Samostatnou otázkou na zvážení zůstává, jak

---

³⁰⁹ FILIP, Jan, Pavel HOLLÄNDER a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-599-5.

WAGNEROVÁ, Eliška, Martin DOSTÁL, Tomáš LANGÁŠEK a Ivo POSPÍŠIL. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. Komentáře (ASPI). ISBN 978-80-7357-305-8.

³¹⁰ RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

takovýto přístup k zákonům a jejich nepodepisování může být v souladu s čl. 59 Ústavy a s tím i slibem každého nastupujícího prezidenta. Slib prezidenta republiky podle čl. 59 odst. 2 Ústavy zní: „*Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí*”³¹¹. Tento článek můžeme nazvat imperfektní. Velmi těžko si lze podle názoru autora představit, že by Ústavní soud odsoudil prezidenta republiky, ať už z velezrady, případně z hrubého porušení Ústavy nebo jiné části ústavního pořádku, protože prezidentovo konání by bylo v rozporu se složeným slibem. Práce se tak kloní spíše k názoru JUDr. Tomáše Herce³¹², kdy slib lze vnímat především jako závazek všem občanům. Zcela rozdílný názor oproti tomu zastává JUDr. Ladislav Vyhnánek, který ve slibu nespatřuje pouze ceremoniální deklaraci, ale normu, ze které vyplývají prezidentu povinnosti.³¹³

Posledním postupem, který byl zaveden Václavem Havlem a dále pak používán především Václavem Klausem je uplatnění suspenzivního veta k zákonu podle čl. 50 Ústavy v době, kdy o zákonu již Poslanecká sněmovna nebude moci znova hlasovat dle § 98 odst. 2) a § 121 odst. 1) jednacího řádu Poslanecké sněmovny³¹⁴. V tomto případě tak nastává výjimka, kdy toto suspenzivní veto prezidenta získává absolutní povahu³¹⁵. V odborné literatuře takto podanému vetu se též nazývá kapesní veto. Tato možnost byla poprvé použita Václavem Havlem, kdy k tomuto kroku přistoupil pouze jednou, a to u návrhu zákona o změně některých zákonů v oblasti živnostenského podnikání³¹⁶. Způsob využití takového postupu Václavem Havlem dokazuje výjimku z pravidla. Opačný přístup je však vidět u Václava Klause. Zde není možné takovýto postup vykládat jako výjimku z pravidla, neboť Václav Klaus tohoto postupu značně využíval, celkem u sedmi návrhů zákonů, čtyřikrát v prvním volebním období a třikrát ve druhém. Jediným

---

³¹¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

³¹² BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, L., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-23]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³¹³ BAHÝĚOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-23]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³¹⁴ Zákon č. 90/1995 Sb., zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

³¹⁵ O absolutní povaze takového veta mluví například i JUDr. Radovan Suchánek viz. BAHÝĚOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-7]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³¹⁶ Jednalo se o sněmovní tisk č. 978 v rámci 3. volebního období 1998-2002

dosavadním prezidentem, který stejný krok neučinil je Miloš Zeman. Miloš Zeman zároveň používal práva vrátit zákon k novému hlasování ze všech prezidentů jen minimálně, a to celkem v deseti případech, kdežto jeho předchůdci tohoto práva využili v případě Václava Havla celkem u dvaceti pěti zákonů a Václava Klause dokonce u šedesáti třech zákonů.

Takzvané kapesní veto a jeho používání lze pokládat za ústavní postup, který není Ústavou explicitně očekáván, ale prezident pouze realizuje svoje pravomoci do maximální možné míry. Ústava samotná příkládá vetu prezidenta suspenzivní charakter v tom smyslu, že do 15 dnů od předložení zákona prezidentovi, může takový zákon vrátit k novému hlasování Poslanecké sněmovně. Jak již bylo vysvětleno, kapesní veto nabírá podobu ne z Ústavy samotné, ale až v kombinaci se zákonem o jednacím řádu Poslanecké sněmovny § 121 odst. 1.³¹⁷ Je ovšem teoretickou otázkou, zdali toho ustanovení zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny je v souladu s Ústavou, když Ústava v čl. 50. odst. 2 výslovně stanovuje, že Poslanecká sněmovna hlasuje o vráceném zákonu znovu, aniž by dále například uváděla například možnost, že podrobnosti o hlasování stanoví zákon, což by v takovém případě mohla být právě úprava jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Tato otázka však již není ve sféře pravomocí prezidenta. Jestliže prezident uplatnil své Ústavou dané právo vrátit zákon k novému hlasování řádně, tedy s odůvodněním a ve stanovené lhůtě, je chybou zákonodárce, ne prezidenta, že se sám omezil o možnosti hlasování a tím nepřímo posílil pozici prezidenta.

Druhá celková oblast je pak v ratifikaci mezinárodních smluv, přesněji v rámci čl. 63 odst. 1 písm. b Ústavy, kde se stanovuje, že prezident ratifikuje mezinárodní smlouvy. Tato pravomoc byla již osvětlena v předchozích kapitolách a jak Václav Havel, tak Miloš Zeman v této sféře prezidentské pravomoci příliš nevychylovali. Největší problém nastal za éry Václava Klause, a to v případě Lisabonské smlouvy a následně i u Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě, kdy v obou případech Václav Klaus odmítal podepsání těchto smluv a zároveň kladl podmínky pro případnou ratifikaci. Důležitý v tomto případě byl nálezn Ústavního soudu ve věci Lisabonské smlouvy, kdy Ústavní soud nepřímo prezidentovi sdělil, že u mezinárodní smlouvy, která byla řádně sjednána a s jejíž

---

³¹⁷ Zákon č. 90/1995 Sb., zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárný sbor, je povinen danou mezinárodní smlouvu podepsat.³¹⁸ Prezident má jistou manipulační možnost u ratifikace mezinárodní smlouvy. To je jednak dáno z titulu samotné funkce prezidenta, který je v demokratickém parlamentním systému především chápán i jako ochránce řádu a nelze tvrdit, že by prezident musel nutně a bezpodmínečně ratifikovat vše, co by jemu bylo předloženo. Druhý fakt, jak zmiňuje i doc Koudelka, v současném právním řádu absentuje právní nástroj, kterým by bylo možno prezidenta ať už obejít či přímo ho donutit k podepsání.³¹⁹ Ovšem i přes řečené nelze uvažovat o prezidentském „vetu“ u mezinárodních smluv, spíše lze přejít na výklad prof. Malenovského, který tvrdí, že prezident může zasáhnout do ratifikace buďto tím, že podá návrh na posouzení souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem Ústavnímu soudu, případně odložení aktu ratifikace, ale až po konzultaci a přáním vlády na takovéto dočasné pozastavení v situaci, kdy si to žádá významný politický zájem státu. V ostatních případech je prezident povinen přikročit k ratifikaci mezinárodní smlouvy.³²⁰ Lze si taktéž představit, že prezident pozastaví ratifikaci i při zcela výjimečných situacích (válečný stav). V případě Lisabonské smlouvy tak jednání prezidenta Václava Klause bylo na samotné hraně ústavnosti, kdežto u Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě nelze nalézt jakékoliv racionální odůvodnění k tomu, aby prezident přistoupil k ratifikaci mezinárodní smlouvy až po osmi letech, a to navíc až po přímé výhružce od Senátu.

4.3.2 Jmenovací pravomoci prezidenta

Ústava České republiky přiznává prezidentovi právo jmenovat (a společně s tím v určitých případech i odvolávat) některé funkcionáře. Především tyto pravomoci jsou uváděny mezi výlučné pravomoci prezidenta, u kterých není potřeba kontrasignace takovéhoho aktu. Výlučná jmenovací pravomoc náleží prezidentovi podle čl. 62 Ústavy. Tento článek výslovně zmiňuje pod písm. a) jmenování a odvolávání předsedy a dalších členů vlády, kdy zároveň přijímá jejich demisi jak samostatně, tak vlády jako celku, písm. e) jmenuje soudce

³¹⁸ Nález ÚS. sp.zn. Pl.ÚS 29/09 ze dne 3. 11. 2009, vyhlášený pod č. 387/2009 Sb., odst. 116. až 121.

³¹⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-126-7.

³²⁰ MALENOVSKÝ, Jiří. Kulečník namísto štafetového běhu v ratifikačních řízeních o integračních smlouvách v ČR. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2009, Roč. 17, č. 4, s. 115-124. ISSN 1210-6410.

Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy, písm. f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu, písm. j) jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu a pod písm. k) jmenuje členy Bankovní rady České národní banky. Společně s tímto výčtem prezident taktéž v rámci kontrasignace čl. 63 Ústavy písm. g) jmenuje a povyšuje generály a podle písm. i) jmenuje soudce.

Každý z výše popisovaných osobností ať už Václav Havel, Václav Klaus či Miloš Zeman se dostali během jejich působení do větších či menších sporů ve sféře jmenovací pravomoci prezidenta, přičemž všichni zmínění svým způsobem minimálně do jisté míry odmítali jmenovat konkrétní osoby do funkcí ministrů. U Václava Havla došlo patrně k nejvýznamnějšímu střetu v rámci jmenování guvernéra ČNB, kdy tehdejší vláda s jejím předsedou Milošem Zemanem nesouhlasila, když ve věci jmenování podle jejího názoru nejsou takováto rozhodnutí prezidenta republiky bez spolupodpisu předsedy vlády platná. Prezident Václav Havel svůj postup obhájil před Ústavním soudem³²¹, kdy Ústavní soud těsnou většinou osmi hlasů proti sedmi stanovil, že u jmenovacího aktu guvernéra a viceguvernéra ČNB není vyžadován podpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena. Tento stav byl zároveň potvrzen Ústavním soudem i v rámci nálezu ohledně stanovení hlavního cíle ČNB³²².

Václav Klaus naopak narazil na problematiku jmenování a odvolávání předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu, a to v případě odvolání tehdejší předsedkyně Nejvyššího soudu Ivy Brožové, kdy Ústavní soud v nálezu zrušil prezidentské rozhodnutí o odvolání předsedkyně Brožové z funkce předsedkyně³²³. Následně Václav Klaus narazil u Ústavního soudu i při pravomoci jmenovat při rozhodnutí o jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu JUDr. Bureše, Ústavní soud znovu potvrdil své předchozí stanovisko, že prezident je při jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu omezen při výběru a to tak, že může jmenovat pouze soudce, kteří již na Nejvyšším soudě působí a jsou k němu přiděleni platným rozhodnutím ministra spravedlnosti, po předchozím souhlasu předsedy Nejvyššího

³²¹ Nález ÚS sp. zn. Pl.ÚS 14/01 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 285/2001 Sb.

³²² Nález ÚS sp. zn. Pl.ÚS 59/2000 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 278/2001 Sb.

³²³ Jednalo se o nález II.ÚS 53/06 ze dne 12. 9. 2006 s následným nálezem Ústavního soudu Pl.ÚS 17/06 ze dne 12. 12. 2006, kdy Ústavní soud stanovil, že rozhodnutí ministra spravedlnosti, kterým přidělil soudce k Nejvyššímu soudu je možné jen za souhlasu předsedy Nejvyššího soudu a absence takového souhlasu byla v rozporu s čl. 63 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

soudu. Ústavní soud tak zrušil rozhodnutí prezidenta Václava Klause ze dne 8. 11. 2006, kterým byl JUDr. Bureš jmenován.³²⁴

Další problém nastal s článkem 63. odst. 1 písm. i Ústavy ve věci jmenování nových soudců, kdy v roce 2005 odmítl prezident Václav Klaus jmenovat třicet dva justičních čekatelů na pozici soudce. Z tohoto nejmenování vyvstal následně případ nejmenování Petra Langerera, který proti nerozhodnutí prezidenta, jehož jmenování bylo odmítnuto, ale bez odůvodnění, podal žalobu, načež věc skončila až u Nejvyššího správního soudu, a to hned dvakrát³²⁵. Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích konstatoval, že ačkoliv na jmenování do funkce soudce není právní nárok, není z toho možné vyvozovat možnost nerespektování veřejných subjektivních práv, která mohou být postupem prezidenta dotčena. Kandidát je oprávněn se dovolávat práva na rovné podmínky a nebýt při výběru diskriminován, stejně tak musí být taková věc projednána bez zbytečných průtahů.³²⁶ V druhém rozhodnutí NSS je pak důležité sdělení, které stanovuje že: *„prezident republiky při jmenování soudců realizuje úvahu svěřenou mu zákonem, která musí zůstat v jeho mezích. Není oprávněn stanovit podmínky vlastní, které by nebyly obsaženy v zákoně samotném. Pokud se prezident republiky rozhodne kandidáta vlády nejmenovat, pak je povinen jasně a srozumitelně odůvodnit, proč jej odmítl“*.³²⁷ Stanovisko řečené Nejvyšším správním soudem je důležité ve vztahu k rozhodnutí Městského soudu v Praze³²⁸, který potvrdil povinnost prezidenta republiky o návrhu na jmenování justičního čekatele rozhodnout a v případě negativního rozhodnutí přiložit důvody, pro které se tak stalo, a to ve lhůtě 6 měsíců od právní moci rozsudku. Zde narážíme na hledisko nevymahatelnosti takového rozsudku. Do konce volebního období prezident Václav Klaus i přes právní moc všech výše zmíněných rozhodnutí nevydal dané rozhodnutí. Tento případ byl zároveň jedním bodem žaloby podané Senátem na Václava Klause ve věci velezrady. Bohužel jak bylo zmíněno výše, Ústavní soud tuto žalobu zamítl pro skončení mandátu prezidenta.

³²⁴ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 87/06 ze dne 12. 9. 2007, N 139/46 SbNU 313

³²⁵ Poprvé se jednalo o rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2006, č.j. 4 Aps 3/2005–35 a podruhé při rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, č.j. 4 Ans 9/2007–197

³²⁶ Rozsudek ze dne 27. 4. 2006 č. j. 4 Aps 3/2005–51, č. 905/2006 Sb. NSS

³²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 4 Ans 9/2007–197 ze dne 21. 5. 2008

³²⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 5 Ca 127/2006–122 ze dne 15. 6. 2007

Prezident Miloš Zeman ve svých dvou volebních obdobích nejvíce zapůsobil v oblasti článku čl. 62 písm. a. Tedy při pravomoci prezidenta jmenovat a odvolávat předsedu vlády a ministry, stejně tak pravomoci odvolávat vládu a přijímat její demisi. V případě demise vlády a na to navazující povinnosti jmenovat novou vládu, respektive jmenovat nového předsedu a další členy nové vlády, narazil na tuto problematiku Miloš Zeman hned dvakrát, a to u vlády Jiřího Rusnoka v roce 2013 a u vlády Andreje Babiše v roce 2018. U vlády Jiřího Rusnoka prezident Zeman přijal její demisi po neúspěšném hlasování o vyslovení důvěry, ale nechal tuto vládu u moci další tři měsíce, aniž by v tomto období prezident hledal vhodného nového kandidáta na post předsedy vlády. Podobná situace nastala v roce 2018, kdy vláda Andreje Babiše nezískala důvěru v Poslanecké sněmovně a prezident nechal tuto vládu u moci až do jmenování vlády nové, jejímž předsedou byl znovu Andrej Babiš. Vláda v demisi byla držena u moci 154 dní. V souvislosti s tímto krokem, je nutné připomenout i podobný krok, který učinil prezident Václav Klaus, a to v období mezi první a druhou vládou Mirka Topolánka. V roce 2007 vláda s předsedou Mirkem Topolánkem byla jmenována 4. 9. 2006 s tím, že v demisi byla od 11. 10. 2006. Tehdejší prezident Václav Klaus nechal tuto vládu v demisi po následujících 90 dní, kdy poté jmenoval další vládu, opět s předsedou Mirkem Topolánkem.

Ústava České republiky explicitně nezmiňuje, jak dlouho může vláda v demisi vládnout, do jaké doby musí prezident jmenovat vládu novou, případně jaké pravomoci vláda v demisi má, jestli jsou stejné nebo snad menší než u vlády se získanou důvěrou. Při pohledu do komentářů k jednotlivým článkům Ústavy nenalezneme na tyto otázky jednoznačné a přesvědčivé odpovědi. JUDr. Herc v komentáři³²⁹, stejně jako kolektiv okolo prof. Filipa³³⁰, shodně zmiňují, že ve výběru na post předsedy vlády není prezident omezen co do výběru, pouze tento výběr může být omezen, aby daná osoba splňovala obecné předpoklady viz podmínka zletilosti, způsobilosti k právním úkonům nebo třeba, aby neohrožovala povahu ČR jako demokratického právního státu. Prezident je tak u prvních dvou

---

³²⁹ BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, E., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³³⁰ BAHÝĽOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

výběrů „normálních“ předsedů vlád neomezen. Opak nastává u třetího pokusu, zde jednoznačně panuje shoda v tom, že v takovém případě prezident musí jmenovat navrženou osobu předsedou Poslanecké sněmovny.

K odpovědnosti vlády, která je v demisi pak výstižně mluví v komentáři doc. Molek, který k problematice uvádí, že: „za současné právní úpravy by vláda v demisi sice neměla předkládat např. ústavní zákony, zákony o státním rozpočtu a návrh státního závěrečného účtu, ovšem za současné situace, je k takové zdrženlivosti motivována pouze vnitřním mravním imperativem, politickou kulturou země a hrozbou trestního postihu v případě obzvláštních excesů³³¹”.

K otázce lhůty jmenování nové vlády, která by nahradila vládu v demisi, pak nalezneme ve vyjádření od doc. Moleka, který prezentuje názor, že by prezident měl postupovat při jmenování předsedy vlády, ať už po volbách nebo po demisi předchozí vlády, v souladu se svým slibem, tedy „v zájmu všeho lidu” jak stanovuje čl. 59 Ústavy. V daném případě by se mělo jednat o dobu bez zbytečných průtahů, tedy takových, které by bezdůvodně prodlužovaly bezvládí, resp. dobu, po kterou vládne vláda v demisi.³³² S tímto souhlasí i JUDr. Herc, kdy v komentáři zmiňuje, že „prezident republiky je povinen postupovat tak, aby poté, co odvolal dosavadní vládu nebo přijal její demisi, bezdůvodně neprodužoval její další prozatímní působení³³³”. Jak se ale shodují oba jmenování ústavní právníci, lhůta na takové jmenování není stanovena a teoreticky by mohla být dlouhotrvající natož „neomezená”.

Nejvýznamnější část, která je společná jak Václavu Havlovi, Václavu Klausovi tak i Miloši Zemanovi je odmítání nebo minimálně zdržování jmenování kandidátů na ministry. Václav Havel k tomuto kroku částečně přistoupil při návrhu jmenovat doc. Miroslava Grégra místopředsedou vlády. Václav Havel obdržel návrh na jmenování začátkem května 2001, ale s jeho jmenováním posečkal několik týdnů až do 30. května 2001. Během tohoto několikátýdenního období vydal prohlášení 19. května 2001, kde vyjádřil svůj názor, že Ústava dává prezidentovi povinnost odvolat ministra, ale u jmenování nových ministrů tuto povinnost Ústava

---

³³¹ tamtéž

³³² tamtéž

³³³ BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, L., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

nezmiňuje³³⁴. Václav Klaus podobný negativní postoj zaujal hned u několika návrhů, konkrétně u Milana Urbana, Davida Ratha, Karla Schwarzenberga a Karolíny Peak. Všechny zmíněné v konečném důsledku jmenoval. Důsledný postoj projevil k jmenování Davida Ratha, kdy odmítal jeho jmenování do doby, než se vzdá funkce prezidenta České lékařské komory. Tehdy argumentoval čl. 70 Ústavy. David Rath, jak již bylo řečeno, se posléze funkce skutečně vzdal a prezident ho ministrem zdravotnictví jmenoval. Miloš Zeman během svého prezidenství narážel na problematiku jmenování/odvolání mnohem častěji a situace byla často mnohokrát vyhocenější, viz odvolání ministra financí Andreje Babiše a následně ministra kultury Antonína Staňka a jmenování nových ministrů Miroslava Pocheho a Jana Lipavského.

U jmenování ministrů jsou výklady příslušných článků Ústavy poměrně jasné. V komentáři prof. Filipa a kol. je explicitně řečeno, že volnost prezident u jmenování dalších členů vlád nemá a vázanost návrhem předsedy vlády je absolutní. Výjimkou může být pouze případ, kdyby návrhem měl jmenovat osobu nezletilou, nesvéprávnou případně může odmítnout, když by daná osoba ohrožovala demokratický právní stát nebo by takové jmenování bylo v rozporu s čl. 70 Ústavy³³⁵. Stejný postoj je i v komentáři J. Bartoše, kdy u této otázky je řečeno následovně: „*Prezident republiky je jeho návrhem na odvolání nebo jmenování člena vlády nebo na jeho pověření řízením ministerstev vázán, a nebrání-li mu v tom žádná právní překážka, je povinen mu vyhovět*“³³⁶. Jediným Ústavně konformním zdržením jmenování se v této souvislosti jeví pozdržení u jmenování Davida Ratha ministrem zdravotnictví v roce 2005. U otázky odvolání a zvláště pak na návrh předsedy vlády, lze se jednoznačně přiklonit k názoru, který uvedl prof. Kysela, prof. Wintř a doc. Molek, že prezident je povinen demisi přijmout. K tomuto se navíc autor přiklání ke komentáři doc. Molka, kdy tvrdí: „*v případě jmenování ostatních ministrů či přijímání jejich demise a v případě odvolávání*

---

³³⁴ HAVEL, Václav Rozhovor prezidenta republiky Václava Havla pro deník Právo. Václav Havel pro Právo o svých kontroverzních krocích: "Až bude Zeman prezidentem, ocení, že nejsem robot na podpisy, IN: deník Právo, 19. května 2001, [cit. 2023-3-10] dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Download/152049>

³³⁵ BAHÝĽOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-10]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³³⁶ BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, L., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-10]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

členů vlády je pak již pouze příslovečným "notářem" stvrzujícím skutečnosti, jejichž danost nemůže ovlivnit³³⁷".

Ve shrnutí lze tedy konstatovat, že nejčastější spory v okruhu pravomocí prezidenta jsou v případě jmenování předsedů vlád a ministrů. Od Václava Havla přes Václava Klause po Miloše Zemana se ústavní právo a samotný výklad Ústavy musely potýkat někdy s více či méně kreativními výklady jednotlivých prezidentů právě v této oblasti. Dozajista byl tento problém způsoben i typem osobností, které zastávaly prezidentský úřad. Každý z dosavadních prezidentů byl velice výraznou a silnou politickou osobností. Automaticky, vědomi si své autority, si často přisvojovali pravomoci blízcí se poloprezidentskému systému nežli systému parlamentnímu. Z popsáných okolností vyplývá, že tento nešvar prezidenti přejímají z důvodu přesvědčení, že za vládu a její sestavení nesou osobní odpovědnost a na jejich bedra pak dopadají případné nedostatky a prohřešky. Z tohoto důvodu, podle názoru autora, se prezidenti pokoušejí ovlivňovat sestavování vlády do maximální možné míry, a to i přes to, že vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně, a ne prezidentu republiky, tak jak je to koneckonců napsáno v čl. 68 odst.1 Ústavy.

Ústava jako taková v této sféře nepotřebuje významnější zásahy v případě možných novelizací a úprav, tak jak mnohdy znělo a zní z veřejného prostoru. Kotvit do Ústavy lhůty či jiná omezení v oblasti pravomocí prezidenta by nebylo vhodné ze strany ústavodárce, a to i přes to, že se tu praxe přílišného vměšování prezidentů do sestavování vlády částečně i ustálila. Ústavní činitelé a ostatní ústavní instituce by měli být důslední a aktivnější v případě takovýcho vychýlení a sloužit jako protiváha pevně stojící za Ústavou. V případě nejvyšší nutnosti musí být odhodláni jít s prezidentem do sporu a případně až před Ústavní soud.

---

³³⁷ BAHÝĽOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-9]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo analyzovat a vyhodnotit vlivy, které byly promítnuty do Ústavy ze strany nejvyšších ústavních činitelů. Společně s tím bylo úkolem posoudit i změny, které nastaly ať už ve formálním nebo materiálním chápání jednotlivých článků Ústavy v průběhu jednotlivých období, kdy konkrétní osoby vykonávaly nejvyšší ústavní funkce.

V první kapitole byl shrnut význam a postavení Ústavy v českém právním řádu, stejně tak její hlavní vlastnosti. Bylo popsáno základní členění jednotlivých hlav a jejich tematický obsah. Mimo jiné došlo k zařazení Ústavy mezi pololegální a rigidní typy ústav a současně s tím byl vysvětlen důvod tohoto zařazení. Druhá kapitola se zabývala postavením ústavních činitelů v rámci Ústavy. Byl vysvětlen pojem ústavního činitele a zmíněny typy funkcí a osob, které spadají do této kategorie. Dále pak byly rozebrány vztahy a postavení mezi čtyřmi nejvyššími ústavními činiteli, tedy mezi prezidentem republiky, předsedou Senátu, předsedou Poslanecké sněmovny a předsedou vlády.

Třetí kapitola obsahovala společně se čtvrtou samotné jádro práce. Tyto kapitoly byly rozřazeny podle prezidentských volebních období, kdy v každém časovém úseku byl vysvětlen přístup, který jednotliví prezidenti uplatňovali k Ústavě a svým pravomocem. Václav Havel jako první prezident samostatné České republiky měl největší přímý vliv na Ústavu, a to již při jejím sepisování, kdy jeho vliv lze nejvíce zaznamenat ve znění současné preambule Ústavy. Zároveň s tím ve svých návrzích poměrně přesně předpověděl, jakým výzvám bude v budoucnu Ústava čelit. Během svých dvou období zastával velice aktivní činnost v roli prezidenta a naplňoval i předpokládanou funkci reprezentační, mediátora, ochránce řádu a zajišťoval významnou roli v systému brzd a protivah. Ovšem u Václava Havla se taktéž začaly vyvíjet a projevovat změny v chápání role prezidenta směrem k roli, která je typičtější v poloprezidentských systémech.

Následně byl rozebrán vliv druhého prezidenta v úřadě Václava Klause. Zde byl vývoj v roli prezidenta nejvíce spatřován v jeho roli k ratifikaci mezinárodních smluv, stejně tak jako v intenzivním používáním suspenzivního veta. Závěr kapitoly obsahuje rozbor podané ústavní žaloby na Václava Klause a řízení, které bylo však pro skončení mandátu Václava Klause zastaveno Ústavním soudem.

Posledním obdobím, kterému se práce věnovala bylo prezidentství Miloše Zemana. Zde byl spatřován největší význam v postavení Miloše Zemana k prezidentským funkcím ve vztahu k jmenování předsedů vlád a jednotlivých ministrů. Společně s tím byla pozornost zaměřena i na možné uplatnění čl. 66 Ústavy a návrh Senátu na žalobu prezidenta ve věci hrubého porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku.

V závěrečné kapitole došlo k porovnání vnímání jednotlivých osobností na funkci prezidenta a jeho pravomoci. Tyto dílčí názory pak byly dány do kontrastu s ústavněprávní naukou. Práce shrnula jednotlivé složky, kterými jednotliví prezidenti ovlivnili Ústavu, a to jak na přímo, tak nepřímo formami výkladu jednotlivých ustanovení. Taktéž byl popsán způsob, jak postupem času docházelo a dochází k posunu úřadu prezidenta. Závěr rekapituluje celkové hodnocení vlivu a případně je autorem práce navržen další postup ve dané věci.

Práce využívá velkého množství poznámkového aparátu, v kterém jsou dále dovysvětleny případné okolnosti a je zde i odkazováno na čerpanou literaturu jak knižní, článkového i sborníkového typu. Největší část odkazů je na jednotlivá vyjádření, jak tisková vyjádření prezidentů, tak akademiků na dané témata. Bohužel v průběhu zpracování této práce nebyl autor schopen zajistit dostatečné množství archiválií, které by danou problematiku ještě více potvrzovaly. Tento fakt byl zapříčiněn neochotou jednotlivých archivů, a to jak archivu Poslanecké sněmovny, Senátu, tak i kanceláře prezidenta republiky, poskytnout přístup k daným materiálům.

Práce dokázala rozklíčovat a vyjasnit otázku, která byla zadaná v úvodu a to zdali mají nejvyšší ústavní činitelé roli ve vývoji a změnách Ústavy a případně jak důležitou. Úřad prezidenta i když na první pohled okleštěný od možnosti zasahovat do Ústavy napřímo, je ve skutečnosti jedním z hlavních hybatelů současnosti ve vnímání Ústavy. Je bezpochyby možné tvrdit, že za třicet let platnosti současné Ústavy došlo v roli prezidenta k významným změnám, které směřují k posílení role prezidenta v současném ústavním systému.

Resumé

The President's powers, and especially the role of the President, have been discussed and debated since the very beginning of the Czech Republic. Therefore, the aim of this thesis is to analyse the influence of the highest constitutional officials on the constitution. At the same time, the thesis will attempt to understand how and why the function of the highest constitutional officials gradually developed into its present form and how individual personalities approached it.

The two first chapters are an introduction to the subject. The Constitution, its role and functionality are discussed in general terms. is provided in the first two chapters. The Constitution, its role and function are discussed in general terms. Subsequently, the four highest constitutional functions are described, namely the President, the President of the Senate, the President of the Chamber of Deputies and the role of the Prime Minister.

The third and fourth parts are the main body of the thesis, where the third part is divided according to the terms of the presidents. Each subchapter explains the progression of each personality in the role of president and describes the way in which they carried out this function. The last chapter summarises how the role of the President has evolved in the Constitution, the extent to which this role has changed, and compares the various personalities involved. The author's opinion on the current situation is given in the final section.

Zdroje

Knižní literatura

BAHÝLOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Nakladatelství Linde [cit. 2023-3-6]. ASPI_ID KO1i1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

BAROŠ, J., HERC, T., JÄGER, P., LANGÁŠEK, T., MAJERČÍK, I., MATOUŠEK, L., MLSNA, P., POPOVIČOVÁ, L., POSPÍŠIL, I., RYCHETSKÝ, P., UHL, P. *Ústava České republiky: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-19]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

FILIP, Jan, Jan SVATONĚ a Josef ZIMEK. *Základy státovědy*. 4. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 266 s. Edice učebnic právnické fakulty MU; č. 399. ISBN 978-80-210-4057-1.

FILIP, Jan, Pavel HOLLÄNDER a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Zákon o Ústavním soudu: komentář*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-599-5.

HLOUŠEK, Vít a Vojtěch ŠIMÍČEK, ed. *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3611-7.

CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ, ed. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-63-4.

JIRÁSEK, Jiří, ed. *Ústava ve stínu politiky?: sborník příspěvků sekce ústavního práva mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2012*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-87382-39-4.

KLAUS, Václav, JAKL, Ladislav, ed. *Veta prezidenta Václava Klause*. Praha: Institut Václava Klause, 2017. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-7542-025-1.

KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-126-7.

KYSELA, Jan. *Deset let Ústavy České republiky: sborník příspěvků*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-45-9.

KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*, Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-89-0.

KYSELA, Jan. Přímá volba prezidenta republiky jako symptom krize legitimacy ústavního systému. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 42-59. ISBN 978-80-210-4520-0.

KYSELA, Jan. *Ústava mezi právem a politikou: úvod do ústavní teorie*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-022-2.

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 5. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, 176 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-606-4

KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní zřízení České republiky*. Praha: Vyšehrad, 1997. ISBN 80-7021-192-X.

MLSNA, Petr. *Ústava ČR - vznik, vývoj a perspektivy*. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-63-9.

NOVÁK, Miroslav a Miloš BRUNCLÍK, ed. *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech - Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, 238 s. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-179-6.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2., dopl. a podstatně rozš. vyd. Praha: Linde, 2002. Zákony s poznámkami (Linde). ISBN 80-7201-391-2.

PAVLÍČEK, Václav a Věra JIRÁSKOVÁ. *Ústavní právo a státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021, 352 s. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-506-7.

SCHELLE, Karel. *Dějiny ústavního práva*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-998-4.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9.

SUCHÁNEK, Radovan a Věra JIRÁSKOVÁ. *Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*. Praha: Leges, 2009. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87212-18-9.

ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *25 let Ústavy České republiky*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-372-8.

RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

WAGNEROVÁ, Eliška, Martin DOSTÁL, Tomáš LANGÁŠEK a Ivo POSPÍŠIL. *Zákon o Ústavním soudu s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. Komentáře (ASPI). ISBN 978-80-7357-305-8.

WINTR, Jan. Prezident republiky jako reprezentant státu, garant řádu a moderátor politických sporů. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova Univerzita, 2008, s. 42-59. ISBN 978-80-210-4520-0.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva: (s dodatkem principů práva evropského a mezinárodního)*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-75-9.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-822-8.

Články

FILIP, Jan. K ústavní odpovědnosti v ČR a odpovědnosti hlavy státu zejména za velezradu. *Časopis pro právní vědu a praxi* č. 1/2010, s. 21

FILIP, Jan. Zapomenuté inspirace a aspirace Ústavy ČR (K 10. výročí přijetí Ústavy ČR). *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2002, 10(4), 295–302. ISSN 1805-2789. Dostupné také z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/8211/7367>

MALENOVSKÝ, Jiří. Kulečník namísto štafetového běhu v ratifikačních řízeních o integračních smlouvách v ČR. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2009, Roč. 17, č. 4, s. 115-124. ISSN 1210-6410.

SLÁDEČEK, Vladimír a Helena HOFMANNOVÁ. K odpovědnosti prezidenta republiky za jednání, které není výkonem funkce. *Právník*. 2021, 2021(8), 617-635.

Webové články

Babiš odeslal na Hrad návrh na odvolání ministra Staňka a jeho nahrazení Šmardou. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2019, 31. 5. 2019 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2829602-babis-slibil-smardovi-podporu-jeho-nominaci-do-cela-kultury-posle-na-hrad>

BARÁK, Josef Barák. Emisní banka hospodaří vlastním majetkem. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2000, 31. 8. 2000 [cit. 2023-03-15]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-761413-emisni-banka-hospodari-vlastnim-majetkem>

CIMBALA, Aleš. Tiskové sdělení ze dne 24. února 2022. *Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 6* [online]. Praha: Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 6, 2022, 24. 2. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/osz-praha-6/tiskove-sdeleni-ze-dne-24-unora-2022/>

ČERMÁKOVÁ, Jana, Michaela VYDROVÁ a Věra PFEIFFEROVÁ. Koalice má 101 hlasů pro vládu pod vedením Miroslavy Němcové. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2013, 25. června 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/koalice-ma-101-hlasu-pro-vladu-pod-vedenim-miroslavy-nemcove_201306251327_mvydrova

DRAGOUN, Radek. Poche by musel být analfabet, aby ho mohl Zeman odmítnout jmenovat, tvrdí ústavní právník Kysela. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2018, 17. 5. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/poche-by-musel-byt-analfabet-aby-ho-mohl-zeman-odmitnout-jme/r~a099a22059f111e89509ac1f6b220ee8/>

Fiala podá kompetenční žalobu na Zemana, pokud nejmenuje celou navrženou vládu. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2021, 8. 12. 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3411692-fiala-poda-kompetencni-zalobu-na-zemana-pokud-nejmenuje-celou-navrzenou-vladu>

Fiala poslal Zemanovi návrh na jmenování Hladíka ministrem. *České noviny* [online]. Praha: Česká tisková kancelář, 2022, 29.12.2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/fiala-poslal-zemanovi-navrh-na-jmenovani-hladika-ministrem/2304407>

FRÁNEK, Tomáš a Martina MACKOVÁ. Ústavní soud rozhodl: Eurozatykač platí. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2006, 3. 5. 2006 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ustavni-soud-rozhodl-eurozatykac-plati/r~i:article:144321/>

HÁJEK, Petr. Sdělení ředitele Tiskového odboru KPR. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2005, 10. března 2005 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/342>

JAKL, Ladislav. *Reakce prezidenta republiky na informaci o rozhodnutí Ústavního soudu o platnosti jmenování JUDr. Bureše místopředsedou Nejvyššího soudu* [online]. Praha: Václav Klaus, 2007, 12. září 2007 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/757>

Kdy smí Zeman odmítnout ministra? Třeba když neumí číst a psát, tvrdí experti. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2013, 6. 12. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-kdy-smi-zeman-odmitnout-ministra-treba-kdyz-neumi-cist-a-psat-tvrdi-experti-212059>

KOUDELKA, Zdeněk. Nejmenování ministra. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 18.5.2018 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/nejmenovani-ministra/>

KOUDELKA, Zdeněk. Prezident nemusí jmenovat ministra. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2019, 16.8.2019 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/prezident-nemusi-jmenovat-ministra/>

KLAUS, Václav. Doslov ke sporu o centrální banku. *Václav Klaus* [online]. Praha, 2000, 21.7.2000 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/912>

KLAUS, Václav. Postoj prezidenta republiky k zákonu o Edvardu Benešovi. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2004, 29. 4. 2004 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/481>

KLAUS, Václav. Prohlášení prezidenta republiky Václava Klause na mimořádném tiskovém brífinku k zákonu o registrovaném partnerství. *Václav Klaus* [online].

Praha: Václav Klaus, 2006, 16. 2. 2006 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/369>

KLAUS, Václav. Prohlášení prezidenta republiky k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2009, 3. listopadu 2009 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/560>

KLAUS, Václav. Projev Václava Klause jako prezidentského kandidáta, Pražský hrad, 15. ledna 2003. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2003, 15. ledna 2003 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1006>

KLAUS, Václav. Přímá volba prezidenta jako program pro naši zemi?. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2002, 5. 3. 2002 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1789>

KLAUS, Václav. Souhrnná odpověď (č. 33) na Vaše reakce na můj článek Soudy ústavního soudce Klokočky. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2001, 24.7.2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1801>

KLAUS, Václav. Ústavní soud a jeho vyžadovaná nedotknutelnost. *Václav Klaus* [online]. Praha: Deníky Bohemia, 2001, 27.6.2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/2117>

KLAUS, Václav. Vraťme debatě o ČNB věcný obsah. *Václav Klaus* [online]. Praha: Euro, 2000, 3. března 2000 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/141>

KLAUS, Václav. Vystoupení prezidenta republiky na jednání Ústavního soudu o Lisabonské smlouvě. *Václav Klaus* [online]. Brno: Václav Klaus, 2008, 25. 11. 2008 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/1246>

KLAUS, Václav. Vystoupení prezidenta republiky po senátním hlasování o Lisabonské smlouvě. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2009, 6. května 2009 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/720>

KLAUS, Václav. Vysvětlení důvodů prezidentského veta novely trestního zákona a trestního řádu. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2004, 23.8.2004 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/341>

KOPECKÝ, Josef. Klaus: Havel vetem šlape po demokracii. *Senát* [online]. Praha: Economia, 2001, 19. 4. 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-1018983-klaus-havel-vetem-slape-po-demokracii>

KOTALÍK, Jakub. Odvolání Babiše by bylo absurdní, míní Zeman. Zeptal by se ho na názor, *Idnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, a. s, 2017, 27. dubna 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-zeman-babis-sobotka-odvolani.A170427_202007_domaci_jkk

KSČM podepsala s hnutím ANO dohodu o toleranci vlády. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2018, 10. 7. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <http://irozhl.as/33Z>

KYSELA, Jan. *Příspěvek ke studiu dvoukomorových soustav* [online]. (c) 2023 Senát PČR, Praha [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: https://www.senat.cz/informace/z_historie/studie/sbornik/c4.php?ke_dni=18.12.2019&O=12

KYSELA, Jan. Senát a "euronovela" Ústavy. *Senát* [online]. Praha: Senát [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/doc2html/1315089911/index.html>

LEINERT, Ondřej. Zeman ustoupil a jmenuje vládu včetně Jana Lipavského v pátek. Jeho výhrady ale trvají, říká Fiala. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2021, 14. 12. 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67011810-zeman-jmenuje-vladu-vcetne-jana-lipavskeho-v-patek-jeho-vyhrady-ale-trvaji-rika-fiala>

Lidovci souhlasí s nabídkou ČSSD. Do vlády míří Bělobrádek, Jurečka a Herman. *E15* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2013, 21. prosince 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/lidovci-souhlasí-s-nabídkou-cssd-do-vlady-miri-belobradek-jurecka-a-herman-1048669>

MACHOVÁ, Martina, Vojtěch BLAŽEK a Ondřej KOUTNÍK. Nervozita v justici: Zeman může skočit o půl roku a obsadit nejvyšší post. *Seznam zprávy* [online]. Praha: Seznam Zprávy, 2022, 7. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzu-nervozita-v-justici-zeman-muze-dosadit-sveho-cloveka-misto-rychetskeho-220850>

MILAN, Dolejší. Zeman přijal demisi Babišovy vlády. A hned ho pověřil sestavením kabinetu znovu. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2018, 24. 1. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2370775-zeman-prijme-demisi-babisovy-vlady-a-hned-mu-da-druhy-pokus>

NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. Havel vyhrál spor o volební zákon. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2001, 25. ledna 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac

NAVARA, Luděk a Jan LIPOLD. Havel vyhrál spor o volební zákon. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2001, 25. ledna 2001 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/havel-vyhral-spor-o-volebni-zakon.A010123_224023_domaci_bac

Nečas: Amnestii jsem nemohl nepodepsat, nebyla protiprávní. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Labe Media, 2013, 9.1.2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/necas-amnestii-jsem-nemohl-nepodepsat-nebyla-protipravni-20130109.html

Nečas mohl Klause klidně zastavit, míní ústavní právníci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2013, 9. 1. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-necas-mohl-klause-klidne-zastavit-mini-ustavni-pravnici-177964>

Neodvolám ho, vzkázal Zeman z Liberce. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam.cz, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-neodvolam-ho-vzkazal-zeman-z-liberce-40033040>

NĚMEC, Jan. Gerloch: Ministrem obrany může být i prezidentův člověk. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2013, 23. 12. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/gerloch-ministrem-obrany-muze-byt-i-prezidentuv-clovek/r~i:article:797998/>

NGUYEN, Sue. Dalšími kroky se budeme zabývat, říká předseda Senátu Miloš Vystrčil v reakci na ÚVN, podle níž není prezident republiky schopen vykonávat pracovní povinnosti (18.10.2021). *Senát* [online]. Praha: Senát, 2021, 18.10.2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?ke_dni=1.3.2023&O=14&id=3265

PANCÍŘ, Tomáš a Katherine VAŠÍČKOVÁ. Prezident Zeman nevyloučil, že jmenuje nového šefa Ústavního soudu. Amnestii ale nevyhlásí. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2022, 11. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-rozhovor-prezident_2212111604_kth

PERKNEROVÁ, Kateřina. Ústavní právník Jan Kudrna: Prezident má plné právo sestavit svou vládu. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2013, 25.6.2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/ustavni-pravnik-jan-kudrna-prezident-ma-plne-pravo-sestavit-svou-vladu-20130625.html

Právník Kysela: Politici nerespektují role, které zastávají. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2013, 24. 6. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1090366-pravnik-kysela-politici-nerespektuji-role-ktere-zastavaji>

Prezident daňový balíček nevetoval, vrátil jej do Sněmovny bez podpisu. *Advokátní deník* [online]. Advokátní deník, 2020, 29. 12. 2020 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/12/29/prezident-zeman-danovy-balicek-nevetoval-vratil-jej-do-snemovny-bez-podpisu/>

Prezident republiky nejmenuje před koncem mandátu nového předsedu ÚS. *Advokátní deník* [online]. Praha: Advokátní deník, 2023, 6. 2. 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/02/06/prezident-republiky-nejmenuje-pred-koncem-sveho-mandatu-noveho-predsedu-us/>

Prezident Zeman nejmenuje nového předsedu Ústavního soudu, řekl Fiala. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2023, 5.2.2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/02/prezident-zeman-nejmenuje-noveho-predsedu-ustavniho-soudu-rekl-fiala/>

ŘÁPEK, Jan. Zeman má na odvolání Babiše týden, jinak Senát projedná žalobu, řekl Štěch. ANO je ochotno jednat o nové koaliční smlouvě. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z:

<https://domaci.hn.cz/c1-65721440-babis-chce-zaruku-ze-sobotka-prijme-noveho-ministra-financi-ktoreho-navrhne-ano-o-nahravky-se-zacala-zajimat-policie>

ŘÁPEK, Jan. Zeman se kryje slovy dvou ústavních právníků. 'Nevíme, kde to vzal, platilo to za federace,' reagují. *IRozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zeman-se-kryje-slovy-dvou-pravniku-nevime-kde-vzal-platilo-za-federace-reaguji_1705092035_jra

SEDLÁČEK, Karel. Spor o ČNB nekončí. *Český rozhlas plus* [online]. Praha: Český rozhlas, 2021, 21. červen 2001 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/spor-o-cnb-nekonci-7824892>

Senát dal Zemanovi na odvolání Babiše týden. Jinak otevře cestu k ústavní žalobě. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2017, 9. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2113946-senat-dal-zemanovi-na-odvolani-babise-tyden-jinak-otevre-cestu-k-ustavni-zalobe>

Senát řekl ANO ústavní žalobě na Klause. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2013, 4. 3. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1113795-senat-rekl-ano-ustavni-zalobe-na-klause>

SVITÁK, Matěj. ČSSD odsouhlasila vstup do vlády. V referendu bylo pro 58,5 procenta hlasujících. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2018, 15. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2510530-cssd-oznami-zda-vstoupi-do-vlady-z-kuloaru-zni-ze-je-pro>

ŠINDLEROVÁ, Denisa. Zemanovo jmenování předsedy Ústavního soudu může jeho chod paralyzovat, varují Blažek s Válkovou. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2023, 15. 1. 2023 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3557856-zemanovo-predcasne-jmenovani-predsedy-ustavniho-soudu-muze-jeho-chod-paralyzovat>

TOMÁŠ, Vašek. Zeman by mohl před odchodem z funkce jmenovat nového předsedu Ústavního soudu. Termín podle Gerlocha zákony neomezuje. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, 2022, 8. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3549344-zeman-mohl-pred-odchodem-z-funkce-jmenovat-noveho-predsedy-ustavniho-soudu-termin>

Uspěje žaloba na Klause? Ústavní experti se neshodnou. *Týden.cz* [online]. Praha: EMPRESA MEDIA, 2013, 4. 3. 2013 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/uspeje-zaloba-na-klause-ustavni-experti-se-neshodnou_263103.html

VACA, Jan. Klaus odmítl jmenovat mladé soudce. *Idnes* [online]. Praha: MAFRA, 2005, 9. března 2005 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/klaus-odmitl-jmenovat-mlade-soudce.A050309_190404_domaci_nad

VALIŠ, Zdeněk. Odvolání Brožové je neplatné, i když prezident postupoval podle platného zákona. *Radio Prague International* [online]. Praha: Radio Prague

International, 2006, 13.9.2006 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/odvolani-brozove-je-neplatne-i-kdyz-prezident-postupoval-podle-platneho-zakona-8615841>

VESELOVSKÝ, Martin, Podpis koaliční smlouvy. In: Události, komentáře [televizní pořad], ČT24, 6. ledna 2014, dostupné online: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/214411000370106/cast/300788/>

Vláda Andreje Babiše podala demisi a přijala novelu insolvenčního zákona. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 2018, 17. 1. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-andreje-babise-podala-demisi-a-prijala-novelu-insolvencniho-zakona-162760/>

WEIGL, Jiří. O co v případě Rath vlastně jde. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2005, 24.10.2005 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/2191>

WILLEMS ĎURÍČKOVÁ, Monika. Zeman chce jmenovat úřednickou vládu. Je to na hraně, míní ústavní právník. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2013, 24. 6. 2013 [cit. 2023-03-17]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-60124180-zeman-chce-urednickou-vladu>

Zeman by mohl jmenovat nového šéfa Ústavního soudu, stávající má ale mandát do srpna. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2022, 7. 12. 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zeman-by-mohl-jmenovat-noveho-sefa-ustavniho-soudu-stavajici/r~d93b34f2765911edbc030cc47ab5f122/>

Zeman: Odvolání Babiše by porušilo koaliční smlouvu. Respektujte ústavu, vyzval prezidenta Sobotka. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2017, 8. 5. 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/babis-byl-na-hrade-sobotka-me-nemuze-ukolovat-kdy-ho-mam-odv/r~3c0d64b4340d11e7b5e5002590604f2e/>

Zeman jmenoval Rychetského, Davida a Šimáčkovou ústavními soudci. *Deník.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2013, 7.8.2013 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/zeman-jmenoval-rychetskeho-davida-a-simackovou-ustavnimi-soudci-20130807.html

Zeman nevyloučil, že ještě jmenuje nástupce Rychetského. Varování ústavních právníků navzdory. *Blesk.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER a.s, 2022, 11. prosince 2022 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/730489/zeman-nevyloucil-ze-jeste-jmenuje-nastupce-rychetskeho-varovani-ustavnich-pravniku-navzdory.html>

ZINKE, Jitka. Prezident republiky dnes přeložen na standardní lůžkové oddělení. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 4. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6468-prezident-republiky-dnes-prelozen-na-standardni-luzkove-oddeleni>

ZINKE, Jitra. Prezident republiky dnes přeložen na standardní lůžkové oddělení. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 4. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6468-prezident-republiky-dnes-prelozen-na-standardni-luzkove-oddeleni>

ZINKE, Jitra. Prezident republiky předán do péče v domácím prostředí. *Ústřední vojenská nemocnice Praha* [online]. Praha: Ústřední vojenská nemocnice Praha, 2021, 25. listopadu 2021 [cit. 2023-03-21]. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/tiskove-zpravy/6480-prezident-republiky-predan-do-pece-v-domacim-prostredi>

Soudní rozhodnutí

Nález ÚS sp. zn. Pl. I. ÚS 43/93 ze dne 12. 4. 1994, vyhlášený pod č. 91/1994 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 4/95 ze dne 7. 6. 1995, vyhlášený pod č. 168/1995 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 3/95 ze dne 11. 10. 1995, vyhlášený pod č. 265/1995 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997, vyhlášený pod č. 30/1998 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 17/99 ze dne 1. 12. 1999, vyhlášený pod č. 3/2000 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 42/2000 ze dne 24. 1. 2001, vyhlášený pod č. 64/2001 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 53/2000 ze dne 27. 2. 2001, vyhlášený pod č. 98/2001 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 59/2000, ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 278/2001 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/01 ze dne 20. 6. 2001, vyhlášený pod č. 285/2001 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/02 ze dne 18. 6. 2002, vyhlášený pod č. 349/2002 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 23/02 ze dne 30. 6. 2004, vyhlášený pod č. 476/2004 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006, zveřejněný pod č. 434/2006 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 11. 7. 2006, vyhlášený pod č. 397/2006 Sb.

Nález II.ÚS 53/06 ze dne 12. 9. 2006

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 87/06 ze dne 12. 9. 2007, N 139/46 SbNU 313

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008, vyhlášený pod č. 446/2008 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 29/09 ze dne 3. 11. 2009, vyhlášený pod č. 387/2009 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 21/14 ze dne 30. 06. 2015, vyhlášen pod č. 199/2015 Sb.

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 4/17 ze dne 11. 02. 2020, vyhlášen pod č. 148/2020

Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 6/21 ze dne 22. 6. 2021, vyhlášen pod č. 301/2021

Usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 58/2000 ze dne 20. 3. 2001

Usnesení ÚS sp. zn. Pl. ÚS 17/07 ze dne 7. 10. 2008

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 4 Aps 3/2005–51

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 4 Ans 9/2007-197

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 5 Ca 127/2006–122

Disertační práce

SVOBODA, Veronika. *Vznik Ústavy České republiky*. Praha, 2018. Disertace. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. Vedoucí práce Jan Kysela.

Ostatní

Analýza jednání a činů Miloše Zemana v úřadu prezidenta republiky Vrbětice a dopady na bezpečnost ČR 13. SCHŮZE VÝBORU PRO ZAHRANIČNÍ VĚCI, OBRANU A BEZPEČNOST SENÁTU PARLAMENTU ČR DNE 2. ČERVNA 2021 ZPRÁVA SENÁTORA ZPRAVODAJE PAVLA FISCHERA, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/99697/83673>

BABIŠ, Andrej. Návrh na jmenování členů vlády. *Denik.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2018, 25. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://g.denik.cz/1/fc/navrh-na-jmenovani-clenu-vlady.pdf>

BABIŠ, Andrej. Dopis prezidentovi. *Denik.cz* [online]. Praha: Vltava Laba Media, 2018, 25. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://g.denik.cz/1/11/dopis-prezidentovi-cr.pdf>

ČESKÁ NÁRODNÍ RADA, Vládní návrh Ústava České republiky,[online], Praha, 4. listopad 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0152_01.htm

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 11.01. – 12.01.2013. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Volba prezidenta republiky konaná ve dnech 12.01. – 13.01.2018. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/prez2018/pe2?xjazyk=CZ>

DEKLARÁCIA Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky Schválené Slovenskou národnou radou uznesením zo 17. júla 1992 číslo 26,[online] [cit. 17.3.2023] dostupné online: https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/v_deklaracia-o-zvrchovanosti.htm

HAVEL, Václav. *Abdikační projev prezidenta ČSFR V. Havla* [online]. Praha, Pražský hrad, 17. 7. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné z: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Show/157184>

HAVEL, Václav, *Návrh Ústavy České a Slovenské Federativní Republiky, předložený prezidentem ČSFR Václavem Havlem Veřejnosti* [online]. otištěno v Hospodářských novinách 14. března 1991. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Download/257192>

HAVEL, Václav, 1992. *Několik poznámek na téma české ústavy* [online]. Praha, 7. 8. 1992. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53522>

HAVEL, Václav, *Projev prezidenta ČSSR Václava Havla ve Federálním shromáždění*. [online]. Praha, 23. ledna 1990. [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/File/Download/124181>

HAVEL, Václav, *Připomínky k Ústavě ČR*, [online], Praha, 1. 1. 1992, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/53537>,

Interview s Václavem Klausem, IN: *Nedělní Partie TV Prima*, [online] Praha, 18. 12. 2011, [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.klaus.cz/clanky/3010>

KLAUS, Václav. *Odpověď na otázku poslance ČNR Jozefa Wagera na vládu České republiky*, [online]. Česká národní rada 1992 VII. volební období 78, Praha, 23. října 1992, č.j. 1170/92-LP, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0078i00.htm>

KLAUS, Václav. *SVOBODA A PROSPERITA volby do PSP ČR 1992. VOLEBNÍ PROGRAM ODS*. [online] Praha, 1992, 30. března 1992. [cit. 17. 3. 2023], Dostupné také https://www.ods.cz/docs/programy/program_1992.pdf

KLAUS, Václav. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, (c) 2009-2023 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/rejstrik-predsedu-vlad/vaclav-klaus-18023/>

KLAUS, Václav. *Odpověď na otázku poslance ČNR Jozefa Wagera na vládu České republiky*, [online]. Česká národní rada 1992 VII. volební období 78, Praha, 23. října 1992, č.j. 1170/92-LP, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/eknih/1992cnr/tisky/t0078i00.htm>

KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o hodnocení a snižování hluku v životním prostředí a o změně zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů*, [online] Praha, 9. února 2005, č. j.: KPR 870/2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=12701>

KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů*, [online], Praha 15. září 2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13304>

KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů*, [online] Praha, 15. září 2005, [cit. 17. 3. 2023]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=13304>

KLAUS, Václav. *Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve*

znění pozdějších, [online] Praha, 12. ledna 2004, č.j. 153/04, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=6560>

KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, [online] Praha, 16. února 2006, č.j.: 1158/2006, [cit. 2023-03-17] dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=14031>

KLAUS, Václav. Stanovisko prezidenta republiky, jímž vrátil Poslanecké sněmovně zákon, kterým se mění zákon č. 246/1996 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, [online] Praha, 26. února 2008, [cit. 2023-03-17]. dostupné online: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26218>

Programové prohlášení vlády – Klaus 1992: *PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky, 1992, 13. 7. 1992 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=26624>

Senát Parlamentu České republiky, 9. funkční období, 103. usnesení Senátu ze 7. schůze k návrhu na podání ústavní žaloby Senátu Ústavnímu soudu proti prezidentu republiky prof. Ing. Václavu Klausovi, CSc., pro velezradu podle ust. čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR a podle ust. § 96 zákona č. 182/1993 S., o Ústavním soudu, Senát 9. funkční období, [online]. Praha, 4. března 2013, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/67578/56894>

Senát Parlamentu České republiky, 13. funkční období, stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury, 7. usnesení z 5. schůze, 20. července 2021, k žádosti Organizačního výboru o projednání usnesení Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost č. 66, k vyslovení neschopnosti Miloše Zemana vykonávat úřad prezidenta republiky – posouzení ve věci, [online]. [cit. 17. 3. 2023] dostupné online: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/100550/84380>

Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice uzavřená mezi Českou stranou sociálně demokratickou a Občanskou demokratickou stranou, [online]. Praha, 9. 7. 1998, [cit. 17. 3. 2023], dostupné online: <https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/milos-zeman/Opozicni-smlouva.pdf>

Tiskový brífink po návštěvě prezidenta Václava Klause na jednání vlády, 6. března 2013. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky, 2013, 6. 3. 2013 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=104129&tmplid=50%C2%A7>

ZEMAN, Miloš. In: Partie Terezie Tománkové [televizní pořad]. CNN Prima News, 5. 3. 2023, v čase záznamu od 31. minuty, [online]. [cit. 17. 3. 2023], dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/sledujte-partii-s-milosem-zemanem-posledni-rozhovor-ve-funkci-prezidenta-206500>